

147921

T. C.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

147921

**MİLLİ EĞİTİMİ GELİŞTİRME PROJESİNE BAĞLI
OKULLARDAKİ ÖĞRENCİLERİN GELECEK ZAMAN
PERSPEKTİFLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

ESİN ATASOY ÇALIŞKAN

BURSA 2004

T. C.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

MİLLİ EĞİTİMİ GELİŞTİRME PROJESİNE BAĞLI
OKULLARDAKİ ÖĞRENCİLERİN GELECEK ZAMAN
PERSPEKTİFLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Aynur OKSAL

ESİN ATASOY ÇALIŞKAN

BURSA 2004

T.C.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

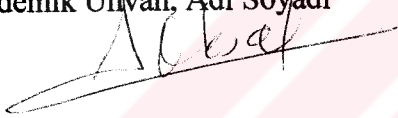
...Esin... ATASOY... ÇALISKAN' a ait Milli Eğitimi Gelistirme Projesine Bağlı
...Okullardaki Çaynilek ve Çekrek Zorunlu Perspektifleri Üzerine Bir Araştırma adlı çalışma, jürimiz tarafından
..... ilköğretim Anabilim / Anasanat Dalı,
...Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalında Yüksek Lisans / Doktora / Sanatta Yeterlik
Tezi olarak kabul edilmiştir.

İmza

Başkan.....
Akademik Ünvan, Adı Soyadı

İmza

Üye (Danışman).....
Akademik Ünvan, Adı Soyadı

İmza

Üye... Doç. Dr. ... Asude Bilgin
Akademik Ünvanı, Adı Soyadı

İmza

Üye... Doç. Dr. ... R. Özkılıç
Akademik Ünvanı, Adı Soyadı

İmza

Üye.....
Akademik Ünvanı, Adı Soyadı

ÖZET

MİLLİ EĞİTİMİ GELİŞTİRME PROJESİNE BAĞLI OKULLARDAKİ ÖĞRENCİLERİN GELECEK ZAMAN PERSPEKTİFLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Esin ATASOY ÇALIŞKAN

**Uludağ Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
İlköğretim Anabilim Dalı
Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi**

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Aynur OKSAL

Jüri Üyeleri: Doç. Dr. Asude BİLGİN

Yrd. Doç. Dr. Rüçhan ÖZKILIÇ

Araştırmanın genel amacı Milli Eğitimi Geliştirme Projesi'ne (MEGP) bağlı okullarda (Anadolu Öğretmen Lisesi) okuyan öğrencilerin gelecek zaman perspektiflerini, denetim odaklarını ve benlik tasarımlarını saptamaktır.

Araştırmanın örneklemini Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi 10. sınıfta okuyan 79'u kız, 55'i erkek olmak üzere toplam 134 öğrenci oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak öğrencilerin gelecek zaman perspektiflerini tespit etmek için Nurmi tarafından geliştirilen Gelecek Zaman Perspektifi Anketi, öğrencilerin içten ya da dıştan denetimli olduklarını belirlemek için Nowicki ve Strickland tarafından geliştirilen ve Türkçe'ye Yeşilyaprak tarafından uyarlanan Denetim Odağı Ölçeği ve öğrencilerin benlik tasarım düzeylerini belirlemek için Baymur tarafından geliştirilen Benlik Tasarımı Envanteri kullanılmıştır.

Verilerin çözümlenmesi aşamasında ilk olarak, öğrencilerin benlik tasarımı ve denetim odağı puanları ortalamaları belirlenmiş ve cinsiyete göre fark olup olmadığını belirlemek amacıyla t-testi uygulanmıştır. Yapılan istatistiksel analizlerde .05 anlamlılık düzeyi aranmıştır. Daha sonra Gelecek Zaman Perspektifi Anketine verdikleri cevaplar iki farklı değerlendirici tarafından değerlendirilmiş ve içerdikleri kategorilere göre sınıflandırılmıştır. Bulgular tablolar halinde gösterilmiştir.

Araştırmanın sonucunda elde edilen bulgulara göre Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi 10. sınıfta okuyan öğrencilerin, benlik tasarım düzeylerinin yüksek olduğu ve içten denetimli oldukları saptanmıştır. Öğrencilerin geleceğe yönelik umutlarının sıralaması hem kız öğrenciler için hem de erkek öğrenciler için aynı olduğu; her iki grubun sıralamasının "eğitim", "meslek", "evlilik" şeklinde olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin geleceğe yönelik

umutlarını gerçekleştirme kontrolleri incelendiğinde % 83'ünün kontrollerinin kendilerine bağlı olduğunu, % 17'sinin kontrollerinin kendilerine bağlı olmadığını belirttikleri saptanmıştır. Öğrencilerin geleceğe yönelik kaygılarında ilk sırayı alan kaygının “eğitim” olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin geleceğe yönelik kaygılarını gerçekleştirme kontrolleri incelendiğinde, % 53'ü kontrolün kendilerine bağlı olmadığını, % 47'si kontrolün kendilerine bağlı olduğunu belirttikleri saptanmıştır.

Bu sonuçlar doğrultusunda Milli EĞitimi Geliştirme Projesi (MEGP) kapsamındaki okullarda yaş dönemlerine uygun olarak öğrencilerin geleceğe yönelik umut ve kaygıları ile kazanmaları gereken beceriler dikkate alınarak öğrenci merkezli eğitim uygulanmalıdır. Öğrencilerin geleceğe yönelik umutlarını gerçekleştirmede ihtiyaçlarının saptanması, geleceğe yönelik kaygılarının azaltılmasında gerekli rehberlik hizmetlerine ağırlık verilmesi önerilmektedir.

ANAHTAR KELİMELELER

Milli EĞitimi Geliştirme Projesi, Gelecek Zaman Perspektifi, Benlik Tasarımı, Denetim Odağı, Anadolu Öğretmen Lisesi

ABSTRACT

RESEARCH ON FUTURE TIME PERSPECTIVES OF THE STUDENTS IN THE PROJECT OF PROGRESSING NATIONAL EDUCATION

Esin ATASOY ÇALIŞKAN

Uludağ University

Institute of Social Sciences

Primary Education Major Discipline

Classroom Teaching Discipline

Master's Thesis

Adviser: Asst. Prof. Dr. Aynur OKSAL

Jury Members: Assoc. Prof. Dr. Asude BİLGİN

Asst. Prof. Dr. Rüçhan ÖZKILIÇ

The main purpose of this research is to determine the future time perspectives, control focuses and ego designs of the students in the schools (Anatolian High School) under the Project of Progressing National Education (MEGP).

Sampling of the research was constituted by 134 students, 79 girls and 55 boys, 10th year graders in Savaştepe Anatolian Teacher Training High School. To determine the future time perspectives of the students, Future Time Perspective Survey by Nurmi, and to determine whether the children are interior or outer controlled, Control Focus Scale originally by Nowicki and Strickland and adapted to Turkish by Yeşilyaprak, and to determine the levels of ego designs, Ego Designs Inventory by Baymur were used as data collecting means.

First, at the analysing stage of the data, the averages of the points for students' ego designs and control focus were determined and t-test was applied to determine whether the gender differs or not. .05 meaningfulness level was looked for in the statistics analysis. Later on, the answers given by the students to Future Time Perspective Survey were evaluated by two different evaluators and classified in accordance with categories within. Findings were indicated in the tables.

In the end of the research, according to the findings, 10th year graders in Savaştepe Anatolian Teacher Training High School were found high in design level and interior controlled. The order of the future expectations of the students was the same both for the girls and boys; as "education", "occupation" and "marriage". When the controls of realising the future expectations of the students, % 83 of them stated that the controls depend on themselves, and %17 of them stated that the controls do not depend on themselves. The first concern of the students for future was determined as "education". When the controls of realising the future concerns of the students, %53 them stated that the controls do not depend on themselves, and %47 of them stated that the controls depend on themselves.

In the light of these results, in the schools in the coverage of the Project of Progressing National Education (MEGP), a student centred education should be applied proper to the age groups of the students by considering the skills they should gain for the future expectations and concerns. Counselling services should be considered to determine the needs for realising the future expectations and for decreasing the future concerns of the students.

KEY WORDS

The Project of Progressing National Education, Future Time Perspective, Ego Design, Control Focus, Anatolian Teacher Training High School

ÖNSÖZ

Kişisel hedef ve ilgiler, insan gelişiminde önemli rol oynamaktadır. Bu hedef ve ilgiler kişinin planlarıyla, aldığı kararlarıyla, aynı zamanda gelecek yaşamıyla uyumlu olmaktadır.

Gelecek Zaman Perspektifi bireylerin kendi gelişimleri ile ilgili düşünceleri, umut ve kaygılarının ifade edilmesi ile ilgilidir.

Müfredat Laboratuvar Okullarında (MLO) bireyin gelişimsel ihtiyaçlarının ön plana alındığı Gelişimsel Rehberlik anlayışı esas alınmaktadır. Bireylerin kendi gelişimleri ile ilgili düşünceleri, umut ve kaygılarını ifade etmeleri ve bu yolla gelişimsel ihtiyaçlarının belirlenerek bir profil oluşturmak bu araştırmanın temel amacını oluşturmaktadır.

Bu araştırma ile MLO'da okuyan öğrencilerin kendilerini nasıl algıladıkları; benlik tasarım düzeyleri; içten denetimli mi, yoksa dıştan denetimli mi olduklarını tespit etmek amaçlanmıştır. Bunun yanında öğrencilerin gelecek zamana yönelik umutlarının ve kaygılarının neler olduğu, bu umutlarının ve kaygılarının gerçekleşmesini kendilerine mi, kendileri dışındaki etkenlere mi bağladıklarını tespit etmek amaçlanmıştır.

Bu araştırma sonucunda elde edilen bulgular, öğretmen merkezli geleneksel eğitim sisteminden kurtulup, öğrenci merkezli çağdaş eğitim sistemine geçilmesi sürecinde MLO uygulamalarından elde edilen deneyimlerin ortaya konulmasına yardımcı olmak amaçlanmıştır.

Daha önce MLO'larda okuyan öğrencilerin gelecek zaman perspektiflerine yönelik profillerini ortaya koyacak nitelikte bir araştırmanın olmaması, MLO'larda hedeflenen öğrenci profilini ortaya koyma çabasına yönelik olması bu araştırmanın önemini artırmaktadır.

Bu araştırmanın gerçekleşmesinde katkıda bulunan herkese teşekkür ederim. Başta, danışmanım Yard. Doç. Aynur Oksal'a, Nesrin ve Emin ATASOY'a, anneme, babama, eşime ve tüm araştırma boyunca beni destekleyen ve yardımlarını esirgemeyen değerli arkadaşım Meral TANER'e teşekkür etmeyi borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
TEZ ONAY SAYFASI.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	v
ÖNSÖZ.....	vii
İÇİNDEKİLER.....	viii
TABLolar LİSTESİ.....	x
GRAFİKLER LİSTESİ.....	xi
KISALTMALAR.....	xiii

BÖLÜM I

GİRİŞ.....	1
1. Giriş.....	1
1.1. Milli Eğitimi Geliştirme Projesi.....	2
1.2. Türkiye ve Dünya Bankası Ortaklığı.....	3
2. Müfredat Laboratuvar Okulları.....	5
3. Okula Dayalı Yönetim	8
3.1. Okula Dayalı Yönetim Türleri.....	9
3.2. Türkiye'deki Durum.....	9
3.3. MLO, Okula Dayalı Yönetime Geçişte Bir Adım Mıdır?.....	10
4. Anadolu Öğretmen Liseleri.....	13
5. Gelecek Zaman Perspektifi	15
6. Araştırmanın Amacı	19
7. Araştırmanın Önemi.....	20
8. Varsayımlar.....	21
9. Sınırlılıklar.....	21
10. Tanımlar	22
11. İlgili Araştırmalar.....	22

BÖLÜM II

YÖNTEM.....	28
2.1. Araştırma Modeli	28
2.2. Evren ve Örneklem.....	28
2.3. Veriler ve Toplanması.....	28
2.3.1. Veri Toplama Araçları.....	28
2.3.1.1. Gelecek Zaman Perspektifi Anketi.....	28
2.3.1.2. Denetim Odağı Ölçeği.....	29
2.3.1.3. Benlik Tasarımı Envanteri.....	30
2.4. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması.....	31

BÖLÜM III

BULGULAR VE YORUM.....	34
-------------------------------	-----------

BÖLÜM IV

SONUÇ VE ÖNERİLER	80
4.1 Sonuç.....	80
4.2 Öneriler	82
KAYNAKLAR	84
EKLER.....	89
EK 1 MLO Standartları	89
EK 2 Gelecek Zaman Perspektifi Anketi	99
EK 3 Denetim Odağı Ölçeği	101
EK 4 Benlik Tasarımı Envanteri	104
EK 5 MLO Özellikleri	106

TABLULAR LİSTESİ

Tablolar		Sayfa
Tablo 1.	Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi Öğrencilerinin Benlik Tasarımları ve Denetim Odaklarına Yönelik Ortalama ve Standart Sapmalar	34
Tablo 2.	Cinsiyete Göre Öğrencilerin Benlik Tasarımları Puanlarının Karşılaştırılması	35
Tablo 3.	Cinsiyete Göre Öğrencilerin Denetim Odakları Puanlarının Karşılaştırılması	36
Tablo 4.	Kız ve Erkek Öğrencilerin İlk Sıradaki Umutları	37
Tablo 5.	Kız ve Erkek Öğrencilerin Geleceğe Yönelik İlk Sıradaki Umutlarının Gerçekleşmesinin Kontrollerinin Dağılımı	39
Tablo 6.	Kız ve Erkek Öğrencilerin İkinci Sıradaki Umutları	41
Tablo 7.	Kız ve Erkek Öğrencilerin Geleceğe Yönelik İkinci Sıradaki Umutlarının Gerçekleşmesinin Kontrollerinin Dağılımı	43
Tablo 8.	Kız ve Erkek Öğrencilerin Üçüncü Sıradaki Umutları	46
Tablo 9.	Kız ve Erkek Öğrencilerin Geleceğe Yönelik Üçüncü Sıradaki Umutlarının Gerçekleşmesinin Kontrollerinin Dağılımı	49
Tablo 10.	Kız ve Erkek Öğrencilerin Dördüncü Sıradaki Umutları	50
Tablo 11.	Kız ve Erkek Öğrencilerin Geleceğe Yönelik Dördüncü Sıradaki Umutlarının Gerçekleşmesinin Kontrollerinin Dağılımı	52
Tablo 12.	Kız ve Erkek Öğrencilerin Geleceğe Yönelik Umutları Yüzde Dağılımı	54
Tablo 13.	Kız ve Erkek Öğrencilerin Geleceğe Yönelik Umutlarının Gerçekleşmesindeki Kontrollerinin Dağılımı	56
Tablo 14.	Öğrencilerin Geleceğe Yönelik Umutlarının Yüzde Dağılımı	58
Tablo 15.	Öğrencilerin Geleceğe Yönelik Umutlarını Gerçekleştirmelerindeki Kontrollerinin Dağılımı	59
Tablo 16.	Kız ve Erkek Öğrencilerin Birinci Sıradaki Kaygıları	61
Tablo 17.	Kız ve Erkek Öğrencilerin Geleceğe Yönelik İlk Kaygılarının Gerçekleşmesinin Kontrollerinin Dağılımı	62
Tablo 18.	Kız ve Erkek Öğrencilerin İkinci Sıradaki Kaygıları	65
Tablo 19.	Kız ve Erkek Öğrencilerin Geleceğe Yönelik İkinci Sıradaki Kaygılarının Gerçekleşmesinin Kontrollerinin Dağılımı	67
Tablo 20.	Kız ve Erkek Öğrencilerin Üçüncü Sıradaki Kaygıları	69
Tablo 21.	Kız Öğrencilerin Geleceğe Yönelik Üçüncü Kaygılarının Gerçekleşmesindeki Kontrollerinin Dağılımı	70
Tablo 22.	Kız ve Erkek Öğrencilerin Geleceğe Yönelik Kaygılarının Yüzde Dağılımı	73
Tablo 23.	Kız ve Erkek Öğrencilerin Geleceğe Yönelik Kaygılarının Gerçekleşmesindeki Kontrollerinin Dağılımı	75
Tablo 24.	Öğrencilerin Geleceğe Yönelik Kaygılarının Yüzde Dağılımı	77
Tablo 25.	Öğrencilerin Geleceğe Yönelik Kaygılarının Gerçekleşmesinin Kontrollerinin Dağılımı	78

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafikler		Sayfa
Grafik 1.	Kız ve Erkek Öğrencilerin İlk Sıradaki Umutları	37
Grafik 2.	Kız Öğrencilerin İlk Sıradaki Umutlarının Gerçekleşmesindeki Kontrolleri	39
Grafik 3.	Erkek Öğrencilerin İlk Sıradaki Umutlarının Gerçekleşmesindeki Kontrolleri	40
Grafik 4.	Kız ve Erkek Öğrencilerin İkinci Sıradaki Umutları	42
Grafik 5.	Kız Öğrencilerin İkinci Sıradaki Umutlarının Gerçekleşmesindeki Kontrolleri	44
Grafik 6.	Erkek Öğrencilerin İkinci Sıradaki Umutlarının Gerçekleşmesindeki Kontrolleri	45
Grafik 7.	Kız ve Erkek Öğrencilerin Üçüncü Sıradaki Umutları	47
Grafik 8.	Kız Öğrencilerin Üçüncü Sıradaki Umutlarının Gerçekleşmesindeki Kontrolleri	48
Grafik 9.	Erkek Öğrencilerin Üçüncü Sıradaki Umutlarının Gerçekleşmesindeki Kontrolleri	49
Grafik 10.	Kız ve Erkek Öğrencilerin Dördüncü Sıradaki Umutları	51
Grafik 11.	Kız Öğrencilerin Dördüncü Sıradaki Umutlarının Gerçekleşmesindeki Kontrolleri.....	53
Grafik 12.	Erkek Öğrencilerin Dördüncü Sıradaki Umutlarının Gerçekleşmesindeki Kontrolleri	53
Grafik 13.	Kız ve Erkek Öğrencilerin Geleceğe Yönelik Umutları	55
Grafik 14.	Kız Öğrencilerin Geleceğe Yönelik Umutlarının Gerçekleşmesindeki Kontrolleri	56
Grafik 15.	Erkek Öğrencilerin Geleceğe Yönelik Umutlarının Gerçekleşmesindeki Kontrolleri	57
Grafik 16.	Öğrencilerin Geleceğe Yönelik Umutlarının Dağılımı	58
Grafik 17.	Öğrencilerin Geleceğe Yönelik Umutlarının Gerçekleşmesindeki Kontrolleri	60
Grafik 18.	Kız ve Erkek Öğrencilerin İlk Sıradaki Kaygıları	61
Grafik 19.	Kız Öğrencilerin İlk Sıradaki Kaygılarının Gerçekleşmesindeki Kontrolleri	63
Grafik 20.	Erkek Öğrencilerin İlk Sıradaki Kaygılarının Gerçekleşmesindeki Kontrolleri	64
Grafik 21.	Kız ve Erkek Öğrencilerin İkinci Sıradaki Kaygıları	66
Grafik 22.	Kız Öğrencilerin İkinci Sıradaki Kaygılarının Gerçekleşmesindeki Kontrolleri	67
Grafik 23.	Erkek Öğrencilerin İkinci Sıradaki Kaygılarının Gerçekleşmesindeki Kontrolleri.....	68
Grafik 24.	Kız ve Erkek Öğrencilerin Üçüncü Sıradaki Kaygıları	69
Grafik 25.	Kız Öğrencilerin Üçüncü Sıradaki Kaygılarının Gerçekleşmesindeki Kontrolleri	71

Grafik 26.	Erkek Öğrencilerin Üçüncü Sıradaki Kaygılarının Gerçekleşmesindeki Kontrolleri	72
Grafik 27.	Öğrencilerin Geleceğe Yönelik Kaygıları	74
Grafik 28.	Kız Öğrencilerin Geleceğe Yönelik Kaygılarının Gerçekleşmesindeki Kontrolleri	75
Grafik 29.	Erkek Öğrencilerin Geleceğe Yönelik Kaygılarının Gerçekleşmesindeki Kontrolleri	76
Grafik 30.	Öğrencilerin Geleceğe Yönelik Kaygılarının Dağılımı	78
Grafik 31.	Öğrencilerin Kaygılarının Gerçekleşmesindeki Kontrolleri	79

KISALTMALAR

MGEP	: Milli Eğitimi Geliştirme Projesi
OECD	: Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü
MLO	: Müfredat Laboratuar Okulları
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
EARGED	: Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı
EKM	: Eğitim Kaynakları Merkezi
BDO	: Bilgisayar Deneme Okulları
ÖBDO	: Örnek Bilgisayar Deneme Okulları
ODY	: Okula Dayalı Yönetim
p	: Anlamlılık
X	: Aritmetik Ortalama
N	: Öğrenci Sayısı
ss	: Standart Sapma

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.Giriş

Eğitim, bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme süreci olarak tanımlanmaktadır (Ertürk 1997).

Okul ise, önceden belirlenmiş eğitim amaçlarına uygun olarak, eğitmek istediği öğrencilere, yeni davranışlar kazandıracak ya da istenmeyen davranışlarını kaldıracak yaşantılar hazırlayıp sunan bir sistem olarak tanımlanmaktadır (Başaran 1996).

Klasik eğitim ve okul tanımlarında eğitimin bir yaptırım olduğu, istendik bilgi, beceri, tutum ve davranışların kazandırılması konumunda olan kişilerin herhangi bir itiraz ve seçim haklarının bulunmadığı, ayrıca, insanoğlunun binlerce yıldır kendisine uygun gelen bilgi, beceri, tutum ve davranışları çocuk ve gençlere yaptırımlı biçimde öğretmekte olduğunu ve son yıllarda bu tutuma karşı seslerin yükselmeye başladığını ve geçmişteki katı, dayatmacı ve ezberci eğitim tanımlarından uzaklaşmaya başladığı belirtilmektedir (Titiz 1997). Örneğin Ercan (1995), eğitimi, çocuğun kendi olanaklarının, yeteneklerinin sınırları içinde gelişmesini sağlayacak amaçlı, bilinçli, planlı bir yaşantı olarak tanımlamaktadır. Titiz (1996) ise eğitimi, kişilerin kendi karar verecekleri maddi ve manevi ihtiyaçlarını oluşturan bilgi, beceri, tutum ve davranış modüllerine erişme, onları öğrenme ve onları öğrenebilme yeteneklerini keşfedebilme becerilerini kazanma süreci olarak tanımlamakta ve günümüz eğitim beklentilerine daha uygun olduğunu belirtmektedir.

Her dönem, kendine özgü eğitim özellikleri ve eğitim mekanları ile yeni sistemler oluşturmuştur. Tarihsel veriler, toplumların belirli dönemlerde felsefi, dini ve bilimsel gelişmelerin sonucunda eğitim sistemlerinin amacına uygun olarak ideal eğitim mekanları düşünmüş ve gerçekleştirmiş olduklarını göstermektedir (Uludağ ve Odacı 2002).

Gruender'e (1996) göre, insanların bilginin bir kısmını öğrenerek kazandığı şey, eğitimin amacının sadece bir bölümüdür. Öğrenci kendini tanımaya başladıkça, öğrendiklerinin hayattaki önemini anlamaya ihtiyaç duydukça; bu bilgileri ortaya çıkarmayı öğrenmeye, önceden bilgi olarak kabul edilenlerin hala geçerliliğini sürdürüp sürdürmediğini düşünmeye ve yeni bilgilerin edinilmesinde yaratıcı olmayı öğrenmeye ihtiyaç duymaktadır (Akt. Şen 2002).

İster geleneksel, ister modern dönemler dikkate alınsın insanlık, ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurumlar oluşturmuştur. Toplumsal ve beşeri ihtiyaçları karşılamak üzere oluşturulan kurumların en gelişmiş, dinamik ve faal olanları arasında okulu saymak mümkündür. Okul güven uyandıran konumu ile her zaman kendine olan talebi karşılamak için çaba sarf etmektedir (Reboul; Akt. Uludağ ve Odacı 2002).

1.1. MİLLİ EĞİTİMİ GELİŞTİRME PROJESİ

“Okullar, çağın, toplumun ve bireyin değişen ve gelişen gereksinimlerini karşılamak amacıyla oluşturulan ve yenilenen örgütlerdir. Farklı okul türleri, amaçlarında, çalışmalarında ve yaklaşımlarında farklılık göstermelerine rağmen, genelde öğrencilerinin kişisel ve sosyal gelişimlerini gerçekleştirmelerine cevap verecek bilgi ve becerileri kazandırmak gibi hizmetleri sunmaktadır.

Türkiye, Ekonomik İş birliği ve Kalkınma Örgütüne (OECD) üye ülkelerin bir çoğu ile birlikte, Millî Eğitimin hedeflerine ulaşmasında belirleyici olan yeniden yapılanma ve reform çalışmalarına başlamış bulunmaktadır. Bu çalışmalardan biri de Millî Eğitim Geliştirme Projesidir (MEGP).

Millî Eğitimi Geliştirme Projesi ile ilgili İkraz Anlaşması, Hükümetimiz ile Dünya Bankası arasında 18 Mayıs 1990 tarihinde imzalanmış ve 10 Temmuz 1990 tarih ve 20570 sayılı **Resmî Gazete**'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Projenin Amaçları:

Millî Eğitim Bakanlığı için, Millî Eğitimi Geliştirme Projesi'nin üç önemli amacı vardır:

İlk ve orta öğretimde kaliteyi artırarak öğrenci başarısını OECD ülkeleri ortalamasına yaklaştırmak,

Bunun için,

1. Millî Müfredat programlarının yapı, muhteva ve gelişim faaliyetlerini iyileştirme,
2. Ders kitaplarının teknik ve fizikî kalitesini yükseltme,
3. Öğretim materyallerinin teknik ve fizikî kalitesi ile, kullanım süre ve yerlerini artırma,
4. Okullara uygun ve modern eğitim ekipmanı temin etme,
5. Hazırlanan plâna göre uygun ek sınıfları temin etme,
6. Ders kitabı ve öğretim materyallerini daha kullanışlı ve yeterli miktarda sağlama,
7. Fiziksel veya öğrenme yetersizliğine sahip özürlü öğrenciler için özel kolaylıklar ve programlar hazırlama.

II. Öğretmen eğitiminde kaliteyi ve geçerliliği artırarak OECD ülkelerindeki benzeri standartlara ulaştırmak,

Bunun için,

1. Öğretmen ve diğer öğretim personelinin bilgi ve becerisini geliştirme,
2. Öğretim elemanı, öğretim programı ve ekipmanı dahil olmak üzere hizmet öncesi öğretmen eğitimi programını iyileştirme,
3. Öğretmen eğitimi programlarının kalite ve uygunluğunu sağlama,
4. Öğretmen açığı olan bölgelerdeki okullara ders yükü az olan öğretmenleri yeniden dağıtma.

III. Milli Eğitim Bakanlığındaki yönetim ve işletmecilik beceri ve uygulamalarını geliştirerek kaynak kullanımında daha ekonomik ve etkili olabilmeyi sağlamak.

Bunun için,

1. Organizasyon yapısının yenilenmesi ve geliştirilmesini sağlama,
2. Planlama ve karar verme için bilgi ve yetenek metotlarını geliştirme,
3. Milli Eğitim Bakanlığının merkez ve taşra teşkilatının eğitimdeki etkinliğini artırma.

1.2. TÜRKİYE ve DÜNYA BANKASI ORTAKLIĞI

Milli Eğitimi Geliştirme Projesi'nin amaçlarına ulaşması için Türkiye ile Dünya Bankası arasında imzalanan Milli Eğitimi Geliştirme Projesi İkraz Anlaşması çerçevesinde aşağıdaki çalışmalar plânlanmıştır:

İlköğretim ve Orta öğretimde Kalitenin Artırılması Amacı İle:

1. Öğretim programlarının ve öğretim materyallerinin gözden geçirilip güncelleştirilmesi ve iyileştirilmesi.
2. Öğretim materyalleri tasarımı ve kapasitenin artırılması için ders kitapları dağıtım sisteminin geliştirilmesi, ölçme ve değerlendirme kapasitesinin artırılması.
3. Öğretmen Eğitimi ve kalitesinin artırılması için üniversitelerin eğitim fakültelerinin hizmet öncesi öğretmen eğitimi programının geliştirilmesi, öğretim üyesi ve araştırmacı personelin iyileştirilmesi.

4. Halen görevde olan öğretmenlerin ve diğer eğitici personelin mesleki gelişimlerini sağlamak için hizmet içi eğitim ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik hizmet içi eğitim programları hazırlanması ve bunların gerçekleştirilmesi için bir sistemin oluşturulması.

Milli Eğitim Bakanlığı İçindeki Yönetim ve İşletmecilik Anlayışının Geliştirilmesi Amacıyla,

1. Bakanlık içindeki haberleşmeyi kuvvetlendirmek için bir sistemin oluşturulması.
2. Milli Eğitim Bakanlığı Yönetim Değerlendirme ve Geliştirme Programı'nın başlatılması ve yönetimde verimliliği artırmak için idari birimlerin birleştirilmesi.
3. Milli Bakanlığının Yönetim Enformasyon sisteminin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması için Milli Eğitim Müdürlüklerine Temel Planlama ve Karar verme konularının dahil edilmesi.
4. Okul Yöneticilerine eğitim sağlanması. Mesleki Teknik Eğitim Araştırma ve Geliştirme merkezinin kuvvetlendirilmesi.
5. Milli Eğitim Bakanlığı teftiş Kurulundaki anahtar personelin geliştirilmesi.

Proje hedeflerinin gerçekleşmesinde önemli faktörlerden biri bu gelişmelerin uygulama alanı olarak, Müfredat Laboratuvar Okullarının (MLO) geliştirilmesidir.

Türkiye’de genel olarak öğretim programları alanda denenmeden geliştirilmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı, çoğu zaman öğretim programını, ders kitaplarını, öğretim araç ve gereçlerini alanda deneme ve düzeltme sürecinden geçirmeden geliştirmekte ve uygulanmak üzere yaygınlaştırmaktadır. Bu durumda Türkiye genelinde bütün okullar için ders kitapları basıldığı ve ilgili öğretim materyalleri hazırlanıp dağıtıldığı için büyük oranda personel, zaman ve mali kaynak israf olacağından uygulama sonunda ortaya çıkan aksaklıkların giderilebilmesi için yeniden düzeltme yapılamamaktadır.

Öğretmen programları geliştirme sürecine Alan Testinin eklenmesi ile bu projede farklı bir yaklaşım benimsenmiştir. Müfredat Laboratuvar Okulları, geliştirilen öğretim programlarının pilot uygulama olarak alanda test edileceği okullardır. Bu okullardaki yöneticiler ve öğretmenlerin görüşlerinin yanı sıra öğrencilerin ve velilerin de görüşleri ve önerileri alınacaktır. Bu sürecin gerçekleştirilmesi öğretim programı geliştiren uzmanlara “kalite kontrol” olanağını sağlanacaktır.

Ayrıca Milli Eğitimi Geliştirme Projesi çerçevesinde, Bilgisayar Deneme Okullarında (BDO) bilgisayar destekli eğitim için gerekli ortam hazırlanacaktır. Müfredat Laboratuvar Okulları Modeli ekleri ile birlikte, Müfredat Laboratuvar Okulları için ileriye dönük olarak plânlanan çalışma ilkelerini ve önerilen uygulama stratejilerini açıklamaktadır.

Millî Eğitimi Geliştirme Projesinin Getirdiği Yükümlülükler:

Millî Eğitimi Geliştirme Projesi Değerlendirme Raporu, Müfredat Laboratuvar Okulları Modeli'nin geliştirilmesindeki esas faktörleri belirtmektedir. Bunlar:

- Yeni öğretim programı, ders kitapları ve öğretim materyalleri Müfredat Laboratuvar Okullarında denendikten ve değerlendirme sürecinden geçtikten sonra sistem geneline yaygınlaştırılacaktır.

- Müfredat Laboratuvar Okulları, T.C. Hükümeti ile Dünya Bankası tarafından üzerinde anlaşma sağlanan kriterler esas alınarak Millî Eğitim Bakanlığınca seçilmiştir. Belirlenen okullara, İlköğretim Okulları, Genel Liseler, Anadolu Liseleri ve Anadolu Öğretmen Liseleri dahil edilmiştir.
- Proje okullarının derslikleri ve binaları, sektörün sürekli gelişimi için temel ekipman ve tesis standartlarını oluşturmak ve malzemeleri gerektiği gibi değerlendirebilmek amacıyla onarılacak ve donatılacaktır.
- Proje Okullarının onarım ve donanım ihtiyaçları Millî Eğitim Bakanlığı bütçesinden sağlanacaktır.
- Önerilen yeni ekipmanlar, Film Radyo Televizyonla Eğitim Başkanlığının ürettiği yayınları kullanacak özellikte olacak fen dolapları ve modern yazı tahtaları gibi diğer öncelikli materyalleri kapsayacaktır.
- Öğretim materyallerinin denemesi ve düzeltilmesi işi, Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı (EARGED) personeli tarafından yapılacaktır. EARGED personeli, İl Millî Eğitim Müdürlükleri ve mümkünse Eğitim Kaynakları Merkezinde (EKM) bu amaçla eğitilmiş olan öğretmenler ile işbirliği yapacaktır.
- Müfredat Laboratuvar Okulları danışmanlarının iş tanımları, Dünya Bankası Değerlendirme Raporunda (Staff Appraisal Report) yer alan Müfredat Laboratuvar Okulları ile ilgili iş yükümlülükleri kısmında ayrıntılı olarak belirtilmiştir.

Bu raporda yer alan Müfredat Laboratuvar Okulları danışmanları ile ilgili görevler şunlardır:

- Diğer eğitimcilerle görüşmeler yaparak Müfredat Laboratuvar Okulları Modelini geliştirmek,
- Diğer eğitimcilerle iş birliği içerisinde öğretim programlarının, ders kitaplarının, öğretim materyallerinin ve stratejilerinin uygulanması, denemesi ve düzeltilmesi konusunda bir yaklaşımın geliştirilmesine yardımcı olmak,
- Müfredat Laboratuvar Okullarının amacına uygun kullanımı için onarımı ve donanımı için bir plân/ program geliştirmek.” (MEB 1999 a: 1-5)

2. MÜFREDAT LABORATUVAR OKULLARI

Müfredat Laboratuvar Okulu, geliştirilen öğretim programlarının, yeni eğitim-öğretim ve yönetim yaklaşımlarının sistem geneline yaygınlaştırılmadan önce deneneceği ve teknolojik gelişmelerin eğitime yansıtılacağı okullardır (MEB 1999a).

MLO Modeli, 27 Eylül 1999 tarihinde Müdürler Kurulunda görüşülerek 4244 sayı, 20 Ekim 1999 tarihli MLO Uygulamalarının Yaygınlaştırılması Yönergesiyle Türkiye genelinde yaygınlaştırılması kararı alınmıştır (MEB 1999a).

MLO'da amaç; öğrenci merkezli eğitimidir. Okulda tüm eğitim, öğretim ve yönetim hizmetleri bu esasa göre düzenlenmektedir. Öğretim programları öğrenci

merkezlidir. Öğrenci merkezli programlarda okuldaki yaşantılar, istendik öğrenci davranışlarını geliştirecek olan öğrencilerin bilgiye ulaşmaları, onları analiz etmeleri ve yeni bilgiler üretme becerilerini kazanmalarını esas alan çalışmalarda öğrenciyi merkez almaktadırlar. Ayrıca, öğrencilerin kendi ilgi ve yeteneklerini geliştirmeleri, kendilerini ve diğer insanları anlamaları da sağlanmaktadır (MEB 1999a).

MLO'ların yönetiminde, Toplam Kalite Yönetimi felsefesi ve ilkeleri ile eğitim öğretim hizmetleri yürütülmektedir (MEB 1999a).

MLO'larda bireyin gelişimsel ihtiyaçlarını ön plana alan ve rehberlik hizmetlerinin öğrencilerin içinde buldukları gelişim dönemlerinin ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olmasını öngören "Gelişimsel Rehberlik" anlayışı esastır (MEB 1999a).

MLO'lar ile üniversiteler, veliler ve okul-çevresi arasında etkili bir işbirliği sistemi kurulmuştur (MEB 1999a).

MLO'lar aşağıdaki çalışmalarda rol almaktadırlar:

1- Çağın ve toplumun gelişen ve değişen eğitim ihtiyaçları ile öğrencilerin bireysel farklılıklarından doğan eğitim ihtiyaçlarına cevap verecek özelliklerde öğrenci merkezli öğretim programlarının geliştirilmesi sürecinde alan testinde yer almak,

2- Türkiye'deki okullarda kullanılmak üzere yeni veya düzeltilmiş öğretim programlarının, ders kitaplarının, öğretim materyallerinin, öğretim metot ve tekniklerinin uygulanarak geliştirilmesinde yer almak,

3- Çağdaş eğitim-öğretim ortamlarının oluşturulmasında, teknolojik gelişmelerin öğrenme-öğretme sürecinin etkinliğinin artırılmasında ve eğitim teknolojisinin okulda etkili ve verimli kullanım prosedürlerinin geliştirilmesinde yer almak,

4- Öğrencilerin gelişimsel ihtiyaçlarını dikkate alarak onların bireysel ve sosyal gelişimlerine ve mesleğe yönlendirilmelerine hizmet edecek özellikte okul rehberlik hizmetleri ve kapsamlı rehberlik programlarının geliştirilmesinde yer almak,

5- Eğitim-öğretim sürecinin ve ortamlarının geliştirilmesi ile okul personelinin performanslarının objektif bir şekilde değerlendirilmesi ve ödüllendirilmesini hedefleyen, okul yönetimine ve öğretmenlere rehberliği ve danışmanlığı ön plana çıkaran bir denetim sisteminin geliştirilmesinde yer almak,

6- Yönetici ve öğretmen yetiştirecek kurumların eğitim programlarının belirlenmesinde rehberlik yapmak,

7- MLO'larda ulaşılan eğitimin kalitesi ve öğrenci başarısının sistem geneline yaygınlaştırılmasında diğer okullara liderlik yapmak (MEB 1999a).

Müfredat Laboratuvar Okulları, geliştirilen öğretim programlarının, yeni eğitim öğretim ve yönetim yaklaşımlarının sistem geneline yaygınlaştırılmasından önce deneneceği ve teknolojik gelişmelerin eğitime yansıtılacağı okullardır. Müfredat Laboratuvar Okulları, pilot uygulama çalışmalarından elde edecekleri deneyimler ile sistem genelindeki diğer okullara liderlik yapacaklardır.

Müfredat Laboratuvar Okullarının hedeflenen rolünü yerine getirebilmesi için yapılacak çalışmaları ortaya koyan Müfredat Laboratuvar Okulları Modeli geliştirilmiştir.

Müfredat Laboratuvar Okullarının (MLO) Seçiminde Kullanılan Kriterler:

Müfredat Laboratuvar Okulları,

- Ülkenin yedi coğrafi bölgesini temsilen,
- Lojistik yönetim amacıyla her bölgeden seçilen iki ilde,
- Her ilde Eğitim Fakültelerinin bulunmasına dikkat edilerek seçilecektir,
- Okul seçiminde kırsal- kentsel bölge ilişkisi, ilkokulların % 30'unun ortaokulların %20'si ve liselerin %15'inin kırsal alanlardan seçimiyle sağlanacaktır (MEB 1999 a).

Son yıllarda eğitim alanında gözlenen eğilimlerden biri olarak eğitim örgütlerinin yerinden yönetimi gösterilebilir. Bu yönetim okula dayalı yönetim (School /Site Based Management) olarak da adlandırılabilir. Bu yaklaşım ABD’de, Kanada’da , Avrupa ülkelerinde, hatta Doğu Avrupa ülkelerinin bir kısmında ve gelişmekte olan Asya ülkelerinde eğitim reformuna ilişkin gündemdeki yerini koruyan önemli bir konudur (Cerych 1979; Odden ve Wohlester 1995; Chapman 2000; Akt. Dönmez 2002). Meuret ve Scheerens (1995)’in 14 ülkede yaptıkları araştırmaya göre, İrlanda ve Yeni Zelanda’da okulların % 70’inden fazlasında, İsveç’in % 48’inde, Avusturya, Danimarka, Finlandiya ve Portekiz’in % 38 – 41’inde, Belçika, Fransa, Almanya, Norveç, İspanya ve ABD’nin % 25 – 33’ünde, İsviçre’nin % 10’unda okula dayalı yönetim (ODY)’in bir türünün benimsendiği saptanmıştır (Dönmez 2002).

3. OKULA DAYALI YÖNETİM

ODY günümüzün geçerli eğitim reformlarının merkezi olmaya başlayan bir tür yerinden yönetim biçimidir. Bu yönetim biçiminde karar verme yetkisi büyük ölçüde merkezi yönetim birimlerinden okula ve okullardaki çalışma gruplarına geçmekte, bütçe ve personel konusundaki kararlar kadar programlar ve öğretim konularındaki kararlar da okulda, büyük ölçüde yöneticiler, öğretmenler, veliler, toplumun diğer üyeleri ve öğrencilerin de katılımı ile daha demokratik yöntemlerle alınmaktadır (David 1989; Wohlster 1995; Özdemir 1997; Aytaç 2000; Akt. Dönmez 2002).

ODY’de eğitim personelinin rollerinde de önemli değişiklikler olmaktadır. Özellikle merkez ve il örgütlerindeki yöneticilerin ve denetmenlerin görevleri karar verme yerine yardımcı olma, kolaylaştırma ve destek sağlama şekline dönüşmektedir (Dönmez, 1999:5). Öz olarak ifade etmek gerekirse, eğitimde yenileşme, personelin ve okul etkinliklerinin geliştirilmesi, daha fazla özerklik, iç dinamiklerden yararlanma, eğitim programları, personel ve bütçe konularında daha fazla inisiyatif, bu yaklaşımın dikkati çeken özelliklerdir (Cepely, 1991:7). Bu özellikleri nedeni ile David(1996) ODY’i politik, yönetsel ve eğitsel anlamda bir reform olarak tanımlanmaktadır. (Akt. Dönmez).

3.1. Okula Dayalı Yönetim Türeri

ODY türleri ile ilgili çeşitli sınıflandırmalar yapılmakla birlikte, bu modeller arasında ya da her modelin kendi içinde gösterdiği farklılıklar konusunda kesin ifadeler kullanmak güçtür. Böyle olmakla birlikte uygulamada daha sık görülen, her ülkenin kendi özgün koşullarını dikkate alarak geliştirdiği, özellikleri itibarı ile sınıflandırılabilir bazı modellerden söz edilebilir (Leitwood ve Menzeis, 1988; Murphy ve Beck, 1995; Nobel, 1996; Dönmez, 1999).

1. **Yönetim Kontrollü ODY:** Bu model okul yöneticilerine bütçe, personel ve programlar gibi anahtar niteliğindeki karar verme konularında daha fazla yetki verilerek gerçekleştirilmeye çalışılır. Bu modelde okul yöneticileri öğretmenlerle, velilerle ve yerel toplumun temsilcileri ile sürekli bir etkileşim içinde olmaktadır.
2. **Öğretmen Kontrollü ODY:** Bu modelin temel sayıtlısı, öğretmenlerin, öğrencilerle daha yakın olmaları nedeni ile öğretim, programlar, personel, bütçe gibi konularda daha fazla bilgiye sahip olacakları ve karar sürecinde daha etkili olmaları halinde alınan kararların daha büyük bir kararlılıkla uygulanabileceği düşüncesidir.
3. **Toplum Kontrollü ODY:** Bu model karar verme yetkisinin profesyonel eğitimcilerden yerel toplum temsilcilerine ve velilere geçtiği bir modeldir.
4. **Eşit Kontrollü ODY:** Bu model yönetici, öğretmen, veli ve diğer ilgililerin yetki ve sorumluluklarının ortak olduğu modeldir.

3.2. Türkiye'deki Durum

Dönmez'e göre Türkiye'de ODY türünden modellerin uygulanabilmesi varolan merkeziyetçi yönetsel yapı ve hukuksal engeller nedeni ile zor olmakla birlikte, politik istikrarsızlık, ulusal eğitim politikalarının yokluğu gibi sorunlar ve hızlı nüfus artışına paralel olarak artan nicel ve nitel eğitim istemi, merkezi yönetimi sorunları çözmeye yerine, önemli ölçüde sorunların kaynağı konumuna getirmiştir. Ayrıca halkın eğitimle

ilgili kararlara daha çok katılma isteği, öğretmenlerin eğitim düzeylerinin giderek yükselmesi, devlet okullarının çoğunda kalitenin düşmesi, çocuklarını özel okullara gönderemeyen bazı velilerin okula ilişkin daha fazla sorumluluk üstlenme istekleri gibi konular okulların yerinden yönetimine olan ilgiyi artırmaktadır.

Gelişli (1998), teklığe karşı çoğulculuğu, millilik yerine yerelliği, tek anlamlılık yerine çok anlamlılığı, tek işlev yerine çok işlev öngören, son yıllarda daha da yaygınlık kazanan postmodernizmden hareketle, yakın bir gelecekte artık merkezi eğitim örgütlerinin olamayacağını, olsa bile eğitim politikalarının tek merkezden belirlenemeyeceğini, ölkemizde olduğu gibi coğrafi özelliklerin ortaya çıkardığı fiziki ve kültürel farklılıkların bölgesel eğitim gereksinimlerini ortaya çıkardığını, bu gereksinmelerin de merkezi programlarla karşılanamayacağını ifade etmektedir.

3.3. MLO, Okula Dayalı Yönetime Geçişte Bir Adım Mıdır?

Dönmez,Türkiye Eğitim Sisteminde merkezi yönetimin, okulların yönetimine ilişkin yetkilerin büyük bir kısmını kendi elinde topladığı, sorumluluğun tamamına yakın bir kısmını da okullara ve okul yöneticilerine yüklediğini ifade etmektedir. Bu anlayışın tüm eleştirilere karşın bugüne kadar sürdürüldüğünü belirtmektedir. Ancak gelinen noktada, toplumun demokratikleşme yönündeki taleplerin artması, öğretmenlerin niteliklerinin giderek yükselmesi, velilerin bilinçlenmeleri, devletin eğitime ilişkin görevlerini beklenen ölçüde yerine getirememesi, hızlı nüfus artışına paralel olarak öğrenci sayılarının artması, devlet okullarında niteliğin düşmesi, özel okulların ortaya çıkması gibi nedenlerle eğitim sisteminde model arayışlarının hız kazandığını belirtmektedir. Dönmez, Okula Dayalı Yönetim'i (ODY) özellikle gelişmiş ve gelişmekte olan ölkelerin çoğunda giderek yaygınlık kazanan, okulun kendi rol setinde bulunanlar tarafından yönetilen, sorunların yerinde çözümünü öngören, geniş bir katılıma yer veren demokratik bir okul yönetimi biçimi olarak tanımlamaktadır.Dönmez'e göre yıllardan beri sorunları merkezden çözmeye çalışan ve son yıllarda çözümden çok sorun üretmeye başlayan merkezi yönetime yönelik toplumsal tepkiler ve demokratik eğilimler giderek ivme kazanmaktadır. İç ve dış baskıların etkisiyle daha fazla demokratikleşmeye zorlanan Türkiye'de, eğitim

sisteminin de arayış içinde olduğunu belirtmektedir. Dönmez, MLO modelinin bu arayışın bir ürünü olduğunu ifade etmekte ve modelin, okulun kendi kendisini yönetmesine yönelik önemli ip uçları taşıdığını vurgularken, modelin, bu şekliyle de yerinden yönetime doğru bir adım olarak değerlendirilebileceğini belirtmektedir. MLO modelinin nasıl uygulanacağını gösteren yönerge incelendiğine amacın mevcut yapı içinde; (1) eğitimin kalitesini ve öğrenci başarısını artırmak, (2) yönetim ve personelin yeterliliklerini artırmak ve becerilerini geliştirmek, (3) kaynakların kullanımında daha etkili ve verimli olmasını sağlamak, (4) teknolojinin eğitimde etkin kullanımını gerçekleştirmek olduğu ifade edilmektedir. Dönmez'e göre, okulun kendi sorunlarını çözebilmesi için, okul personelinin geliştirilmesi, iş birliğine dayalı bir okul kültürünün oluşturulması, daha demokratik ve paylaşımcı bir yönetim anlayışı, eğitim programlarının geliştirilmesinde söz hakkı, öğrenci merkezli bir öğretim, okulda sürekli ve işbaşında eğitim MLO modelinin dikkati çeken özellikleridir. Dönmez'in vurguladığı önemli bir nokta da, programların geliştirilmesi, kalitenin artırılması, yönetimin geliştirilmesi gibi konularda, okullarda oluşturulan çalışma gruplarının tümünde, öğretmenlere önemli görevlerin düşmesidir. Böyle bir modelde ODY'de olduğu gibi yöneticilerin ve denetmenlerin en önemli görevleri liderlik etmek, güdülemek ve eşgüdümlemek olarak ortaya çıkmaktadır.

MLO Modelinde, öğrenci profili, bilimsel ve akılcı düşünme becerisine sahip, araştırmacı ve sorgulayıcı, bilgiyi ezberleyen değil bilgiye ulaşabilen, bu bilgiyi kullanıp paylaşabilen, iletişim kurma becerilerine sahip, teknolojiyi etkin bir şekilde kullanabilen, kendini gerçekleştirmiş ve insanlığın ortak değerlerini de sahiplenmiş, yaratıcı, üretken, takım çalışmasına yatkın, öğrenmeyi öğrenmiş ve yaşam boyu öğrenmeyi benimsemiş bireyler olarak benimsenmiştir (MEB 1999a).

Müfredat Laboratuvar Okulları, aşağıda belirtilen ortak niteliklere sahip olarak düzenlenmişlerdir:

1. Eğitim ihtiyaçlarına uygun öğretim programlarının geliştirilmesini sağlamak için bütün öğrencilerin başarılarını artırıcı bir eğitim-öğretim ortamı yaratılmıştır.

2. Türkiye'deki okullarda kullanılmak üzere yeni veya düzeltilmiş öğretim programlarının, ders kitaplarının, öğretim materyallerinin ve stratejilerinin uygulanması ve geliştirilmesi için uygun ortam sağlanmıştır.

3. MLO'da, okulun amaçlarına ve gelişim hedeflerine ulaşmasına yönelik olarak yapılacak çalışmalarda, kaynakların kullanımında önceliklerin belirlenmesinde ve çok yönlü sürekli değerlendirmede kullanılacak ölçütlerin geliştirilmesinde yararlanmak üzere "Stratejik Plân" ve bunların uygulanma plânı olarak "Okul Gelişim Plânı" hazırlanmaktadır. Bu plânlar, okul yönetimi, öğretim personeli, destek personeli ve velilerin ortak çalışmaları ile hazırlanır. İlgili Bakanlık birimleri, ihtiyaç duyulduğunda bu çalışmaya destek sağlar.

4. MLO'larda öğrenme-öğretme süreci, çağdaş ortamlarda ve teknolojik imkanlardan yararlanılarak gerçekleştirilmektedir. Eğitim lideri olarak okul müdürü ve okul personeli okuldaki eğitim öğretim etkinliklerinin bütün aşamalarında başarılı çalışmaların yapılmasını sağlamaktadır.

5. Okulun etkin bir şekilde rolünü gerçekleştirebilmesi ve işleyişi için okulda gerekli yeterliliklere sahip personel (yönetici, öğretmen, büro memuru, kütüphaneci, temizlik elemanı vb.) bulunmaktadır.

6. Okul, programları geliştirecek, yeni ve yaratıcı görüşlere yer verecek ve değişen koşullara uyum sağlayacak şekilde örgütlenmiştir.

7. MLO'ların yönetim ve öğretim personeli ile öğrencilerin ve velilerin görüşleri alınarak öğretim programlarının geliştirilmesi sürecinde alan testine katılımı sağlanmaktadır.

8. MLO'lardaki öğretim programları, öğrenci merkezlidir. Öğrenci merkezli programlarda okuldaki yaşantılar istendik öğrenci davranışlarını geliştirecek çalışmalarda öğrenciyi merkez almaktadır.

4. ANADOLU ÖĞRETMEN LİSELERİ

Anadolu Öğretmen Liselerinin başlangıcı sayılabilecek olan İlköğretmen Okulları, 1973 yılına kadar ilkokullara öğretmen yetiştirme görevini sürdürmüştür. 1973 yılında çıkarılan 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu ile, eğitim sistemi yeniden düzenlenmiştir. Kanunun 43. maddesinde; öğretmenliğin, devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir uzmanlık alanı olduğu belirtilmiştir. Ayrıca öğretmenlerin bu görevlerinin Milli Eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak yerine getirmekle yükümlü oldukları ve bu nitelikleri kazanmak için yüksek öğrenim görmeleri gerektiği hükme bağlanmıştır (MEB 1992).

İlkokullara sınıf öğretmeni yetiştiren İlköğretmen Okullarının, bir kısmı Milli Eğitim Temel Kanunun uygulanmaya başlamasıyla, 1974 yılından itibaren iki yıllık Eğitim Enstitülerine dönüştürülmüş, iki yıllık Eğitim Enstitülerinin sayıları, 1976 yılında 50'yi bulmuştur (MEB 1992). Öğretmen yetiştirme fonksiyonunu kaybeden İlköğretmen Okullarından bazıları da, öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarına öğrenci hazırlamak, öğretmenlik mesleğini sevdirmek amacıyla Öğretmen Liselerine dönüştürülmüştür. Öğretmen Liseleri, 1989 yılına kadar, ortaöğretim kurumu olarak eğitim ve öğretim faaliyetini sürdürmüştür (Gelişli 2000).

Yüksek Öğretim Kurumu ile Milli Eğitim Bakanlığı arasında varılan anlaşmayla öğretmen yetiştiren kurumlara öğrenci seçmede esas kaynak olmak ve öğretmen liselerini iyileştirmek amacıyla 1989-1990 öğretim yılından itibaren Anadolu Öğretmen Lisesi uygulamasına geçilmiştir (MEB 1992). Eğitim Fakültelerine öğrenci hazırlamak amacıyla kurulan Anadolu Öğretmen Liseleri, Köy Enstitüleri ve İlköğretmen Okullarının devamı olan Öğretmen Liselerinin binalarında öğretime başlamıştır (Gelişli 2000).

1989-1990 öğretim yılında 10 okulla Anadolu Öğretmen Lisesi uygulaması başlamıştır. 1995-1996 yılında Anadolu Öğretmen Lisesi sayısı 74'e, 1997-1998 öğretim yılında 78'e, 1998 yılında üç tane daha Anadolu Öğretmen Lisesi açılmış, böylece 1998-1999 öğretim yılında sayıları 81'e yükselmiştir (MEB 1999b).

Anadolu Öğretmen Liseleri; öncelikle öğretmen yetiştiren yüksek öğretim kurumlarına öğrenci hazırlamak, öğrencilere öğretmenlik ruhu aşlamak, öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği davranışları kazandırmak, bütün öğrencilere orta öğretim düzeyinde ortak bir genel kültür verme görevini yüklenmiştir (MEB 1992).

Anadolu Öğretmen Lisesi öğrencileri; ilköğretimi başarı ile bitiren öğrenciler arasından, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yapılan merkezi bir sınavla seçilmektedir ve Anadolu Öğretmen Liselerinde bir yıl hazırlık ve üç yıl genel lise programı olmak üzere dört yıllık öğretim programı uygulanmaktadır. Anadolu Öğretmen Liselerinde öğretmenlik mesleğine ilgi ve sevgi uyandıran dersler; Eğitime Giriş, Eğitim Psikolojisi, Öğretim İlke ve Yöntemleri gibi zorunlu dersler ve Eğitim Tarihi, Halk Eğitimi ve Toplum Kalkınması, Araştırma Teknikleri, Grupla Çalışma Teknikleri, Eğitim Yönetimi, Çocuk Edebiyatı, Ölçme ve Değerlendirme, Eğitim Sosyolojisi gibi pedagojik formasyona hazırlayıcı nitelikteki derslerden oluşan zorunlu seçmeli dersler olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır (Gelişli 2000).

MEGP kapsamında olan Müfredat Laboratuvar Okullarından Anadolu Öğretmen Lisesi olan okullar:

1. Marmara Bölgesi: Balıkesir - Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi
2. Ege Bölgesi: Aydın – Ortaklar Anadolu Öğretmen Lisesi
3. İç Anadolu Bölgesi: Ankara – Hasanoğlan Anadolu Öğretmen Lisesi
4. Karadeniz Bölgesi: Samsun – Ladik Akpınar Anadolu Öğretmen Lisesi; Trabzon – Beşikdüzü Anadolu Öğretmen Lisesi
5. Doğu Anadolu Bölgesi: Van – Alpaslan Anadolu Öğretmen Lisesi
6. Akdeniz Bölgesi: Antalya – Aksu Anadolu Öğretmen Lisesi; Osmaniye – Düziçi Anadolu Öğretmen Lisesi (MEB 1999a)

5. GELECEK ZAMAN PERSPEKTİFİ

Araştırmalar, geleceği düşünme ve hazırlık yapmanın benlik tasarımı ile ilgili olduğunu göstermektedir. Bireylerin kendilerine ilişkin görüşleri, ayrıca ayların nedenlerini, nerede ve nasıl görmeye çalıştıkları, kişilik gelişimlerini ve buna bağlı olarak gelecek zaman perspektiflerini etkilemektedir.

Pek çok nedenden dolayı ergenlerin gelişimi, gelecek için araştırma yapmak ve geleceğe hazırlanmakla ilişkilendirilebilmektedir (Nurmi, Poole ve Seginer 1995). İlk olarak gençler, geleceğe yönelik hazırlık yapmanın önemini vurgulayan aileleri, öğretmenleri ve akranları tarafından belirlenmiş çok sayıda görev ve beklentilerle karşı karşıya gelmektedirler (Nurmi, Poole ve Seginer 1995). İkinci olarak, yetişkinlerin, ergenlere yönelik kariyer, yaşam stili, gelecekte kuracakları aile gibi geç yetişkinlik yaşamlarını etkileyecek planları, ergenlerin gelecekteki fırsatlarını ya artırmakta ya da kısıtlamaktadır (Nurmi, Poole ve Seginer 1995). Üçüncü olarak, yetişkinlerin kendi geleceklerini nasıl gördükleri, onların benlik tasarımlarını oluşturmada önemli rol oynamaktadır. Böylece, gençler geleceğe yönelik amaçları belirleyerek, var olan fırsatları araştırarak, kararlar vererek sosyal çevreleri içinde kendi gelişimlerini yönlendirmektedirler (Nurmi, Poole ve Seginer 1995).

Gelecek zaman perspektifi, “İnsanların, gelecekteki olayları sezinleme, onlara kişisel anlamlar yükleme ve bu olaylarla mantıklı bir etkileşimde bulunma yeteneği” olarak tanımlanır (Nurmi 1991; Akt; Mc Cabe ve Barnett 2000).

İleriye yönelik planların güdüler ve davranışlar üzerindeki önemini tartışan ilk modern psikologlar; Frank (1939) ve Lewin (1935); Gelecek Zaman Perspektifini geleceğe yönelik uyum ve gelişim döneminde ortaya çıkan davranışların sonuçlarını önceden kestirme kabiliyeti olarak düşünmektedirler (Akt. Husman ve Willy 1999).

Seginer ve Schlesinger (1998); Gelecek Zaman Perspektifinin, bireylerin kendi gelişimleriyle ilgili düşünceleri, ümit ve korkularının ifade edilmesi ile ilgili olduğunu belirtmektedir.

Shobe ve Page-Adams (2001), Gelecek Zaman Perspektifi terimini, kişinin geleceğini düşünme ve geleceği için plan yapma yeteneği olarak tanımlamaktadır. Aile fertlerinin çoğu kez bireylere, gelecekteki amaçlarını şekillendirmelerini, kişisel, sosyal ve ekonomik gelişim için somut planlar yapmalarını sağlayacak olanaklar sunduğunu belirtmektedirler. Gelecek Zaman Perspektifinin içeriği ya da teması, insanların gelecek yaşamlarında ne tür ilgi, amaç ve beklenti içinde olduklarını belirlemektir. Bu ilgi, amaç ve beklentiler eğitim, aile ve emeklilik gibi ifade ettikleri ve yaşamlarını kapsayan ilgilerin analizi ile bulunmaktadır (Mehta ve arkadaşları 1972; Nurmi 1987; Poole ve Cooney 1987; Seginer 1988a; Akt. Nurmi, Poole ve Seginer 1995). Bu çalışmanın diğer boyutu ise insanların amaç ve beklentilerinin ne kadar zaman içinde gerçekleşeceğini belirten zaman dilimidir. Tipik olarak, insanların gerçekleşecek ümit, amaç ve korkularının zamanını tahmin etmelerini isteyerek bulunmaktadır (Wallace ve Robin 1960; Nurmi 1987; Trommsdorff ve arkadaşları 1982; Akt. Nurmi, Poole ve Seginer 1995).

Ergenlerin tipik gelişim görevleri ile rol geçişleri, akranlarıyla ilişki kurmayı, cinsel kimliğini oluşturmayı, evlilik ve aile yaşamına hazırlanmayı başarmayı, aileden bağımsız olma duygusunu ve eğitimi planlamayı içeren ekonomik kariyere hazırlığı başarmayı içermektedir (Havighurst 1974; Newman ve Newman 1975; Akt. Nurmi, Poole ve Seginer 1995).

Ergenler, geleneksel sorumluluklar terimiyle tanımlanan geleneksel yaşantılarla yüksek derecede sosyal farklılıklarla karakterize olmaktadır (Elden 1985; Klaczynski ve Reese 1991; Mayer 1986; Akt. Nurmi, Poole ve Seginer 1995).

Bireylerin hayat tecrübesi çeşitli sosyal yaş sistemlerine göre biçimlenmektedir. İnsanlar yaş kriterine göre rollere, mevkilere, statü ve yükümlülüklerle kanalize olmaktadır (Hagesta ve Nevgarten 1985; Nevgarten ve diğerleri 1965; Riley 1986; Akt. Nurmi 1992).

Hagesta ve Nevgarten (1985) yaş sistemlerinin, insan yaşamı için haritalar ve yaşam süresinin taslağını belirleyen önceden belirlenmiş ve toplumsal olarak tanınan

dönüm noktaları yarattığını belirtmiştir (Akt. Nurmi 1992). Nevgarten ve arkadaşları (1965) ise benzer şekilde yaş normları, sınırları ve beklentilerinin, temel yaşam olaylarını düzenlemek için kurallar koyan ve toplumda sosyal kontrolü sağlayan bir sistem olarak iş gördüklerini belirtmişlerdir (Akt. Nurmi 1992).

Yaşa bağlı değişimi içeren görevlerden biri, ilköğretimden liseye geçiş ya da liseden üniversiteye geçiş gibi eğitsel okul kariyeridir (Entwisle 1990; Akt. Nurmi, Poole ve Seginer 1995). Ayrıca askerlik gibi yaşamın diğer alanlarına yönelik özel geleneksel görevler de yaşa bağlı değişimi içeren görevlerden biri olarak kabul edilmektedir (Nurmi, Poole ve Seginer 1995).

Kişisel hedef ve ilgiler, insan gelişimde önemli rol oynamaktadır. Çünkü bu hedef ve ilgiler kişinin planlarıyla, aldığı kararlarıyla, aynı zamanda gelecek yaşamıyla uyumlu olmaktadır (Emmons 1989; Markus ve Wurf 1987; Nurmi 1992).

Gençlerin önce, yaşa bağlı gelişim özellikleri ve rol geçişlerine göre geleceğe yönelik amaçlar belirlemeleri beklenebilir. Bireysel güdülerin değerlendirilmesi ve gelecekteki fırsatların farklı kurallı beklentilerinin karşılanabilmesi için gerçekçi amaçların belirlenmesi gerekli olmaktadır (Nurmi 1992).

Ergenlere gelecek amaçları ve ümitleri sorulduğunda, genellikle, geç ergenlik ve erken yetişkinlik dönemine yönelik temel gelişim görevlerini belirlemektedirler (Poole ve Cooney 1987; Seginer 1988 Nurmi 1991; Akt. Nurmi, Poole ve Seginer 1995). Ayrıca bu ümit ve amaçların gerçekleşeceği zaman dilimi yaşam boyu beklenen gelişimin kültürel prototipini yansıtmaktadır (Nurmi 1989a; Akt. Nurmi, Poole ve Seginer 1995).

Sosyal ve kültürel şartlar benlik kavram ve karar verme sürecinde önemli rol oynamaktadır. Grotevant'a (1987) göre, toplumlar benlik tasarımı, üyelerinin beklentilerini ve mevcut seçimlerine olan inancını ve uygun araştırmalarını şekillendirmek ve seçeneklerin gerçekleşmesini düzenleyerek etki etmektedir. Ayrıca sosyal normlar bireyin işini, ideolojisini ve ilişkilerini etkilemektedir (Akt. Nurmi, Poole ve Seginer 1995).

Geleceği düşünme ve hazırlık yapmanın, benlik tasarımıyla da ilgili olduğuna yönelik araştırmalar yapılmaktadır (Nurmi 1991). Marcia (1980) modelinde ergenlerin benlik başarıları, içekapanıklığı, kimlik karmaşası veya psikomatoryum dönemi gibi benlik durumu, kararların içeriği (mesleki, ideolojik ve cinsel uyum), bu alanlara yönelik araştırma ve özel kararların kesinliği gibi üç faktörle belirlenmiştir (Akt. Nurmi, Poole ve Seginer 1995).

Benlik kavramı, “bir bireyin, yalnızca ona özgü tutumlarından, duygularından, algılarından, değerlerinden ve davranışlarından ibaret kendine ilişkin görüşü” olarak tanımlanmaktadır (Gander ve Gardiner 2001: 492).

Sosyal öğrenme kuramını ortaya atan Rotter (1947), insanın, hayatına tesir edebilen yaşam deneyimlerini etkileyebilme yeteneğine sahip, bilinçli bir varlık olduğunu belirtmektedir. Kişilik gelişiminde etkisi olan “Denetim Odağı”; bireyin davranışlarını izleyen pekiştiricileri kontrol eden gücün kaynaklandığı yerdir (Rotter 1966; Akt. Yeşilyaprak 1988). Diğer bir deyişle denetim odağı, kişinin, olayların nedenlerini nerede aradığı ve görmeye çalıştığını ifade etmektedir. İç denetimli insanlar yaşadıkları olaydan sonra aldıkları ödül veya cezanın kendi davranışlarının bir sonucu olduğunun farkındadırlar ve bunun sorumluluğunu üstlenmektedirler. Dış denetimliler ise ödül veya cezayı kendi davranışlarının bir sonucu olarak görmez, olayların gelişimi ve sonucunu şansa, kadere, doğa üstü güçlere, Tanrıya bağlamaktadırlar (Yeşilyaprak 1988).

Denetim odağına yönelik yapılan araştırmalar, bireyin kendisiyle uyum içinde olabilmesi, kendini gerçekleştirebilmesi, kendi geleceğini yönlendirmede etkili olabilmesi için kendisini, kendi kaderinin belirleyicisi olarak algılaması yani içten denetimli birey olması gerekmektedir (Yeşilyaprak 1990).

MLO Modelinde öğrencilere kazandırılması hedeflenen nitelikler, temel akademik beceriler ve yaşam becerileri olmak üzere iki temel alanda belirlenmiştir. MLO’da amaç öğrenci merkezli eğitimidir, öğrencinin merkeze alındığı bir eğitim

anlayışının, bireyin içinde bulunduğu dönemin ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olması kaçınılmazdır.

Çağımız koşullarında beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, bağımsız ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren ve verimli olan insanlara ihtiyaç vardır. Milli Eğitimi Geliştirme Projesi (MEGP) bu insan profiline ulaşmaya çabalamaktadır. Bu çabaya bir katkı niteliğinde, öğretmen yetiştiren Anadolu öğretmen Liseleri'nde okuyan öğrencilerin gelecek zaman perspektiflerine yönelik profillerini ortaya koymak, bu araştırmanın problemini oluşturmaktadır.

6. ARAŞTIRMANIN AMACI

Kişisel hedef ve ilgiler, insan gelişiminde önemli rol oynamaktadır. Çünkü bu hedef ve ilgiler kişinin planlarıyla, aldığı kararlarıyla, aynı zamanda gelecek yaşamıyla uyumlu olmaktadır.

Gelecek Zaman Perspektifi bireylerin kendi gelişimleri ile ilgili düşünceleri, umut ve kaygılarının ifade edilmesi ile ilgilidir.

MLO'larda bireyin gelişimsel ihtiyaçlarının ön plana alındığı Gelişimsel Rehberlik anlayışı esas alınmaktadır. Bireylerin kendi gelişimleri ile ilgili düşünceleri, umut ve kaygılarını ifade etmeleri ve bu yolla gelişimsel ihtiyaçlarının belirlenerek bir profil oluşturmak bu araştırmanın temel amacını oluşturmaktadır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır.

1. MLO'da okuyan öğrenciler kendilerini nasıl algılıyorlar? Öğrencilerin kendilerini algılamaları açısından cinsiyetleri arasında fark var mıdır?
2. MLO öğrencilerinin benlik tasarımları arasında cinsiyet açısından fark var mıdır?
3. MLO öğrencilerinin denetim odakları arasında cinsiyet açısından fark var mıdır?

4. Öğrencilerin gelecek zamana yönelik umutları nelerdir?
5. Öğrenciler, umutlarının gerçekleşmesini kendilerine mi, kendileri dışındaki etkenlere mi bağlamaktadırlar?
6. Kaygılarının ve umutlarının içeriği gelecek zaman perspektifi kategorileri açısından değişiklik göstermekte midir?
7. Öğrenciler, kaygılarının gerçekleşmesini kendilerine mi, kendi dışındaki etkenlere mi bağlamaktadırlar?

7. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

MLO, pilot uygulama çalışmalarından elde edilecekleri deneyimler ile sistem genelindeki diğer okullara liderlik yapacaklardır.

Bu araştırma ile MLO uygulamalarını takip eden EARGED Başkanlığına bilgi sağlamada yardımcı olunacaktır.

Bu araştırma sonucunda elde edilen bulgular, öğretmen merkezli geleneksel eğitim sisteminden kurtulup, öğrenci merkezli çağdaş eğitim sistemine geçilmesi sürecinde MLO uygulamalarından elde edilen deneyimlerin ortaya konulmasına yardımcı olacaktır.

Bu araştırma ile MLO'nun standartlarına ulaşma düzeyi tespit edilebilecektir.

Daha önce MLO'larda okuyan öğrencilerin gelecek zaman perspektiflerine yönelik profillerini ortaya koyacak nitelikte bir araştırmanın olmaması, MLO'larda hedeflenen öğrenci profilini ortaya koyma çabasına yönelik olması bu araştırmanın önemini artırmaktadır.

Konuyla ilgili herkesin aydınlatılacağı ve elde edilen bulguların bu konuda yapılacak sonraki araştırmalara kaynak olacağı düşünülmektedir.

8. VARSAYIMLAR

Bu araştırmada aşağıdaki varsayımlardan hareket edilmiştir:

1. Araştırmada kullanılan Gelecek Zaman Perspektifi leği ve Benlik Tasarımı Envanteri, 10. sınıf ğrencilerinin yaş düzeyleri için uygun birer ölçektir.

2. Bu araştırmada kullanılan Gelecek Zaman Perspektifi leği ve Benlik Tasarımı Envanteri, geçerli ve güvenilir bir lme aracı olup, araştırmanın amacına uygun olarak ölçtüğü kabul edilmiştir.

3. Seçilen araştırma yöntemi bu araştırmanın amacına, konusuna ve problemin zmlenmesine uygundur.

4. Araştırmada kullanılan istatistiksel zmlleme yöntemleri araştırma verilerinin niteliklerine ve araştırmanın amacına uygundur.

5. Öğrencilerin, araştırmada kullanılan lme araçlarına samimi cevaplar verdikleri varsayılmıştır.

6. Araştırmayı yapan araştırmacının, araştırma hakkında yeterli olacağı varsayılmıştır.

9. SINIRLILIKLAR

1. Araştırma, Balıkesir Savaştepe Anadolu ğretmen Lisesi ile sınırlıdır.

2. Araştırma, Balıkesir Savaştepe Anadolu ğretmen Lisesi, 2002-2003 ğretim yılında okuyan 10. sınıf öğrencileri ile sınırlıdır.

3. Araştırmanın verileri uygulamaya katılan öğrencilerin lme aracına verdikleri cevapların doğruluğu ile sınırlıdır.

4. Öğrencilere Gelecek Zaman Perspektifi leği ve Benlik Tasarımı Envanteri uygulanarak, elde edilen bulgular bu sınırlar içerisinde değerlendirilmiştir.

10. TANIMLAR

Okula Dayalı Yönetim: Günümüzün geçerli eğitim reformlarının merkezi olmaya başlayan bir tür yerinden yönetim biçimidir (Aytaç2000; Akt.Dönmez 2002).

Müfredat Laboratuvar Okulları: Geliştirilen öğretim programlarının, yeni eğitim öğretim ve yönetim yaklaşımlarının sistem geneline yaygınlaştırılmasından önce deneneceği ve teknolojik gelişmelerin eğitime yansıtılacağı okullardır (MLO Modeli 1999 a).

Gelecek Zaman Perspektifi: Gelecek zaman perspektifi “İnsanların, gelecekteki olayları sezinleme, onlara kişisel anlamlar yükleme ve bu olaylarla mantıklı bir etkileşimde bulunma yeteneği olarak tanımlanır.(Nurmi 1991; Akt. Mc Cabe 2000).

Benlik Tasarımı: Bireyin kendisini algılayışı, kendisine bakış açısı ve kavrayış biçimi olarak tanımlanmaktadır.

Denetim Odağı:Kişinin, kendi dışındaki güçler mi yoksa kendisi tarafından mı denetlendiğine ilişkin bir beklenti olarak tanımlanmaktadır (Dönmez 1986).

İçten Denetimli: Karşılaştığı olayları ve sonuçları kendi davranışlarına bağlı olarak algılayan bireydir (Yeşilyaprak 1988).

Dıştan Denetimli: Karşılaştığı olayları ve sonuçları kendi davranışlarına bağlı olarak değil de kendi dışında (örneğin Allah, kader, şans, diğer insanlar v.b.) algılayan bireydir (Yeşilyaprak 1988).

11. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Kılıç (1998), Milli Eğitimi Geliştirme Projesi kapsamında Müfredat Laboratuvar Okulları Uygulamasının Değerlendirmesini yaparak araştırmasının sonucunda: “Genel anlamı ile ele aldığımızda MLO’ların kaydettikleri gelişim, fiziki değişim, yenileşme ve okulların popüleritesinin artışı ile sınırlı kalmıştır. Eğitimin niteliğinin artışına yönelik çalışmalar hedeflenen düzeye ulaşamamıştır.” sonucuna varmaktadır.

Cemalođlu(1999), yaptığı araştırma, Műfredat Laboratuvar Okullarında görevli öğretmen ve okul yöneticilerinin görüşlerine göre, Műfredat Laboratuvar Okulları'nda yapılan yeniliklerin uygulanmasını etkileyen faktörlerin analizini yapmıştır. Araştırmanın örneklemini 1058 öğretmen ve 332 okul yöneticisi oluşturmuştur. Eğitimde yeniliklerin uygulanmasını etkileyen faktörlerin analizi için, araştırmacı tarafından geliştirilen, politika, ortam, kaynak ve müdahale faktörlerinden oluşan anket kullanılmıştır. Öğretmen ve okul yöneticilerinin kimlik bilgilerinde frekans ve yüzde, grupların görüşleri arasında fark olup olmadığı t-testi ile kontrol edilmiştir. Araştırmada manidarlık düzeyi .05 olarak kabul edilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre, okul yöneticileri ve öğretmenlerin, Műfredat Laboratuvar Okulları uygulamasında, öğrenci başarısını artırma, öğretmenlerin mesleki gelişimlerini sağlama ve okul yönetimini geliştirme konularında öğretmenlerin, yaptıkları değerlendirmelerin hesaplanan aritmetik ortalamaları, 3.39 ile 3.47 arasında değiştiğini, öğretmenlerin, Műfredat Laboratuvar Okulları'nı "Orta" ve "Çok" derecelerinde başarılı gördükleri ifade edilmiştir. Okul yöneticilerinin aynı konudaki değerlendirmelerin aritmetik ortalamalarının 3.62 ile 3.81 arasında değiştiğini, okul yöneticilerinin, Műfredat Laboratuvar Okulları'nın "Çok" derecesinde başarılı buldukları ifade edilmiştir. Okul yöneticileri ile öğretmenlerin belirtilen konularda, Műfredat Laboratuvar Okulları'nın başarı derecesine ilişkin yaptıkları değerlendirmeler arasında ki farkların (.05) seviyesinde manidar bulunduğu ifade edilmiştir. Okul yöneticilerinin, Műfredat Laboratuvar Okulları'nın, öğretmenlere göre daha başarılı buldukları belirtilmiştir.

Özdemir (2000), yaptığı araştırmada, Műfredat Laboratuvar Okulları'nda görev yapan öğretmenlerin eğitim araç - gereçlerini kullanma durumlarını ve hizmet içi eğitim ihtiyaçlarını ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırmanın bulgularında öğretmenlerin % 70,9'unun hizmet içi eğitim kursunda eğitim araç-gereçlerinin kullanımı ile ilgili kurs aldıklarını, % 23,5'inin ise böyle bir kurs almadıkları belirtilmektedir. Öğretmenlerin % 72,7'sinin hem hizmet öncesinde hem de hizmet içi eğitim kursunda eğitim araç-gereçlerinin kullanımı ile ilgili bir ders veya kurs aldıklarını, % 23,4'ünün ise hem hizmet öncesinde hem de hizmet içi eğitim kursunda böyle bir ders veya kurs almadıkları belirtilmiştir. Öğretmenlerin eğitim araç-

gereçlerini kullanma durumlarına ilişkin sonuçlarda, öğretmenlerin büyük çoğunluğunun slayt projektörü, film şeritleri projektörü, hareketli film ve opak projektörünü, ya hiç kullanmadıkları ya da çok az kullandıkları belirtilmiştir. Öğretmenlerin tamamına yakınının, televizyon, cd'li radyo-kasetçalar, data-show, kumaş kaplı tahta ve bülten tahtasını çok az kullandıkları belirtilmiştir. Öğretmenlerin, tepegöz projektörü, video, bilgisayar, modeller-maketler, levhalar, resimler ve fotoğrafları kısmen düzeyinde kullandıkları belirtilmiştir. Öğretmenlerin gerçek araçları çoğunlukla düzeyinde kullandıkları ifade edilmiştir. Öğretmenlerin eğitim araç-gereçlerinden yararlanmama sebepleri ile ilgili sonuçlarda "aracın okulda yeterli sayıda olmadığı", "yeterli zamanlarının bulunmadığı", "aracı kullanmada bilgi ve beceri eksikliği", "aracı hiç tanımamaları", "gereç geliştirebilmede kaynak yetersizliği", "bir faydası olduğuna inanmamaları" gibi ifadelerin yer aldığı belirtilmektedir.

Akça (2001) tarafından, Balıkesir ili örneğinde program geliştirme sürecinde öğretmen yeterlikleri bakımından Müfredat Laboratuvar Okulları (MLO) Modeli uygulamalarının değerlendirilmesi amacıyla yapılan araştırmaya Balıkesir ilindeki 12 Müfredat Laboratuvar Okulu'nda (MLO) görev yapan tüm okul yöneticisi ve öğretmenler katılmış ve görüşlerini almak için anket yöntemi kullanılmıştır. Yöneticilerle öğretmen görüşleri arasındaki farkın anlamını bulmak için "Mann-Whitney U" testi yapılmıştır. Araştırmada anlamlılık düzeyi 0.05 olarak kullanılmıştır. Araştırma sonucunda; Ankete katılanların yaklaşık % 62'sinin program geliştirme ile ilgili herhangi bir çalışmaya katılmadıkları görülmüş ve bu da öğretmenlerin program geliştirme çalışmalarına katılımlarının düşük olduğunu göstermiştir. Yönetici ve öğretmenlerin; Program geliştirme çalışmalarına en fazla, taslak programların denenmesi çalışmaları ve ihtiyaç belirleme, çalışmalarına katıldıkları ve okullarda uygulamaya konulan taslak programların geliştirilmesi ile ilgili olarak en çok öğretmenlerin ve daha sonrada yöneticilerin görüşlerinin alındığı görülmüştür. Yöneticiler ve öğretmenler geliştirilen programlarla ilgili yeterince hizmet içi eğitim, kurs, seminer almadıkları belirtilmiştir. Yöneticiler ve öğretmenler, öğretmen kılavuz kitaplarının öğretmenlere rehberlik edecek nitelikte olmadığı ve yöneticilerin ve öğretmenlerin yüzde 66'sının, program geliştirmeye yönelik hizmet içi eğitim, kurs seminer almak istediklerini belirtmişlerdir.

Yöneticiler ve öğretmenler, Müfredat Laboratuvar Okullarına öğretmen ataması yapılırken hiçbir ölçütün dikkate alınmadığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin kendi alanları veya mesleki geliştirilmesine yönelik okul-üniversite işbirliği çalışmalarının çok az düzeyde yapıldığı belirtilmiştir. Öğretmenlerin, ders alanları, öğrenme öğretme süreçlerinin yönetimi ve öğrencilere rehberlik konusunda yöneticiler ile öğretme görüşleri arasında anlamlı bir fark görülmediği saptanmıştır. Öğretmenlerin, kişilik özellikleri ve mesleki özellikler konusunda, yöneticiler ile öğretmen görüşleri arasında anlamlı bir fark görüldüğü belirtilmiştir.

Öztürk (2001), yaptığı araştırmada Müfredat Laboratuvar Okullarının işleyişinin değerlendirilmesini amaçlamıştır. Araştırmanın evreni, Türkiye genelinde bulunan 208 Müfredat Laboratuvar Okulu, bu okullarda görevli yönetici ve öğretmenler ile 23 ilin Milli Eğitim Müdürleri ve İlköğretim Müfettişlerinden oluşmaktadır. Örneklem grubunun evrenin yeterince temsil edebilmesini sağlamak amacıyla Türkiye'nin yedi coğrafi bölgesinden Balıkesir, Denizli, Eskişehir, Samsun, Malatya, Adana, Ankara, İstanbul, İzmir illerinden biri ilköğretim okulu, diğeri normal lise olmak üzere 20 MLO tesadüfi örnekleme yolu ile seçilmiştir. Örneklem grubu bu okullarda görevli 486 öğretmen, 74 yönetici, 74 MLO İlköğretim Müfettişi ve MLO'ların bulunduğu 23 ilin Milli Eğitim Müdürü'nden oluşmaktadır. Araştırmanın bölgelere göre Müfredat Laboratuvar Okullarının işleyişleri bir bütün olarak incelendiğinde; Akdeniz (% 47,2) ve Karadeniz Bölgelerindeki (% 44,7) Müfredat Laboratuvar Okullarının yeterli olmamakla birlikte amaçlar doğrultusunda daha iyi çalıştıklarını, buna karşın Güneydoğu Anadolu Bölgesi (% 34,1) ile İç Anadolu Bölgesinde (%38,8) MLO'ların, amaçlara dönük çalışmadıklarını tespit etmiştir. Müfredat Laboratuvar Okullarının popülaritesinin artmasına karşın, % 60,8'inde ikili öğretim yapılmakta olduğunu, %51,4'ünde öğretmen açığı bulunduğunu ve bu okullarda öğretmen ataması yapılırken de hiçbir ölçütün esas alınmadığını (% 60,8) belirtmiştir. MLO'larda öğretmenler 40 dakikalık bir dersi planlarken: % 39,7'si konuyu, % 26,3'ü öğrencinin ilgi ve ihtiyaçlarını, % 28,4'ü hedef davranışlara ulaşmayı, % 24,9'u öğrencilerin başarı düzeyini arttırmayı, % 12,1'i öğrencilerin yaparak, yaşayarak öğrenme etkinlikleri içine girmelerini, % 35,12'si (en son sırada) müfettişlerin takdirini kazanmayı dikkate

aldıklarını belirtmiştir. Öğretmenlerin ilk sırada “konuyu” dikkate almalarının nedeninin, öğretmenlerin geleneksel eğitim anlayışından kendilerini sıyıramamaları, “her şey konunun kavratılması içindir” anlayışının egemen olması, öğretmenin öğrenme fırsatlarını düzenleme konusunda mesleki bilgisinin yeterli olmamasından kaynaklandığını belirtmiştir. Müfredat Laboratuvar Okulu öğretmenlerini ders işlerken: Birinci derecede % 62,3’ünün “anlatım”, ikinci derecede % 57,6’sının “soru - cevap”, üçüncü derecede % 29,4’ünün ve dördüncü derecede % 19,5’inin “tartışma”, beşinci derecede % 12,6’sının “örnek olay incelemesi”, altıncı derecede % 7,4’ünün “rol oynama” ve en son sırada % 10,5’inin “beyin fırtınası” yöntemlerini tercih ettiklerini belirtmiştir. Diğer okullarda olduğu gibi Müfredat Laboratuvar Okullarında da geleneksel öğretim yöntem ve tekniklerinin kullanılmasının nedeninin: öğretmenlerin öğretim sürecinde hedef davranışlarda yer alan özellikleri etkili ve verimli olarak yerine getirme, yöntem ve teknikleri hedeflere uygun olarak seçme ve kullanma konularında mesleki bilgilerinin yeterli olmamasından kaynaklandığını belirtmiştir. Müfredat Laboratuvar okullarının, modelde belirtilen MLO standartlarına ve özelliklerine uygun olmadıkları sonucuna ulaşmıştır. MLO’ların, Türkiye’de çağdaş anlamda program tasarılarının geliştirilmesine ev sahipliği yapma çabası içinde olduklarını, ancak program tasarılarının Toplam Kalite Yönetimi felsefesine dayalı öğrenci merkezli eğitim anlayışına uygun geliştirilmediklerini belirtmiştir. Bunun yanında, MLO’larda, Okul Gelişim Modeli’nde öngörülen “Planlı Okul Gelişimi” sürecinin uygulanmadığını, yönetimde, paylaşımcı bir yönetim ve işbirliğine dayalı çalışma sistemi anlayışının oturmadığını belirtmektedir. MLO’larda görevli öğretmen, yönetici ve müfettişlere dönük düzenlenen hizmet içi eğitim programlarının yeterli olmadığını belirtmiş, hizmet içi eğitim kurslarına katılan öğretmen, yönetici ve müfettişlerin bu kurslardan yeterince yararlanamadıklarını tespit etmiştir. MLO’da görevli öğretmenler, eğitim ortamında amaca dönük olarak eğitim teknolojisi ürünlerini yeterince kullanamadıkları, ayrıca öğretim materyalleri de üretmediklerini belirtişlerdir. Bunun en önemli nedeni olarak, öğretmenlerin araç-gereç kullanımı konusunda yeterli bilgi ve beceriye sahip olmadıklarını belirtmiştir. Müfredat Laboratuvar Okulları ile üniversiteler arasında işbirliği sağlanamadığı sonucuna varılmıştır. Öztürk, MLO’larda görevli öğretmen ve yöneticilerin, Müfredat Laboratuvar Okulları uygulamasının Türk Eğitim sistemini

olumlu yönde etkilediğini düşündüklerini ve MLO'ları daha çok eğitim teknolojisi ürünlerinin kullanım alanı olarak gördüklerini ve İl MLO Koordinasyon Kurullarının, MLO uygulaması ile ilgili Bakanlıkça gönderilen emir ve genelgelerini gerektiği gibi uygulayamadığını, illerindeki MLO'ların MLO Modeli çerçevesinde gelişmelerini sağlamada etkili bir rol oynayamadıklarını belirtmiştir.

Uslu ve Kete'nin (2002) yaptığı çalışmada, MLO okullarında Biyoloji derslerinde araç-gereç ve bilgisayar etkinliği survey tipi araştırma yöntemi modeli ile araştırılmıştır. Öğrenciler için hazırlanan 5 alt boyutlu 24 maddelik anket İzmir ilindeki MLO uygulamalı 4 lise de 374 öğrenci, öğretmenler için ise görevli toplam 10 biyoloji öğretmeni tarafından cevaplanmıştır. Elde edilen veriler t-testi ile analiz edilmiştir ve %95 güven aralığını gösteren grafikler yapılmıştır. Kız ve erkek öğrencilerin görüşleri arasında "Öğrenmeye Destek" ve "İlgiyi Artırma" başlıklı alt ölçekler için istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Kız öğrenciler, bilgisayarın biyoloji dersindeki etkililiği ile ilgili anket maddelerine erkeklere göre daha az katılmışlardır. Kız öğrenciler, biyoloji dersinde araç-gereç kullanımının konuları inceleme imkanlarını genişlettiği ve öğrencilerin edilgin olmasını önlediği ve biyoloji dersinde teknolojik araç kullanımının test sorularını çözmeyi kolaylaştırdığı ve başarıyı artırdığı görüşlerine erkeklere göre daha az katılmışlardır. Buca Lisesi'ndeki öğrenciler, biyoloji dersinde teknolojik araç kullanımının öğrencileri motive ettiği, test sorularını çözmeyi kolaylaştırdığı ve başarıyı artırdığı görüşlerine diğer üç MLO Lisesindeki öğrencilere göre daha az katılmışlardır. Bunun nedeni olarak, Buca Lisesi'ndeki öğrencilerin ders işlerken araç-gereç kullanımına alışmış olmaları; yani teknoloji kullanım deneyimlerinin diğer MLO Liselerindeki öğrencilerden daha fazla olması nedeniyle yeniliğin getirdiği güdülenmenin azalmış olduğu düşünülmektedir.

BÖLÜM II

YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada, var olan durumu, var olduğu şekliyle göstermeyi amaçlayan, betimsel araştırma yöntemi kullanılmıştır.

MEGP'ne bağlı öğretmen yetiştiren MLO' da okuyan 10. sınıf öğrencilerinin benlik tasarımları, denetim odakları ve gelecek zaman perspektifleri belirlenmeye çalışılmıştır.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın örneklemini Balıkesir İli Savaştepe ilçesinde bulunan Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı MLO olan Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi'nde okuyan 79'u kız, 55'i erkek olmak üzere toplam 134 10. sınıf öğrencisi oluşturmaktadır.

2.3. Veriler ve Toplanması

Araştırma verileri, araştırma kapsamına giren öğrencilere Gelecek Zaman Perspektifi Anketi, Denetim Odağı Ölçeği ve Benlik Tasarımı Envanteri uygulanarak toplanmıştır.

2.3.1. Veri Toplama Araçları

2.3.1.1. Gelecek Zaman Perspektifi Anketi

Gelecek Zaman Perspektifi Anketi (EK 2), öğrencilerin hedef ve kaygıları hakkında sorulan açık uçlu iki sorudan oluşmaktadır. Hedeflere yönelik soru, "Gelecekle ilgili ne tür amaçlarınız, planlarınız, umutlarınız ve hayalleriniz olduğunu aşağıya yazar mısınız?" şeklindedir. Kaygılara yönelik soru ise, "Gelecekle ilgili ne tür korkularınız olduğunu ya da gelecekle ilgili kendinizi kötü hissettiğiniz herhangi bir durumu aşağıya yazar mısınız?" şeklindedir. Önem sırasına göre en az üç hedef ve iki kaygı ifadesi yazmaları istenmektedir. Yanıtlarını yazdıktan sonra, bu hedef ve

kaygıların gerçekleşeceği yaklaşık yaşlarını tahmin etmeleri ve kontrollerinin ne düzeyde olduğunu ilgili yerlere doldurmaları istenmektedir.

Kontrollerinin ne düzeyde olduğunu belirlemek için, 1'den 4'e kadar numaralandırılmış ifadeler kullanılmaktadır. "Tamamen benim dışındaki şeylere bağlıdır." seçeneği 1, "Çoğunlukla benim dışındaki şeylere bağlıdır." seçeneği 2, "Çoğunlukla bana bağlıdır." seçeneği 3, "Tamamen bana bağlıdır." seçeneği ise 4 ile ifade edilmektedir. Verilerin çözümlenmesi aşamasında araştırmaya katılan deneklerin büyük bir bölümünün 1. (Tamamen benim dışındaki şeylere bağlıdır.) ve 4. (Tamamen bana bağlıdır.) seçenekleri işaretlediği, 2. (Çoğunlukla benim dışındaki şeylere bağlıdır.) ve 3. (Çoğunlukla bana bağlıdır.) seçenekleri boş bıraktığı göz önüne alınarak bu bölüm 1 ve 2 şeklinde değerlendirilmiştir.

2.3.1.2. Denetim Odağı Ölçeği

Ölçek, Nowicki ve Strickland tarafından geliştirilmiş ve 1973 yılında yayınlanmıştır. Türkçeye uyarlanması ise Yeşilyaprak (1988) yapmıştır. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirliği yüksek olup bir çok çalışmada kullanılmıştır. Ölçek; akademik yeterlilik, sosyal olgunlaşma, bağımsızlık, üstesinden gelme ve kendi başına güdülenme ile ilgili davranışları betimleyen, "Evet", "Hayır" türünden yanıtlamayı gerektiren 40 soruluk bir kağıt-kalem testidir (EK 3) (Nowicki ve Strickland 1973; Akt. Yeşilyaprak 1988).

Ölçeğin puanlaması, denetimi dıştan algılama doğrultusunda yanıtlanan maddelerin toplanmasını gerektirmektedir. Puanlama tek yönlü değil çift yönlüdür, yani bazı sorularda "evet" yanıtlarına, bazılarında ise "hayır" yanıtlarına puan verilmektedir (Yeşilyaprak 1988). Ölçekten alınabilecek en düşük puan 0, en yüksek puan ise 40'dır.

Yüksek puanlar denetimin dışsal olduğunu, bireyin olayları kendi davranışlarından bağımsız ve dış güçlerin kontrolünde algıladığını, sonucu değiştirmenin genellikle kendi elinde olmadığına inanmasını ifade eder. Ölçekten alınan düşük puanlar ise içsel denetimi; bireyin olayları kendi davranışlarına bağlı olarak algıladığını, sonuçları üzerinde etkili olduğuna inandığını gösterir (Yeşilyaprak 1988).

Denetim odağı kavramı kişinin, kendi dışındaki güçler mi yoksa kendisi tarafından mı denetlendiğine ilişkin bir beklenti olarak tanımlanmaktadır (Dönmez 1986). Denetim odağı ile ilgili araştırmalar, içsel denetimlilerin dışsal denetimlilere göre olumsuz etkilere daha fazla direnen, kendilerini olumlu olarak algılayıp, kendilerini daha etkili ve güvenli ve bağımsız kişiler olarak kabul eden girişimci kişiler oldukları belirtilmektedir (Yeşilyaprak 1988). Kendilerini etkileyen olayların daha çok kendi denetimlerinde olduğu inancını taşıyanlardan dıştan denetimliler olarak söz edilir. İçten denetimlilik, bireyin karşılaştığı olayları ve olayların sonuçlarını denetmelerin kendi elinde olduğuna inanmasıdır (Köksal 1991).

2.3.1.3. Benlik Tasarımı Envanteri

Baymur (1968) tarafından geliştirilen Benlik Tasarımı Envanteri, Maslow'un "kendini gerçekleştirme" ilkesine dayanarak oluşturulmuştur. Envanter, bireyin kendisine ilişkin bir duygusunu, düşüncesini ve değerlendirmesini yansıtabileceği ifadelerden oluşan 66 maddelik bir envanterdir. Maddelerin cevapları, "Tam benim gibi", "Biraz benim gibi", "Kararsızım", "Benim gibi değil", "Hiç benim gibi değil" şeklinde beş seçenekten oluşmaktadır (EK 4) (Akt. Öner 1994).

Envanteri puanlarken "5" ile "1" arasında değişen değerler verilmektedir. Envanterde yer alan 66 ifadeden 33'ü bireyin kendine ilişkin olumlu, 33'ü ise olumsuz duygu ve düşüncelerini içermektedir. Olumlu ifadelerde "Tam benim gibi" seçeneğine 5, "Biraz benim gibi" seçeneğine 4, "Kararsızım" seçeneğine 3, "Benim gibi değil" seçeneğine 2, "Hiç benim gibi değil" seçeneğine 1 puan verilmektedir. Olumsuz ifadelerde ise puanlama tam tersine olmaktadır. Bütün ifadelere verilen cevapların puanları toplanmakta ve Benlik Tasarımı puanı ortaya çıkmaktadır. Envanterden alınacak en yüksek puan 330, en düşük puan ise 66'dır. Yüksek puan benlik tasarımı açısından olumlu sayılırken düşük puan olumsuz sayılmaktadır (Öner 1994).

Envanter Türkiye'de bir çok araştırmada kullanılmıştır (Berber 1986; Can 1986; Şerifi 1985; Uluğtekin 1985).

2.4. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Araştırmanın genel amacına ulaşmak için elde edilen verilerin çözümlemesi aşamasında ilk olarak, öğrencilerin benlik tasarımı ve denetim odağı puanları ortalamaları belirlenmiş ve cinsiyete göre fark olup olmadığını belirlemek amacıyla t testi uygulanmıştır. Yapılan istatistiksel analizlerde .05 anlamlılık düzeyi aranmıştır.

Daha sonra Gelecek Zaman Perspektifi Anketine verdikleri cevaplar iki farklı değerlendirici tarafından değerlendirilmiş ve içerdikleri kategorilere göre sınıflandırılmıştır. Bu kategoriler, eğitim, meslek, evlilik, mal-mülk, sağlık, başkalarının sağlığı, kendisiyle ilgili, dünyayla ilgili, seyahat, çocuk sahibi olma ve yetiştirme, aile ve diğer olmak üzere toplam 12 kategoridir.

Eğitim kategorisi içerisinde, okumak istedikleri üniversiteyi ve bölümü kazanmaya yönelik umut ve kaygılar alınmıştır. Örnek olarak “ÖSS sisteminin değişmesi nedeniyle üniversiteyi kazanamamaktan korkuyorum.” ya da “Boğaziçi Üniversitesi İngilizce Öğretmenliği Bölümünü kazanmak istiyorum.” gibi.

Meslek kategorisi içerisinde, ileride yapmak istedikleri iş ile ilgili umut ve kaygılar alınmıştır. Örnek olarak “Öğretmen olmak istiyorum.” ya da “İstedğim meslekte çalışmak istiyorum.” gibi.

Evlilik kategorisi içerisinde yapmak istedikleri evlilikle ve yaşadıkları aşkla ilgili umut ve kaygılar alınmıştır. Örnek olarak “Evlenip iyi bir aile kurmak istiyorum.”, “Sevdiğim kişiyle evlenmek istiyorum.” ya da “İyi bir eş seçememekten korkuyorum.” gibi.

Mal-mülk kategorisi içerisinde sahip olmak istedikleri eşyalarla ilgili umut ve kaygılar alınmıştır. Örnek olarak “Son model bir BMW arabam olsun istiyorum.”, “Bahçesi olan, güzel bir evde oturmak istiyorum.” ya da “Araba alamamaktan korkuyorum.” gibi.

Sağlık kategorisi içerisine öğrencinin kendi sağlığı (hastalıklar veya kaza) ile ilgili kaygıları alınmıştır. Örnek olarak “Ciddi bir hastalığa yakalanmaktan korkuyorum.”, “Yaşlandığımda sakat kalmaktan korkuyorum.” ya da “Ölmekten korkuyorum.” gibi.

Başkalarının sağlığı kategorisi içerisine aile fertlerinden ya da sevdiği arkadaşlarından birinin sağlığı ile ilgili kaygıları alınmıştır. Örnek olarak “Ailemden ya da sevdiğilerimden birini kaybetmekten korkuyorum.” gibi.

Kendiyle ilgili kategorisi içerisine öğrencinin kendini geliştirmeye ve kendi yararına yönelik amaçları, hobileri, umutları ya da kaygıları alınmıştır. Örnek olarak “Ömrümü ve vaktimi hiç bir zaman boşa geçirmek istemiyorum.”, “ Her zaman saygı gören bir insan olmak istiyorum.” ya da “Yabancı bir dil öğrenmek istiyorum.” gibi.

Dünyayla ilgili kategorisi içerisine ülkenin geleceği, doğal felaketler, savaş ve barışa yönelik umut ve kaygılar alınmıştır. Örnek olarak “Türkiye’nin çöl olmasından korkuyorum.”, “Barış içinde bir dünya istiyorum”, “Amerika’nın kendi çıkarları doğrultusunda diğer gelişmemiş, küçük devletlere saldırması ve Türkiye’nin de bu savaşın içinde yer almasından korkuyorum.” ya da “Dünyanın her tarafında savaş olmasından korkuyorum.” gibi.

Seyahat kategorisi içerisine öğrencilerin gitmek ve görmek istedikleri yerler ile ilgili umut ve kaygıları alınmıştır. Örnek olarak “Arjantin’e seyahate gitmek istiyorum.”, “Amerika’ya gidip, oraları gezip görmek istiyorum.” ya da “Dünyayı dolaşmak istiyorum.” gibi.

Çocuk sahibi olmak ve yetiştirmek kategorisine ileride sahip olmak istedikleri çocuklara yönelik umut ve kaygılar alınmıştır. Örnek olarak “Erkek çocuğum olmasını istiyorum.”, “Kız çocuğum olmasından korkuyorum.”, “Evlât edinmek istiyorum.” ya da “İyi bir anne olmak istiyorum.” gibi.

Aile kategorisi içerisine şu andaki aile yaşantısıyla, aile umutlarını gerçekleştirmeyle, aile arası anlaşmazlıklarla ve gelecekte aileyle birlikte yaşamakla

ilgili umut ve kaygılar alınmıştır. Örnek olarak “Ailemin umutlarını boşa çıkarmaktan korkuyorum.”, “Gelecekte ailemle birlikte yaşamak istiyorum.” ya da “Üniversiteyi kazanamayıp ailemi üzmemden korkuyorum.” gibi.

Diğer kategori içerisine öğrencilerin arkadaşlarıyla, dini inanç ve değerleriyle boş zaman aktiviteleriyle, emeklilikle ve hayvanlarla ilgili umut ve kaygıları alınmıştır. Örnek olarak “Dünyadaki bütün hayvanları koruyabilmek için bir şeyler yapmak istiyorum.”, “Cennete gidebilmek istiyorum.” ya da “Emekli olmak ve çalışmamak istiyorum.” gibi.

Denekler tarafından ifade edilen umut ve kaygılar birbirinden bağımsız iki değerlendirici tarafından sınıflandırılmış ve 12 kategoriye yerleştirilmişlerdir. Bu kategoriler gelecek zamana yönelik umut ve kaygıların belirlendiği önceki araştırmalarda sıklıkla kullanılan kategoriler temel alınarak belirlenmiştir (Nurmi 1992). İçerik analizinin güvenilirliği iki değerlendirici arasındaki fikir birliğine yönelik yüzdeler oranı 0.90 olarak bulunmuştur.

Öğrencilerin Gelecek Zaman Perspektifi Anketi'ne verdikleri cevaplar, yüzde (%) olarak hesaplanmış ve önem düzeyine göre sıralanmıştır.

Öğrencilerin umut ve kaygılarının neler olduğu ve bu umut ve kaygılarını gerçekleştirmelerindeki kontrollerinin kendilerine mi, başka etkenlere mi bağlı oldukları ise yüzde (%) olarak hesaplanmıştır.

BÖLÜM III

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, araştırmadan elde edilen bulgular tablolar halinde açıklanıp yorumlanmıştır. İlk olarak, araştırmaya katılan öğrencilerin benlik tasarımı ve denetim odağı ile ilgili bilgilere yer verilmiş, cinsiyete göre benlik tasarımı ve cinsiyete göre denetim odakları arasında fark olup olmadığı belirlenmiştir. Sonra sırasıyla öğrencilerin umutları ve kaygılarına yönelik verdikleri cevaplar yüzde (%) şeklinde gösterilmiştir, umut ve kaygılarda kontrolün kendilerine mi bağlı olduğu yoksa kendileri dışındaki etkenlere mi bağlı olduğu tablolar halinde gösterilmiştir.

Aşağıdaki tabloda, Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi'nde okuyan 10. sınıf öğrencilerinin benlik tasarımları ve denetim odağına yönelik istatistikler görülmektedir.

Tablo 1: Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi Öğrencilerinin Benlik Tasarımları ve Denetim Odaklarına Yönelik Ortalama ve Standart Sapmalar

	N	X	ss	Sd
BENLİK TASARIMI	134	248,07	25,91	133
DENETİM ODAĞI	134	12,67	3,69	133

Tablo 1'de görüldüğü gibi, Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi'nde okuyan 10. sınıf öğrencilerinin benlik tasarımı puanları ortalaması 248,07'dir. Envanterden alınacak en düşük puanın 66, en yüksek puanın 330 ve yüksek puanın olumlu benlik tasarımına sahip olduğunu gösterdiği düşünüldüğünde, Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi'nde okuyan 10. sınıf öğrencilerinin benlik tasarımı puanının yüksek olması öğrencilerin olumlu bir benlik tasarımına sahip olduklarını göstermektedir. Sonuçla uyumlu olarak,

Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi'nde okuyan 10. sınıf öğrencilerinin denetim odağı puanları ortalaması ise 12,67'dir. Ölçekten alınacak en düşük puanın 0, en yüksek puanın 40 olduğu ve düşük puanın içten denetimli olmayı, yüksek puanın dıştan denetimli olmayı ifade ettiği düşünüldüğünde denetim odağı puanının düşük olması ise öğrencilerin içten denetimli olduklarını, olayları kendi davranışlarına bağlı olarak algıladıklarını ve kendi kontrolleri altında olduklarına inandıklarını göstermektedir.

Tablo 2'de, Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi'nde okuyan 10. sınıf öğrencilerinin benlik tasarımı puanları arasında cinsiyete göre fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan t- testi sonuçları görülmektedir.

Tablo 2: Cinsiyete Göre Öğrencilerin Benlik Tasarımları Puanlarının Karşılaştırılması

	CİNSİYET	N	X	Ss	sd	T	P
BENLİK TASARIMI	Kız	78	246,83	25,74	132	-0,65	0,83
	Erkek	56	249,8	26,27			

$p < .05$

Tablo 2'de görüldüğü gibi, Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi'nde okuyan 10. sınıf kız öğrencilerinin benlik tasarımı puanı ortalaması 246,83 iken erkek öğrencilerin ortalaması 249,8'dir. Yapılan t-testi sonucunda cinsiyete göre kız ve erkek öğrencilerin benlik tasarımları arasında fark olmadığı saptanmıştır ($t = -0,65$).

Tablo 3'te, Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi'nde okuyan 10. sınıf öğrencilerinin denetim odağı puanları arasında cinsiyete göre fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonuçları görülmektedir.

Tablo 3: Cinsiyete Göre Öğrencilerin Denetim Odakları Puanlarının Karşılaştırılması

	CİNSİYET	N	X	ss	sd	T	p
DENETİM ODAĞI	Kız	78	12,37	3,35	132	-1,10	0,16
	Erkek	56	13,09	4,14			

$p < .05$

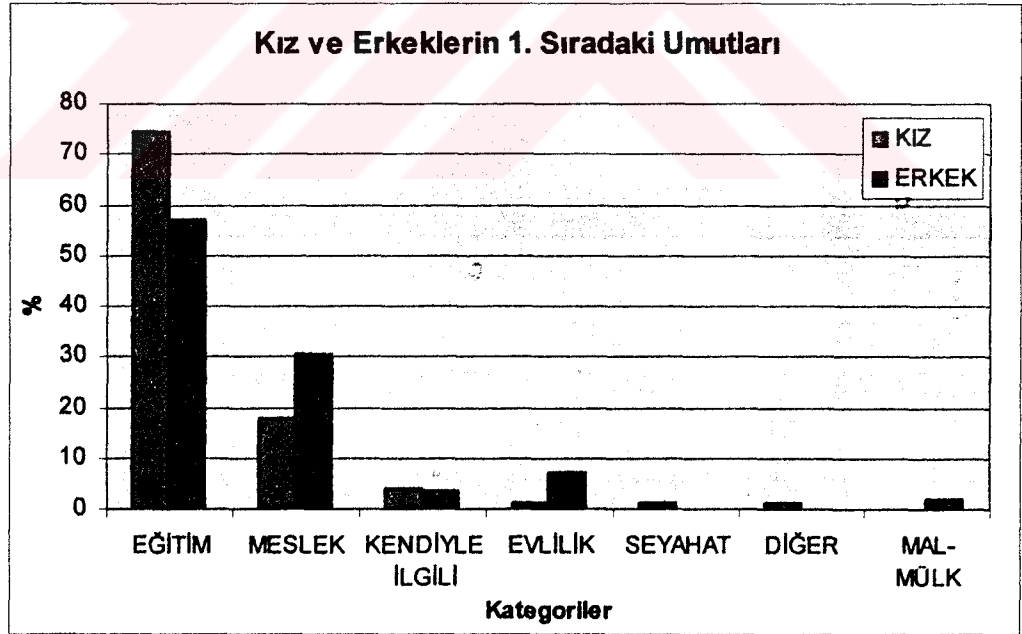
Tablo 3'te görüldüğü gibi, Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi'nde okuyan 10. sınıf kız öğrencilerinin denetim odağı puanları ortalaması 12,37 iken, erkek öğrencilerin ortalaması 13,09'dur. Yapılan t-testi sonucunda cinsiyete göre kız ve erkek öğrencilerin denetim odakları arasında fark olmadığı saptanmıştır ($t = -1,10$).

Aşağıdaki tablolarda, Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi'nde okuyan 10. sınıf kız ve erkek öğrencilerden geleceğe yönelik umutlarını ve kaygılarını yazmaları istendiğinde Gelecek Zaman Perspektifi Anketine, sırasıyla hangi umutları ve kaygıları yazdıkları ile bunların yüzde dağılımları görülmektedir.

Tablo 4'te, Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi'nde okuyan 10. sınıf kız ve erkek öğrencilerin, Gelecek Zaman Perspektifi Anketine geleceğe yönelik umutlarını yazmaları istendiğinde birinci sıraya hangi umutları yazdıkları ile bunların yüzde dağılımları görülmektedir.

Tablo 4: Kız ve Erkek Öğrencilerin İlk Sıradaki Umutları

1. UMUT			
KIZ		ERKEK	
Kategoriler	%	Kategoriler	%
EĞİTİM	74,4	EĞİTİM	57,14
MESLEK	17,9	MESLEK	30,36
KENDİYLE İLGİLİ	3,85	EVLİLİK	7,14
EVLİLİK	1,28	KENDİYLE İLGİLİ	3,57
SEYAHAT	1,28	MAL-MÜLK	1,78
DİĞER	1,28		
TOPLAM	100	TOPLAM	100

Grafik 1: Kız ve Erkek Öğrencilerin İlk Sıradaki Umutları

Tablo 4 ve Grafik 1’de görüldüğü gibi, Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi’nde okuyan 10. sınıf kız öğrencilerinin ilk sıradaki umutları sırasıyla eğitim (% 74,4),

meslek (% 17,9), kendiyile ilgili (% 3,85), evlilik (% 1,28), seyahat (% 1,28) ve diğer (% 1,28) şeklindedir.

Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi'nde okuyan 10. sınıf erkek öğrencilerinin ilk sıradaki umutları sırasıyla eğitim (% 57,14), meslek (% 30,36), evlilik (% 7,14), kendiyile ilgili (% 3,57) ve mal-mülk (% 1,78) şeklindedir.

Kız ve erkek öğrencilerin ilk sırada yazdıkları umutlarından ilk iki kategorinin eğitim ve meslek olduğu görülmektedir. Ancak evlilik kategorisi erkeklerde % 7,14'le üçüncü sırayı alırken, kızlarda % 1,28'le dördüncü sırayı almaktadır. Kızların ilk umutları arasında kendiyile ilgili kategorisi (Örneğin, "Sadece tek bir dil ile kalmayıp en azından bir iki dil daha öğrenmek istiyorum" gibi) % 3,85'le üçüncü sırayı alırken, bu kategori erkek öğrencilerde (Örneğin, "Güzel ahlaklı olmak istiyorum" gibi) % 3,57 ile dördüncü sırada yer almaktadır. Kız öğrencilerin ilk sıradaki umutları arasında % 1,28'le yer alan seyahat kategorisi erkek öğrencilerin ilk sıradaki umutları arasında yer almamaktadır. Erkek öğrencilerin ilk sıradaki umutları arasında bulunan mal-mülk kategorisi kızların ilk sıradaki umutları arasında yer almamaktadır. Kız öğrenciler tarafından ilk umut sıralamasında belirtilen "diğer" kategorisi erkek öğrencilerin ilk umut sıralamasında bulunmamaktadır.

Grupları kendi içerisinde değerlendirdiğimizde kız öğrencilerin erkek öğrencilere görece eğitime ilişkin umutlarının daha yüksek olması ilginçtir. Eğitim, meslek ve evlilikle ilgili umutların cinsiyetlere göre farklılaşması ilginç bir tablo oluşturmaktadır.

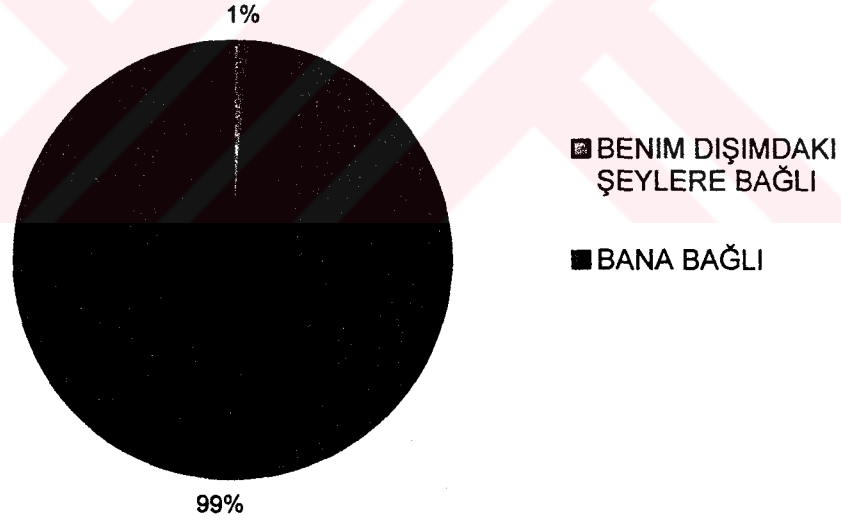
Kızların evlilikle ilgili umutlara eğitim, meslek ve kendileriyle ilgili umutların altında yer vermesi, ülkemizdeki cinsiyet rollerinin farklılaşmasının bir göstergesi olarak yorumlanabilir.

Tablo 5'te, kız ve erkek öğrencilerin geleceğe yönelik ilk sıradaki umutlarının gerçekleşmesini kendilerine mi, kendi dışındaki etkenlere mi bağladıklarına yönelik verilerin frekans ve yüzde dağılımı verilmektedir.

Tablo 5: Kız ve Erkek Öğrencilerin Geleceğe Yönelik İlk Sıradaki Umutlarının Gerçekleşmesinin Kontrollerinin Dağılımı

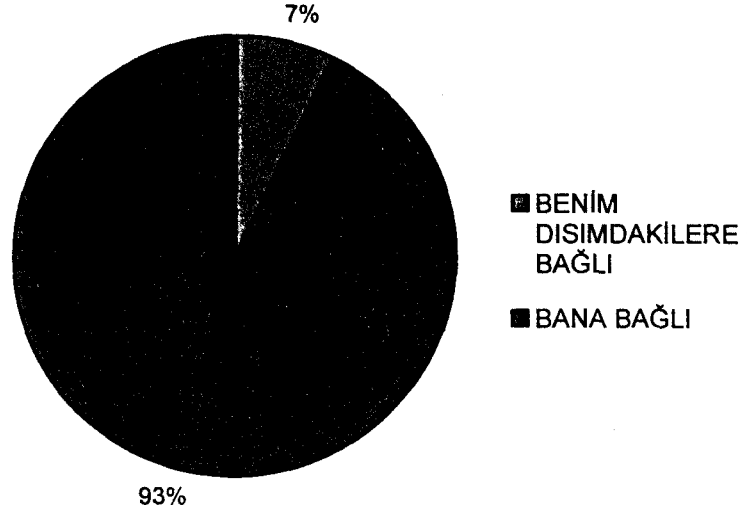
	KONTROL		
	BENİM DISIMDAKİLERE BAĞLI	BANA BAĞLI	TOPLAM
	%	%	%
KIZ	1,3	98,7	100
ERKEK	7,14	92,9	100

Grafik 2: Kız Öğrencilerin İlk Sıradaki Umutlarının Gerçekleşmesindeki Kontrolleri

Tablo 5 ve Grafik 2’de görüldüğü üzere, Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi’nde okuyan 10. sınıf kız öğrencilerinin % 98,7’si geleceğe yönelik birinci sıradaki umutlarının gerçekleşmesinin kontrollerinin kendilerine bağlı olduklarını düşünmektedir.

Grafik 3: Erkek Öğrencilerin İlk Sıradaki Umutlarının Gerçekleşmesindeki Kontrolleri

Tablo 5 ve Grafik 3'te görüldüğü üzere, Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi'nde okuyan 10. sınıf erkek öğrencilerinin % 93'ü geleceğe yönelik birinci sıradaki umutlarının gerçekleşmesinin kontrollerinin kendilerine bağlı olduğunu düşünmektedir.

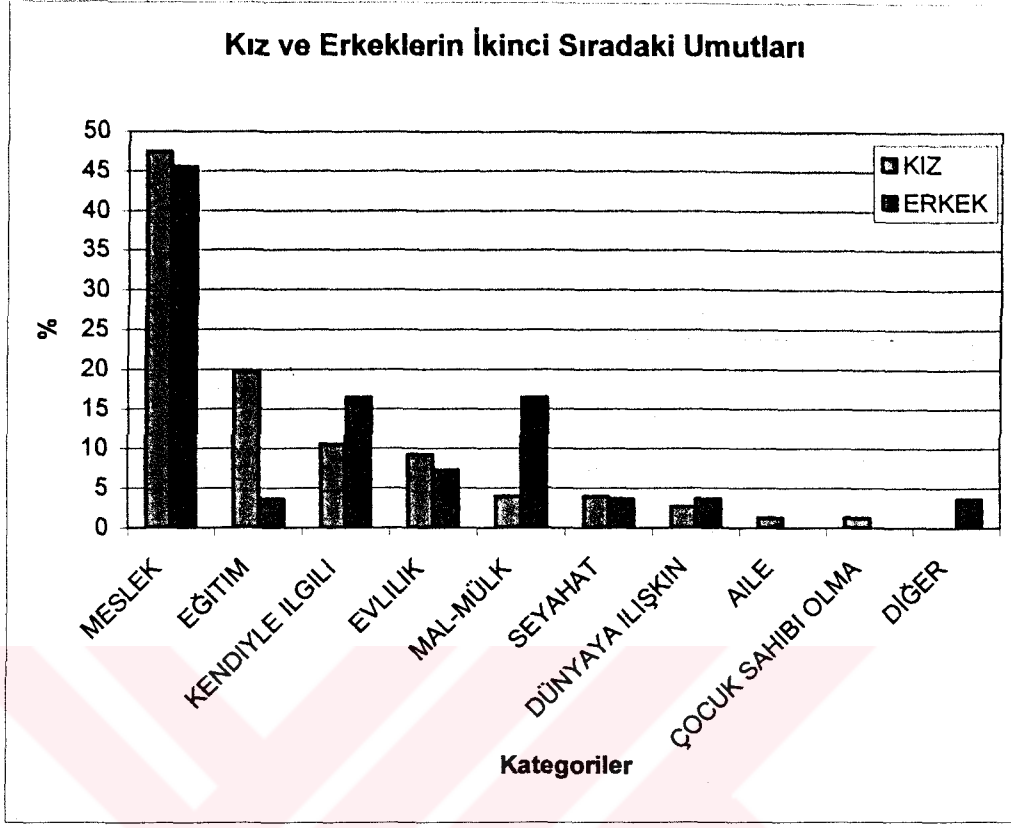
Yukarıdaki veriler bir bütün olarak değerlendirildiğinde, Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi'nde okuyan kız ve erkek öğrencilerin “eğitim”, “meslek”, “aile”, “kendisiyle ilgili”, “evlilik”, “seyahat”, “mal-mülk sahibi olma”, “çocuk sahibi olma ve yetiştirme”, “dünyaya ilişkin” ve “diğer” kategorilerine ilişkin umutlarının gerçekleşmesinin büyük oranda kendi kontrolleri altında olduğunu ifade ettikleri görülmektedir.

Aşağıdaki tabloda, Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi'nde okuyan 10. sınıf kız ve erkek öğrencilerin, Gelecek Zaman Perspektifi Anketine geleceğe yönelik umutlarını

yazmaları istendiğinde ikinci sıraya hangi umutları yazdıkları ile bunların yüzde dağılımları görülmektedir.

Tablo 6: Kız ve Erkek Öğrencilerin İkinci Sıradaki Umutları

2. UMUT			
KIZ		ERKEK	
Kategoriler	%	Kategoriler	%
MESLEK	47,4	MESLEK	45,5
EĞİTİM	19,7	MAL-MÜLK	16,4
KENDİYLE İLGİLİ	10,5	KENDİYLE İLGİLİ	16,4
EVLİLİK	9,21	EVLİLİK	7,27
MAL-MÜLK	3,95	DÜNYAYA İLİŞKİN	3,64
SEYAHAT	3,95	SEYAHAT	3,64
DÜNYAYA İLİŞKİN	2,63	DİĞER	3,64
AİLE	1,32	EĞİTİM	3,64
ÇOCUK SAHİBİ OLMA VE YETİŞTİRME	1,32		
TOPLAM	100	TOPLAM	100

Grafik 4: Kız ve Erkek Öğrencilerin İkinci Sıradaki Umutları

Tablo 6 ve Grafik 4'te görüldüğü gibi, Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi'nde okuyan 10. sınıf kız öğrencilerinin ikinci sıradaki umutları sırasıyla meslek (% 47,4), eğitim (% 19,7), kendiyile ilgili (% 10,5), evlilik (% 9,21), mal-mülk (% 3,95), seyahat (% 3,95), dünyaya ilişkin (% 2,63), aile (% 1,32) ve çocuk sahibi olma ve yetiştirme (% 1,32) şeklindedir.

Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi'nde okuyan 10. sınıf erkek öğrencilerinin ikinci sıradaki umutları sırasıyla meslek (% 45,5), mal-mülk (% 16,4), kendiyile ilgili (% 16,4), evlilik (% 7,27), dünyaya ilişkin (% 3,64), seyahat (% 3,64), diğer (% 3,64) ve eğitim (% 3,64) şeklindedir.

Öğrencilerin ikinci sıradaki umutları incelendiğinde, kız ve erkek öğrencilerin en çok belirttikleri umudun meslek olduğu görülmektedir. Kız öğrencilerde eğitim kategorisi ikinci sırayı alırken, erkek öğrencilerde bu kategorinin son sırada bulunduğu

görülmektedir. Erkek öğrencilerde ikinci sırada yer alan mal-mülk sahibi olma kategorisi kız öğrencilerde beşinci sırayı almaktadır. Her iki grupta da ortak olarak üçüncü sırada kendiyile ilgili kategorisi, dördüncü sırada ise evlilik kategorisi yer almaktadır. Erkek öğrencilerin sıralamasında beşinci olarak görülen dünyaya ilişkin kategorisi, kızların sıralamasında yedinci sırada görülmektedir. Her iki grubun altıncı sırasında seyahat kategorisi yer almaktadır. Erkek öğrencilerin sıralamasında yedinci sırayı alan diğer kategorisi, kızların ikinci olarak yazdıkları umutları arasında yer almamaktadır. Kız öğrencilerinin sıralamasında yedinci olarak görülen aile kategorisine ise erkek öğrencilerde ikinci umut olarak rastlanmamıştır. Kız öğrencilerin ikinci sıradaki umutları sıralamasında son sırada çocuk sahibi olma ve yetiştirme kategorisi yer almaktadır.

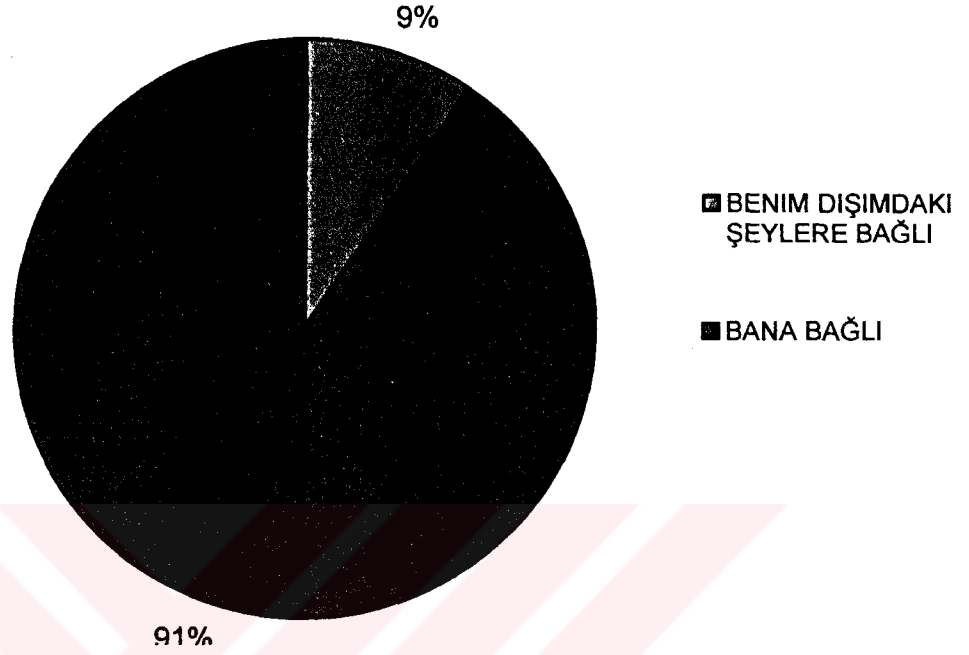
Erkek öğrencilerde ikinci sırada yer alan mal-mülk kategorisinin kız öğrencilerde beşinci sırayı alması toplumumuzda hala mal-mülk sahibi olması gerekenin erkek olduğu inancının bir uzantısı olarak değerlendirilebilir.

Tablo 7’de, kız ve erkek öğrencilerin geleceğe yönelik ikinci sıradaki umutlarının gerçekleşmesini kendilerine mi, kendi dışındaki etkenlere mi bağladıklarına yönelik verilerin yüzde dağılımı verilmektedir.

Tablo 7: Kız ve Erkek Öğrencilerin Geleceğe Yönelik İkinci Sıradaki Umutlarının Gerçekleşmesinin Kontrollerinin Dağılımı

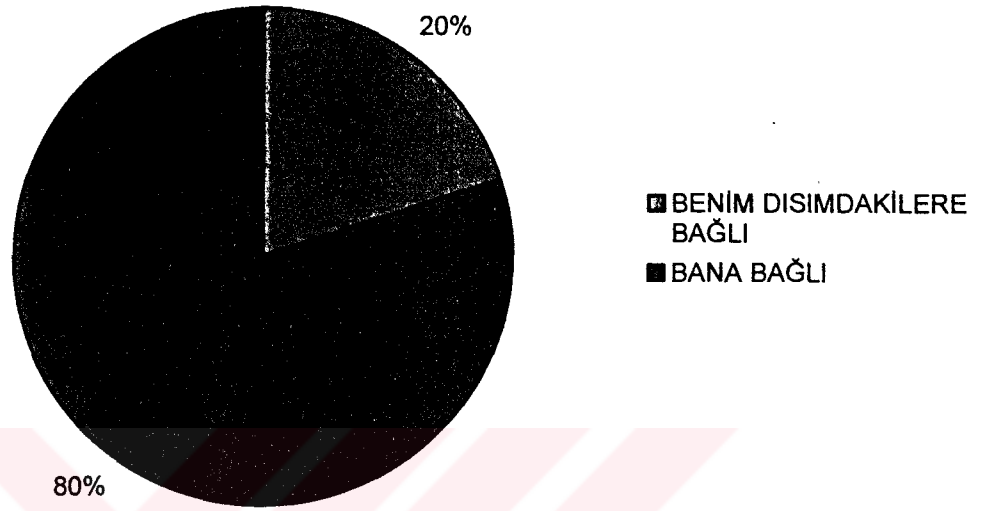
	KONTROL		
	BENİM DISIMDAKİLERE BAĞLI	BANA BAĞLI	TOPLAM
	%	%	%
KIZ	9,33	90,67	100
ERKEK	20	80	100

Grafik 5: Kız Öğrencilerin İkinci Sıradaki Umutlarının Gerçekleşmesindeki Kontrolleri

Tablo 7 ve Grafik 5'te görüldüğü üzere, Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi'nde okuyan 10. sınıf kız öğrencilerinin % 90,67'si geleceğe yönelik ikinci sıradaki umutlarının gerçekleşmesinin kontrollerinin kendilerine bağlı olduklarını düşünmektedirler.

Grafik 6: Erkek Öğrencilerin İkinci Sıradaki Umutlarının Gerçekleşmesindeki Kontrolleri

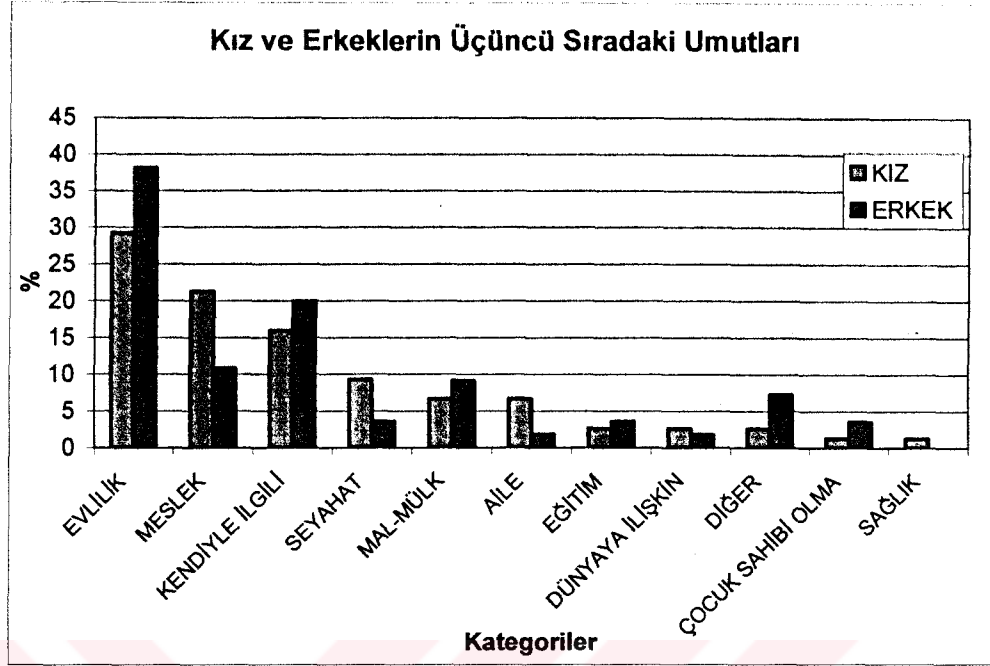

Tablo 7 ve Grafik 6'da görüldüğü üzere, Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi'nde okuyan 10. sınıf erkek öğrencilerinin % 80'i geleceğe yönelik ikinci sıradaki umutlarının gerçekleşmesinin kontrollerinin kendilerine bağlı olduklarını düşünmektedirler.

Tablo 8'de, Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi'nde okuyan 10. sınıf kız ve erkek öğrencilerin, Gelecek Zaman Perspektifi Anketine geleceğe yönelik umutlarını yazmaları istendiğinde üçüncü sıraya hangi umutları yazdıkları ile bunların yüzde dağılımları görülmektedir.

Tablo 8: Kız ve Erkek Öğrencilerin Üçüncü Sıradaki Umutları

3. UMUT			
KIZ		ERKEK	
Kategoriler	%	Kategoriler	%
EVLİLİK	29,3	EVLİLİK	38,2
MESLEK	21,3	KENDİYLE İLGİLİ	20
KENDİYLE İLGİLİ	16	MESLEK	10,9
SEYAHAT	9,33	MAL-MÜLK	9,09
MAL-MÜLK	6,67	DİĞER	7,27
AİLE	6,67	EĞİTİM	3,64
EĞİTİM	2,67	SEYAHAT	3,64
DÜNYAYA İLİŞKİN	2,67	ÇOCUK SAHİBİ OLMA	3,64
DİĞER	2,67	DÜNYAYA İLİŞKİN	1,82
SAĞLIK	1,33	AİLE	1,82
ÇOCUK SAHİBİ OLMA	1,33		
TOPLAM	100	TOPLAM	100

Grafik 7: Kız ve Erkek Öğrencilerin Üçüncü Sıradaki Umutları

Tablo 8 ve Grafik 7’de görüldüğü gibi, Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi’nde okuyan 10. sınıf kız öğrencilerinin üçüncü sıradaki umutları sırasıyla evlilik (% 29,3), meslek (% 21,3), kendiyle ilgili (% 16), seyahat (% 9,33), mal-mülk (% 6,67), aile (% 6,67), eğitim (% 2,67), dünyaya ilişkin (% 2,67), diğer (% 2,67), sağlık (% 1,33) ve çocuk sahibi olma ve yetiştirme (% 1,33) şeklindedir.

Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi’nde okuyan 10. sınıf erkek öğrencilerinin üçüncü sıradaki umutları sırasıyla evlilik (% 38,2), kendiyle ilgili (% 20), meslek (% 10,9), mal-mülk (% 9,09), diğer (% 7,27), eğitim (% 3,64), seyahat (% 3,64), çocuk sahibi olma ve yetiştirme (% 3,64), dünyaya ilişkin (% 1,82) ve aile (% 1,82) şeklindedir.

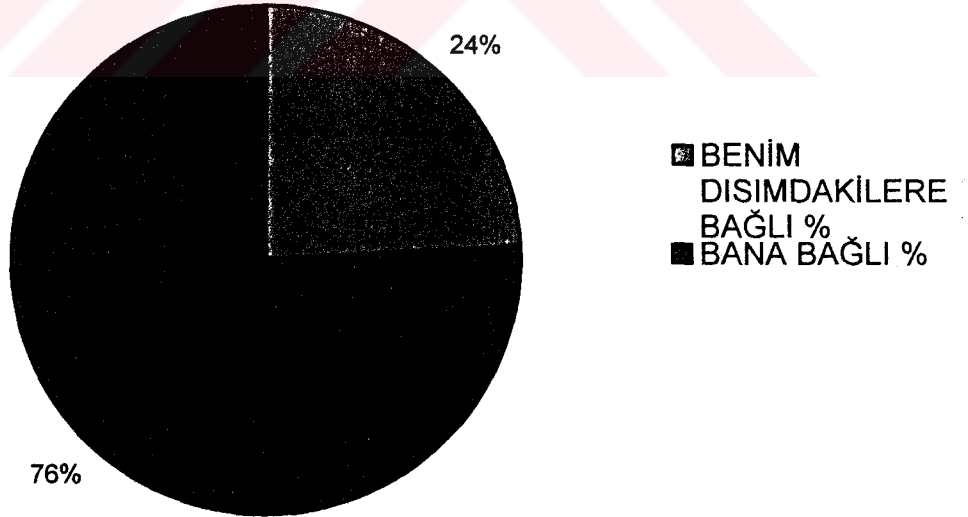
Her iki grup için de, Gelecek Zaman Perspektifi Anketinde üçüncü sıraya yazdıkları geleceğe yönelik umutlarında ilk sırayı evlilik kategorisi alırken çocuk sahibi olma ve yetiştirme kategorisinin kızlarda son sırada, erkeklerde daha üst sıralarda yer alması aile kurumu içindeki eşlerin geleneksel rol ve görev algılarının bir göstergesi olarak yorumlanabilir.

Tablo 9'da, kız ve erkek öğrencilerin geleceğe yönelik üçüncü sıradaki umutlarının gerçekleşmesini kendilerine mi, kendi dışındaki etkenlere mi bağladıklarına yönelik verilerin yüzde dağılımı verilmektedir.

Tablo 9: Kız ve Erkek Öğrencilerin Geleceğe Yönelik Üçüncü Sıradaki Umutlarının Gerçekleşmesinin Kontrollerinin Dağılımı

	KONTROL		
	BENİM DISIMDAKİLERE BAĞLI	BANA BAĞLI	TOPLAM
	%	%	%
KIZ	24,3	75,7	100
ERKEK	20	80	100

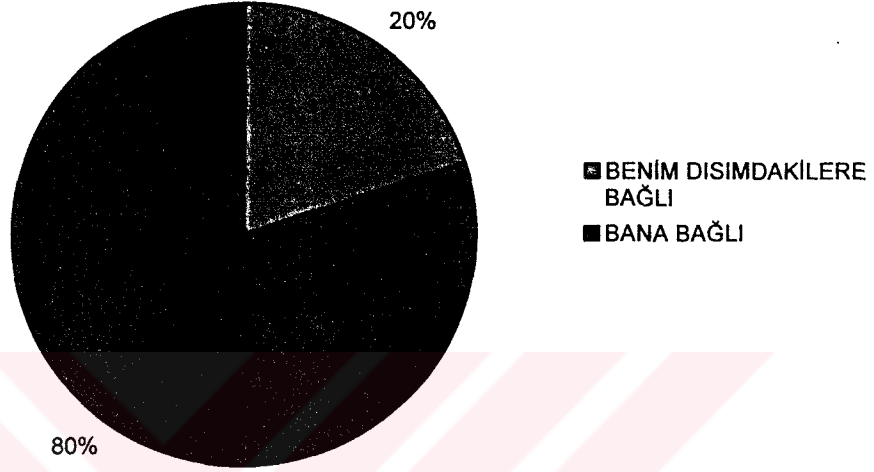
Grafik 8: Kız Öğrencilerin Üçüncü Sıradaki Umutlarının Gerçekleşmesindeki Kontrolleri

Tablo 9 ve Grafik 8'de görüldüğü üzere, Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi'nde okuyan 10. sınıf kız öğrencilerinin % 75,7'si geleceğe yönelik üçüncü

sıradaki umutlarının gerçekleşmesinin kontrollerinin kendilerine bağlı olduklarını düşünmektedirler.

Grafik 9: Erkeklerin Üçüncü Sıradaki Umutlarının Gerçekleşmesindeki Kontrolleri

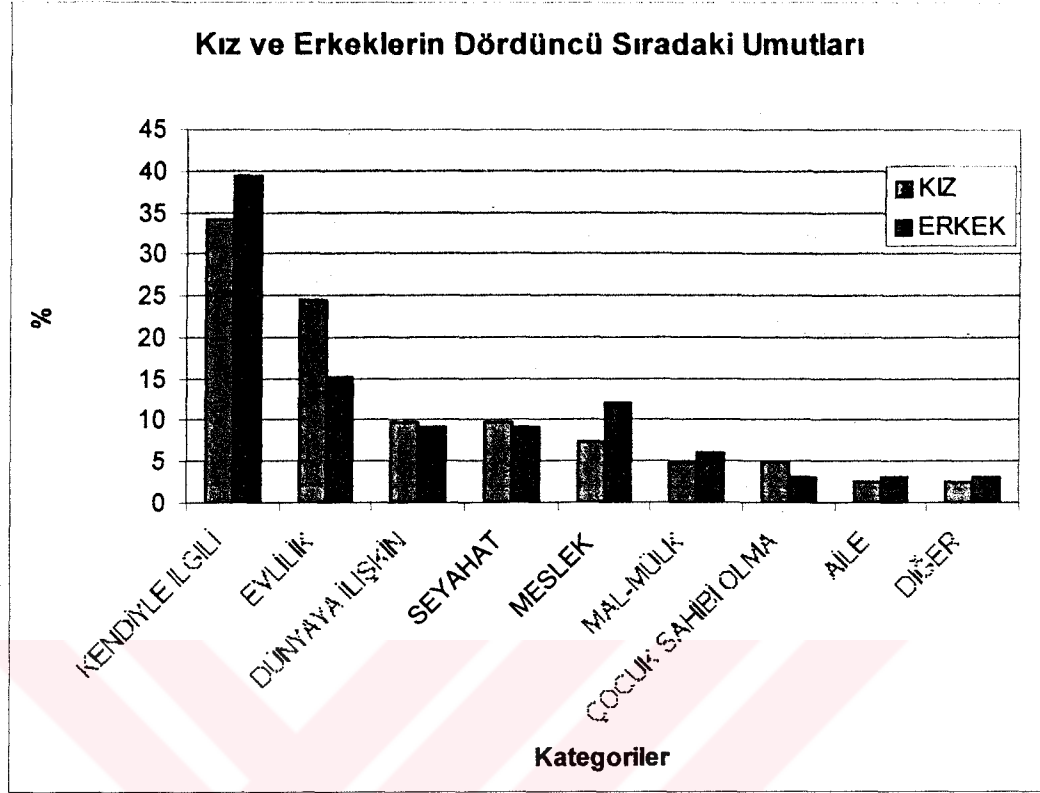

Tablo 9 ve Grafik 9’da görüldüğü üzere, Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi’nde okuyan 10. sınıf erkek öğrencilerinin % 80’i geleceğe yönelik üçüncü sıradaki umutlarının gerçekleşmesinin kontrollerinin kendilerine bağlı olduklarını düşünmektedirler.

Tablo 10’da, Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi’nde okuyan 10. sınıf kız ve erkek öğrencilerin, Gelecek Zaman Perspektifi Anketine geleceğe yönelik umutlarını yazmalarını istendiğinde dördüncü sıraya hangi umutları yazdıkları ile bunların yüzde dağılımları görülmektedir.

Tablo 10: Kız ve Erkek Öğrencilerin Dördüncü Sıradaki Umutları

4. UMUT			
KIZ		ERKEK	
Kategoriler	%	Kategoriler	%
KENDİYLE İLGİLİ	34,1	KENDİYLE İLGİLİ	39,4
EVLİLİK	24,4	EVLİLİK	15,2
DÜNYAYA İLİŞKİN	9,76	MESLEK	12,1
SEYAHAT	9,76	DÜNYAYA İLİŞKİN	9,09
MESLEK	7,32	SEYAHAT	9,09
MAL-MÜLK	4,88	MAL-MÜLK	6,06
ÇOCUK SAHİBİ OLMA	4,88	AİLE	3,03
AİLE	2,44	ÇOCUK SAHİBİ OLMA	3,03
DİĞER	2,44	DİĞER	3,03
TOPLAM	100	TOPLAM	100

G

Grafik 10: Kız ve Erkek Öğrencilerin Dördüncü Sıradaki Umutları

Tablo 10 ve Grafik 10’da görüldüğü gibi, Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi’nde okuyan 10. sınıf kız öğrencilerinin dördüncü sıradaki umutları sırasıyla kendiyle ilgili (% 34,1), evlilik (% 24,4), dünyaya ilişkin (% 9,76), seyahat (% 9,76), meslek (% 9,76), mal-mülk (% 4,0), çocuk sahibi olma ve yetiştirme (% 4,0), aile (% 2,44) ve diğer (% 2,44) şeklindedir.

Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi’nde okuyan 10. sınıf erkek öğrencilerinin dördüncü sıradaki umutları sırasıyla kendiyle ilgili (% 39,4), evlilik (% 15,2), meslek (% 12,1), dünyaya ilişkin (% 9,09), seyahat (% 9,09), mal-mülk (% 6,06), aile (% 3,03), çocuk sahibi olma ve yetiştirme (% 3,03) ve diğer (% 3,03) şeklindedir.

Kendiyle ilgili kategorisi kız ve erkek öğrencilerde tutarlı bir şekilde ilk sırayı “diğer” kategorisi ise son sırayı almaktadır. Ham veriler üzerinde çıplak gözle yapılan değerlendirmede “kendiyle ilgili” kategorisindeki cevapları (Örneğin, “Atatürk gibi önemli bir kişi olmak istiyorum”, “Bundan sonra sevgi, saygı ve güven dolu, mutlu ve

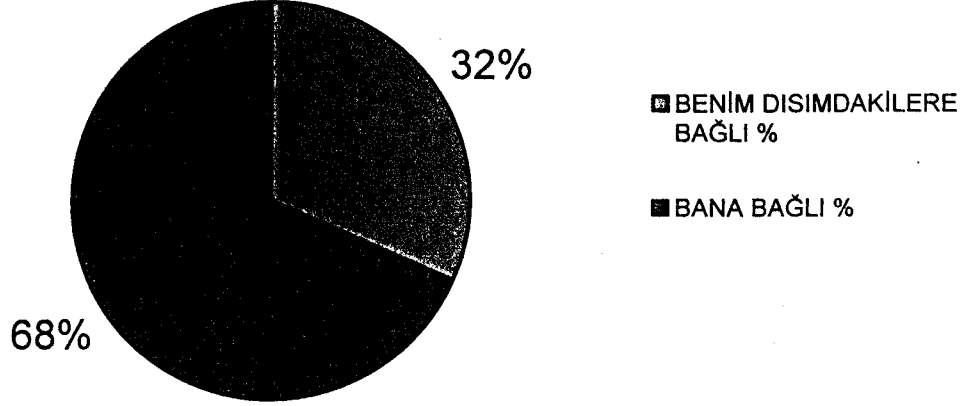
dinamik bir yaşamım olsun istiyorum” gibi.), erkeklerin “kendiyle ilgili” kategorisindeki cevapları (Örneğin, “Rahatlık istiyorum”, “Geleceğimi teminat altına almak istiyorum” gibi.) şeklindedir. Kızların “diğer” kategorisindeki cevapları (Örneğin, “Cennete gidebilmek istiyorum”) iken erkeklerin “diğer” kategorisindeki cevapları ise (Örneğin, “Öğretmenlikten emekli olduktan sonra balıkçılık yapmak istiyorum”) şeklindedir.

Tablo 11’de, kız ve erkek öğrencilerin geleceğe yönelik dördüncü sıradaki umutlarının gerçekleşmesini kendilerine mi, kendi dışındaki etkenlere mi bağladıklarına yönelik verilerin yüzde dağılımı verilmektedir.

Tablo 11: Kız ve Erkek Öğrencilerin Geleceğe Yönelik Dördüncü Sıradaki Umutlarının Gerçekleşmesinin Kontrollerinin Dağılımı

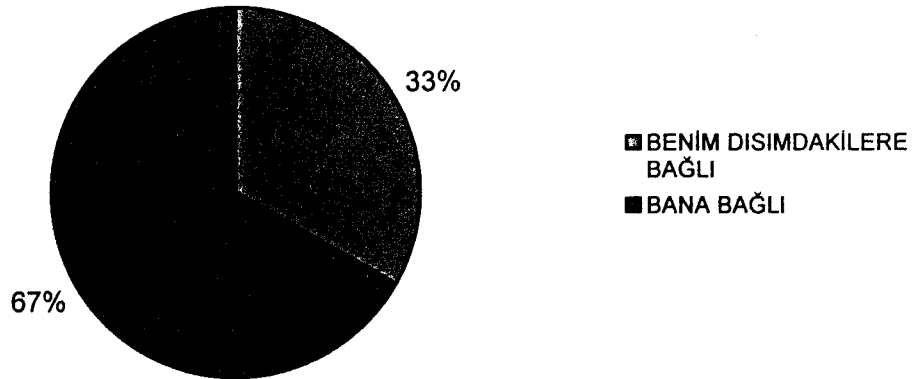
	KONTROL		
	BENİM DIŞIMDAKİLERE BAĞLI	BANA BAĞLI	TOPLAM
	%	%	%
KIZ	31,7	68,3	100
ERKEK	33,33	66,67	100

Grafik 11: Kız Öğrencilerin Dördüncü Sıradaki Umutlarının Gerçekleşmesindeki Kontrolleri

Tablo 11 ve Grafik 11’de görüldüğü üzere, Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi’nde okuyan 10. sınıf kız öğrencilerinin % 68’i geleceğe yönelik dördüncü sıradaki umutlarının gerçekleşmesinin kontrollerinin kendilerine bağlı olduğunu düşünmektedirler.

Grafik 12: Erkek Öğrencilerin Dördüncü Sıradaki Umutlarını Gerçekleştirmelerindeki Kontrolleri

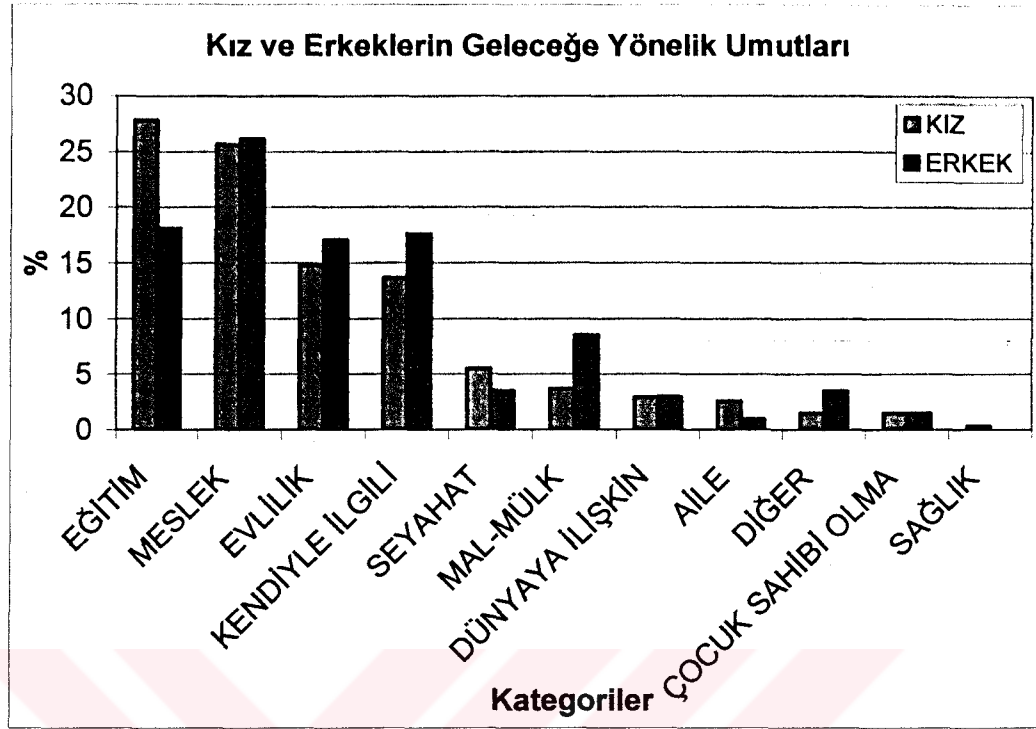
Tablo 11 ve Grafik 12’de görüldüğü üzere, Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi’nde okuyan 10. sınıf erkek öğrencilerinin % 67’si geleceğe yönelik dördüncü

sıradaki umutlarının gerçekleşmesinin kontrollerinin kendilerine bağlı olduğunu düşünmektedirler.

Tablo 12’de, Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi’nde okuyan 10. sınıf kız ve erkek öğrencilerin geleceğe yönelik umutlarının yüzde dağılımları ile önem sırası görülmektedir.

Tablo 12: Kız ve Erkek Öğrencilerin Geleceğe Yönelik Umutlarının Yüzde Dağılımı

UMUT			
KIZ		ERKEK	
Kategoriler	%	Kategoriler	%
EĞİTİM	27,8	EĞİTİM	18,09
MESLEK	25,6	MESLEK	26,13
EVLİLİK	14,8	EVLİLİK	17,08
KENDİYLE İLGİLİ	13,7	KENDİYLE İLGİLİ	17,58
SEYAHAT	5,56	SEYAHAT	3,51
MAL-MÜLK	3,7	MAL-MÜLK	8,54
DÜNYAYA İLİŞKİN	2,96	DÜNYAYA İLİŞKİN	3,01
AİLE	2,59	AİLE	1,0
DİĞER	1,48	DİĞER	3,51
ÇOCUK SAHİBİ OLMA	1,48	ÇOCUK SAHİBİ OLMA	1,5
SAĞLIK	0,37	SAĞLIK	0
TOPLAM	100	TOPLAM	100

Grafik 13: Kız ve Erkek Öğrencilerin Geleceğe Yönelik Umutları

Tablo 12 ve Grafik 13'te görüldüğü üzere, Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi'nde okuyan 10. sınıf kız öğrencilerin geleceğe yönelik umutlarının dağılımı sırasıyla, eğitim (% 27,8), meslek (% 25,6), evlilik (% 14,8), kendiyile ilgili (% 13,7), seyahat (% 5,56), mal-mülk (% 3,7), dünyaya ilişkin (% 2,96), aile (% 2,59), diğer (% 1,48), çocuk sahibi olma (% 1,48) ve sağlık (% 0,37) şeklindedir.

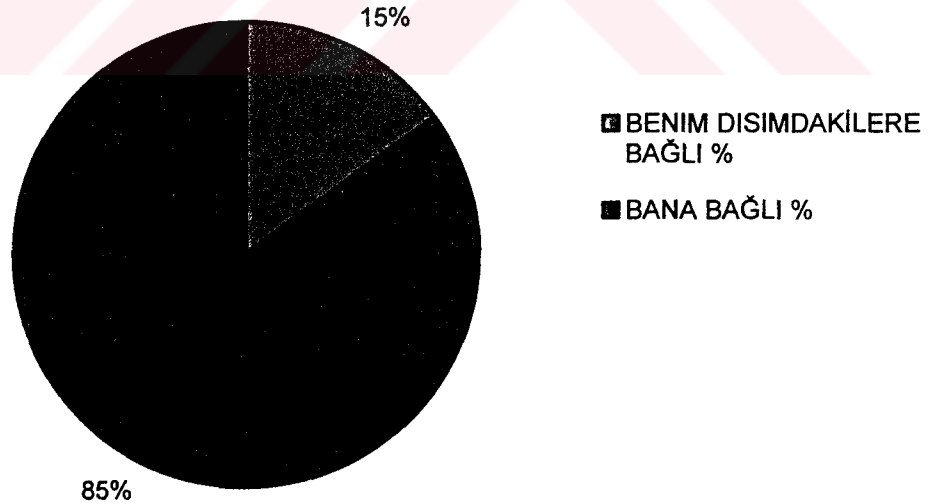
Tablo 12 ve Grafik 13'te görüldüğü üzere, Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi'nde okuyan 10. sınıf erkek öğrencilerin geleceğe yönelik umutlarının dağılımı sırasıyla, meslek (% 26,13), eğitim (% 18,09), kendiyile ilgili (% 17,58), evlilik (% 17,08), mal-mülk (% 8,54), seyahat (% 3,51), diğer (% 3,51), dünyaya ilişkin (3,01), aile (% 1,0) ve çocuk sahibi olma (% 1,5) şeklindedir.

Tablo 13 ve Grafik 14'te, Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi'nde okuyan 10. sınıf kız ve erkek öğrencilerin geleceğe yönelik umutlarının gerçekleşmesindeki kontrollerinin kendilerine mi kendi dışındaki etkenlere mi bağlı olduğunu görmek amacıyla yapılan yüzde dağılımları görülmektedir.

Tablo 13: Kız ve Erkek Öğrencilerin Geleceğe Yönelik Umutlarının Gerçekleşmesindeki Kontrollerinin Dağılımı

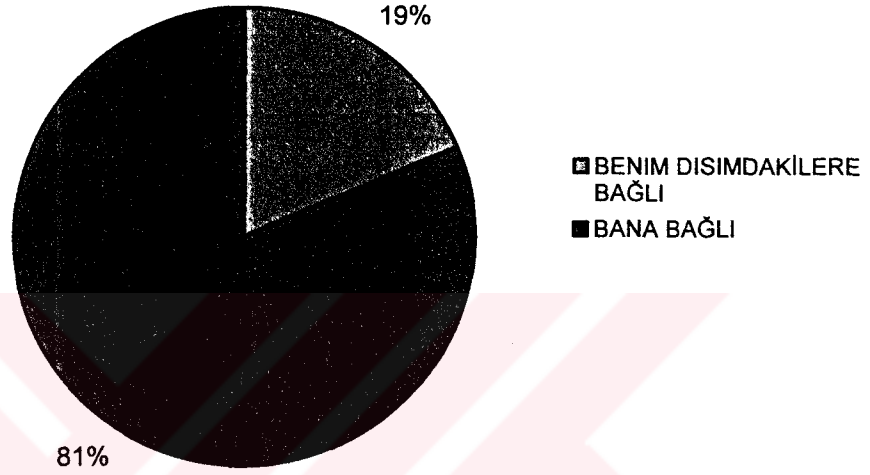
	KONTROL		
	BENİM DİŞİMDAKİLERE BAĞLI	BANA BAĞLI	TOPLAM
	%	%	%
KIZ	14,94	85,06	100
ERKEK	18,59	81,41	100

Grafik 14: Kız Öğrencilerin Geleceğe Yönelik Umutlarının Gerçekleşmesindeki Kontrolleri

Tablo 13 ve Grafik 14'te görüldüğü üzere, Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi'nde okuyan 10. sınıf kız öğrencilerinin % 85'i geleceğe yönelik umutlarının gerçekleşmesinin kontrollerinin kendilerine bağlı olduğunu düşünmektedir.

Grafik 15: Erkek Öğrencilerin Geleceğe Yönelik Umutlarının Gerçekleşmesindeki Kontrolleri

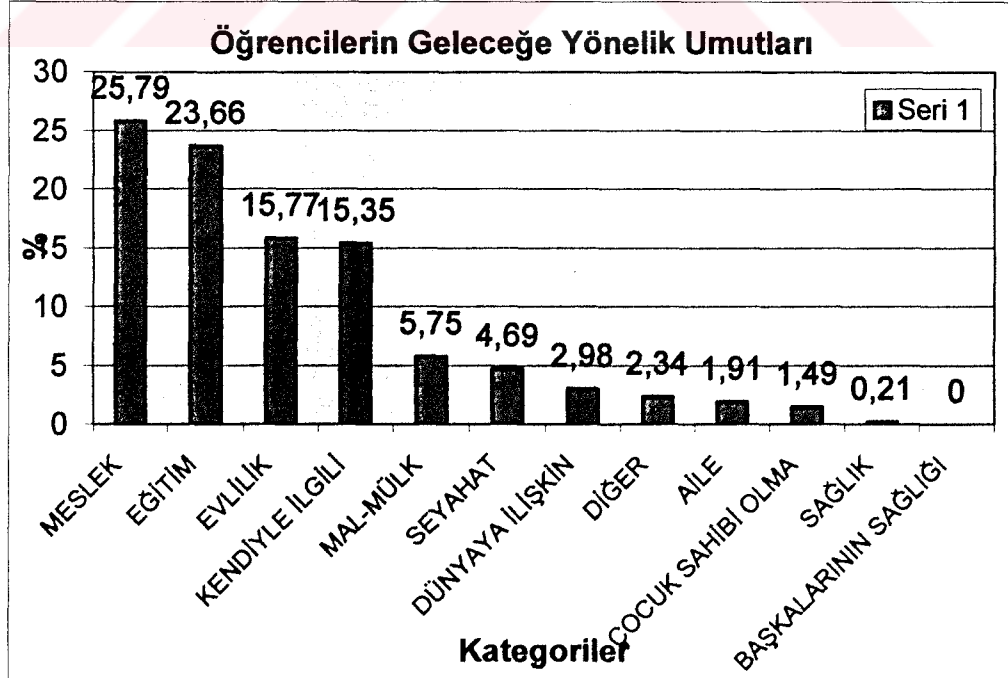

Tablo 13 ve Grafik 15'te görüldüğü üzere, Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi'nde okuyan 10. sınıf erkek öğrencilerinin % 81'i geleceğe yönelik umutlarının gerçekleşmesinin kontrollerinin kendilerine bağlı olduğunu düşünmektedir.

Tablo 14'te, Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi'nde okuyan 10. sınıf öğrencilerinin geleceğe yönelik umutlarının yüzde dağılımları ve önem sırası görülmektedir.

Tablo 14: Öğrencilerin Geleceğe Yönelik Umutlarının Yüzde Dağılımı

UMUT	
Kategoriler	%
MESLEK	25,79
EĞİTİM	23,66
EVLİLİK	15,77
KENDİYLE İLGİLİ	15,35
MAL-MÜLK	5,75
SEYAHAT	4,69
DÜNYAYA İLİŞKİN	2,98
DİĞER	2,34
AİLE	1,91
ÇOCUK SAHİBİ OLMA	1,49
SAĞLIK	0,21
TOPLAM	100

Grafik 16: Öğrencilerin Geleceğe Yönelik Umutlarının Dağılımı

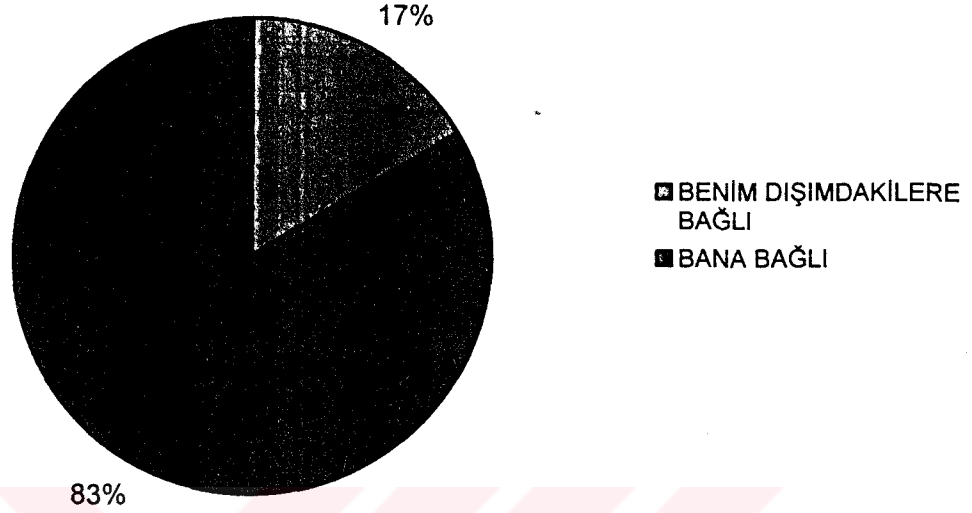
Tablo 14 ve Grafik 16’da görüldüğü üzere, Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi’nde okuyan 10. sınıf öğrencilerinin geleceğe yönelik umutlarının dağılımı sırasıyla, meslek (% 25,79), eğitim (% 23,66), evlilik (% 15,77), kendiyle ilgili (% 15,35), mal-mülk (% 5,75), seyahat (% 4,69), dünyaya ilişkin (% 2,98), diğer (% 2,34), aile (% 1,91), çocuk sahibi olma (% 1,49) ve sağlık (% 0,21) şeklindedir.

Tablo 15’te, Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi’nde okuyan 10. sınıf öğrencilerinin geleceğe yönelik umutlarının gerçekleşmesini kendilerine mi, kendi dışındaki etkenlere mi bağladıklarına yönelik verilerin yüzde dağılımı verilmektedir.

Tablo 15: Öğrencilerin Geleceğe Yönelik Umutlarını Gerçekleştirmelerindeki Kontrollerinin Dağılımı

	KONTROL		
	BENİM DIŞIMDAKİLERE BAĞLI	BANA BAĞLI	TOPLAM
	%	%	%
MLO	16,52	83,47	100

Grafik 17: Öğrencilerin Geleceğe Yönelik Umutlarının Gerçekleşmesindeki Kontrolleri

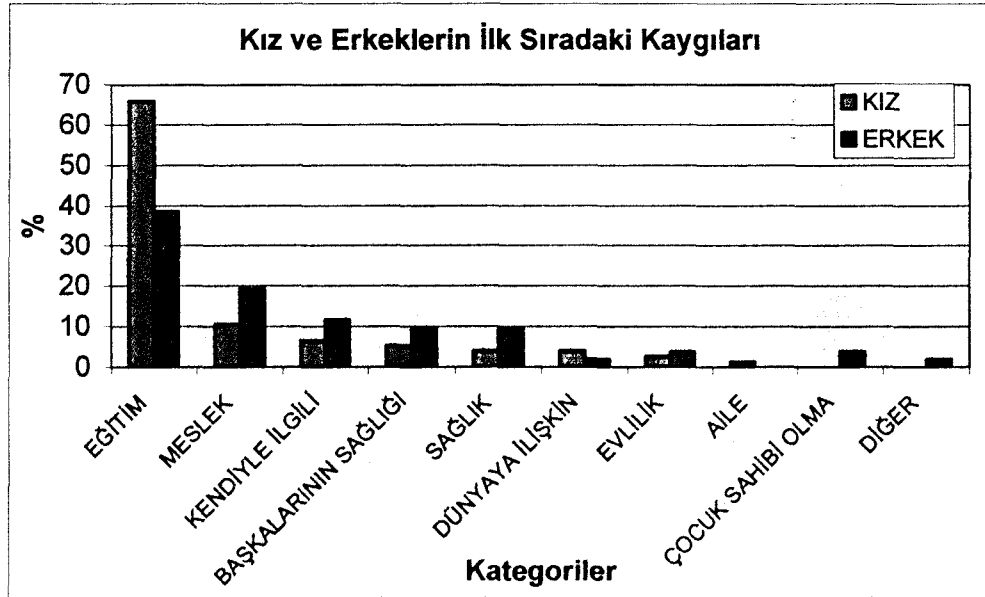

Tablo 15 ve Grafik 17'de görüldüğü üzere, Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi'nde okuyan 10. sınıf öğrencilerinin % 83'ü, geleceğe yönelik umutlarını gerçekleştirmelerinin kontrollerinin kendilerine bağlı olduğunu düşünmektedir.

Tablo 16'da, Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi'nde okuyan 10. sınıf kız ve erkek öğrencilerin, Gelecek Zaman Perspektifi Anketine geleceğe yönelik kaygılarını yazmaları istendiğinde birinci sıraya hangi kaygıları yazdıkları ile bunların yüzde dağılımları görülmektedir.

Tablo 16: Kız ve Erkek Öğrencilerin Birinci Sıradaki Kaygıları

1. KAYGI			
KIZ		ERKEK	
Kategoriler	%	Kategoriler	%
EĞİTİM	65,8	EĞİTİM	38,5
MESLEK	10,5	MESLEK	19,2
KENDİYLE İLGİLİ	6,58	KENDİYLE İLGİLİ	11,5
BAŞKALARININ SAĞLIĞI	5,26	BAŞKALARININ SAĞLIĞI	9,62
SAĞLIK	3,95	SAĞLIK	9,62
DÜNYAYA İLİŞKİN	3,95	EVLİLİK	3,85
EVLİLİK	2,63	ÇOCUK SAHİBİ OLMA	3,85
AİLE	1,32	DÜNYAYA İLİŞKİN	1,92
		DİĞER	1,92
TOPLAM	100	TOPLAM	100

Grafik 18: Kız ve Erkek Öğrencilerin İlk Sıradaki Kaygıları

Tablo 16 ve Grafik 18’de görüldüğü gibi, Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi’nde okuyan 10. sınıf kız öğrencilerinin ilk sıradaki kaygıları sırasıyla eğitim (% 65,8), meslek (% 10,5), kendiyle ilgili (% 6,58), başkalarının sağlığı (% 5,26), sağlık (% 3,95), dünyaya ilişkin (% 3,95), evlilik (% 2,63) ve aile (% 1,32) şeklindedir.

Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi’nde okuyan 10. sınıf erkek öğrencilerinin ilk sıradaki kaygıları sırasıyla eğitim (% 38,5), meslek (% 19,2), kendiyle ilgili (% 11,5), başkalarının sağlığı (% 9,62), sağlık (% 9,62), evlilik (% 3,85), çocuk sahibi olma ve yetiştirme (% 3,85), dünyaya ilişkin (% 1,92) ve diğer (% 1,92) şeklindedir.

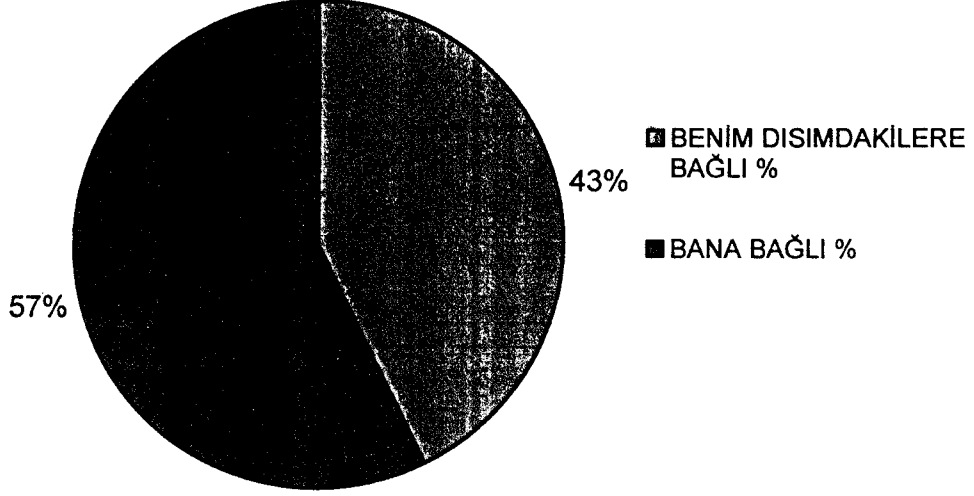
Araştırmaya katılan kız ve erkek öğrenciler, umuda ilişkin kategorilerde sıralama açısından farklılıklar gösterirken geleceğe yönelik kaygılarda kız ve erkek öğrencilerin sıralaması önemli benzerlik göstermektedir.

Tablo 17’de, Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi’nde okuyan 10. sınıf öğrencilerinin geleceğe yönelik birinci sıradaki kaygılarının gerçekleşmesini kendilerine mi, kendi dışındaki etkenlere mi bağladıklarına yönelik verilerin yüzde dağılımı verilmektedir.

Tablo 17: Kız ve Erkek Öğrencilerin Geleceğe Yönelik İlk Kaygılarının Gerçekleşmesinin Kontrollerinin Dağılımı

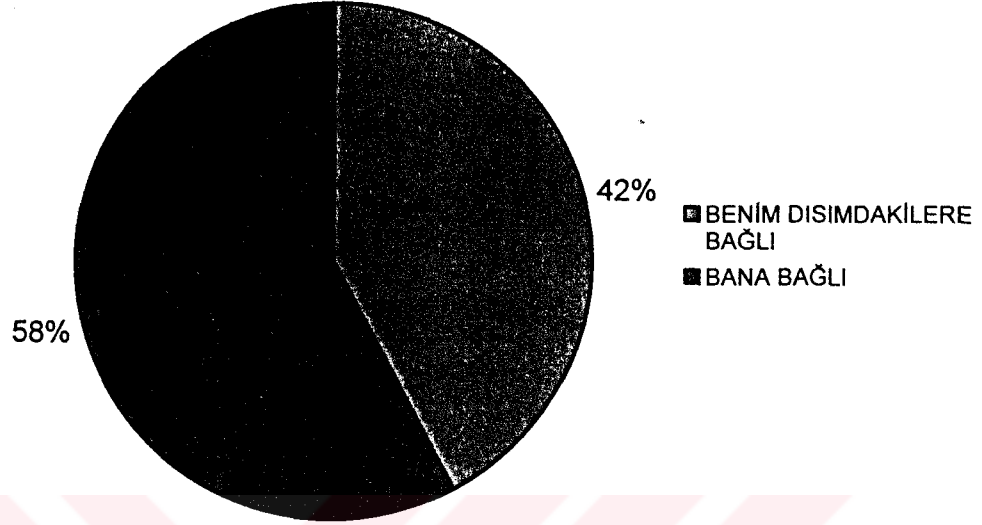
	KONTROL		
	BENİM DIŞIMDAKİLERE BAĞLI	BANA BAĞLI	TOPLAM
	%	%	%
KIZ	42,67	57,33	100
ERKEK	42,31	57,69	100

Grafik 19: Kız Öğrencilerin İlk Sıradaki Kaygılarının Gerçekleşmesindeki Kontrolleri

Tablo 17 ve Grafik 19’da görüldüğü üzere, Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi’nde okuyan 10. sınıf kız öğrencilerinin % 57’si geleceğe yönelik kaygılarında birinci sıraya koydukları kaygılarının gerçekleşmesinin kontrollerinin kendilerine bağlı olduğunu düşünmektedir.

Grafik 20: Erkek Öğrencilerin İlk Sıradaki Kaygılarının Gerçekleşmesindeki Kontrolleri

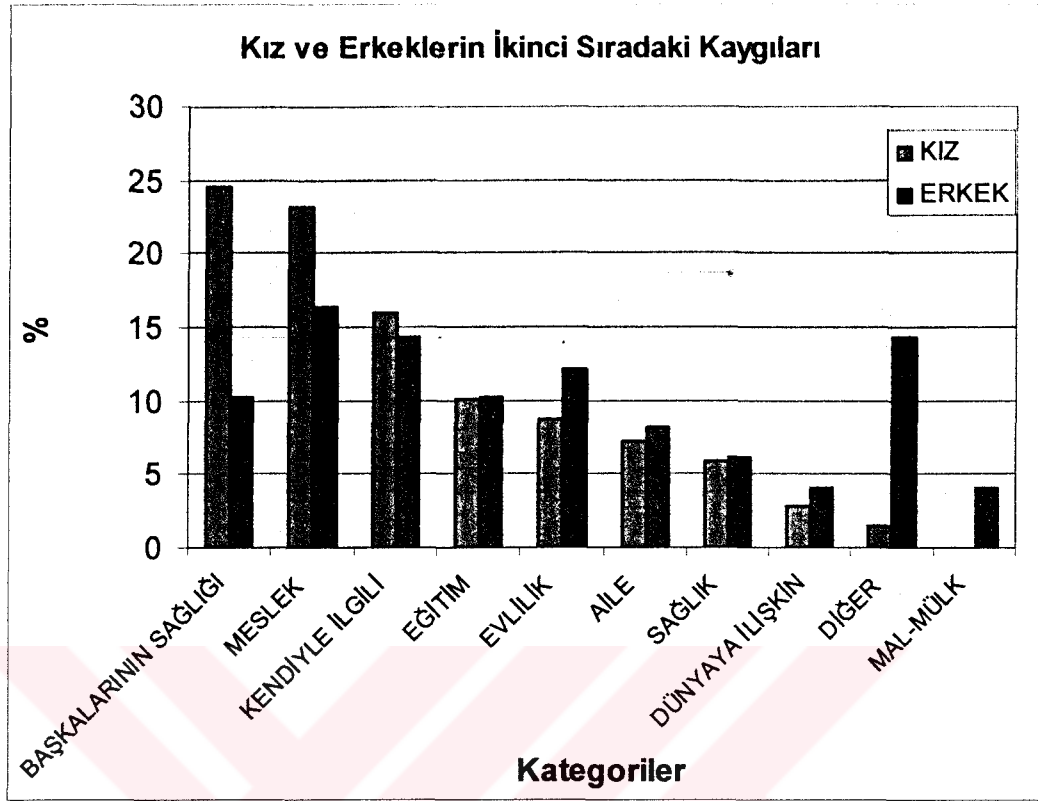

Tablo 17 ve Grafik 20’de görüldüğü üzere, Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi’nde okuyan 10. sınıf erkek öğrencilerinin % 58’i geleceğe yönelik kaygılarında birinci sıraya koydukları kaygılarının gerçekleşmesinin kontrollerinin kendilerine bağlı olduğunu düşünmektedir.

Tablo 18’de, Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi’nde okuyan 10. sınıf kız ve erkek öğrencilerin, Gelecek Zaman Perspektifi Anketine geleceğe yönelik kaygılarını yazmaları istendiğinde ikinci sıraya hangi kaygıları yazdıkları ile bunların yüzde dağılımları görülmektedir.

Tablo 18: Kız ve Erkek Öğrencilerin İkinci Sıradaki Kaygıları

2. KAYGI			
KIZ		ERKEK	
Kategoriler	%	Kategoriler	%
BAŞKALARININ SAĞLIĞI	24,6	MESLEK	16,3
MESLEK	23,2	KENDİYLE İLGİLİ	14,3
KENDİYLE İLGİLİ	15,9	DİĞER	14,3
EĞİTİM	10,1	EVLİLİK	12,2
EVLİLİK	8,7	EĞİTİM	10,2
AİLE	7,25	BAŞKALARININ SAĞLIĞI	10,2
SAĞLIK	5,8	AİLE	8,16
DÜNYAYA İLİŞKİN	2,9	SAĞLIK	6,12
DİĞER	1,45	MAL-MÜLK	4,08
		DÜNYAYA İLİŞKİN	4,08
TOPLAM	100	TOPLAM	100

Grafik 21: Kız ve Erkek Öğrencilerin İkinci Sıradaki Kaygıları

Tablo 18 ve Grafik 21’de görüldüğü gibi, Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi’nde okuyan 10. sınıf kız öğrencilerinin ikinci sıradaki kaygıları sırasıyla başkalarının sağlığı (% 24,6), meslek (% 23,2), kendiyle ilgili (% 15,9), eğitim (% 10,1), evlilik (% 8,7), aile (% 7,25) sağlık (% 5,8), dünyaya ilişkin (% 2,9) ve diğer (% 1,45) şeklindedir.

Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi’nde okuyan 10. sınıf erkek öğrencilerinin ikinci sıradaki kaygıları sırasıyla meslek (% 16,3), kendiyle ilgili (% 14,3), diğer (% 14,3), evlilik (% 12,2), eğitim (% 10,2), başkalarının sağlığı (% 10,2), aile (% 8,16), sağlık (% 6,12), mal-mülk (% 4,08) ve dünyaya ilişkin (% 4,08) şeklindedir.

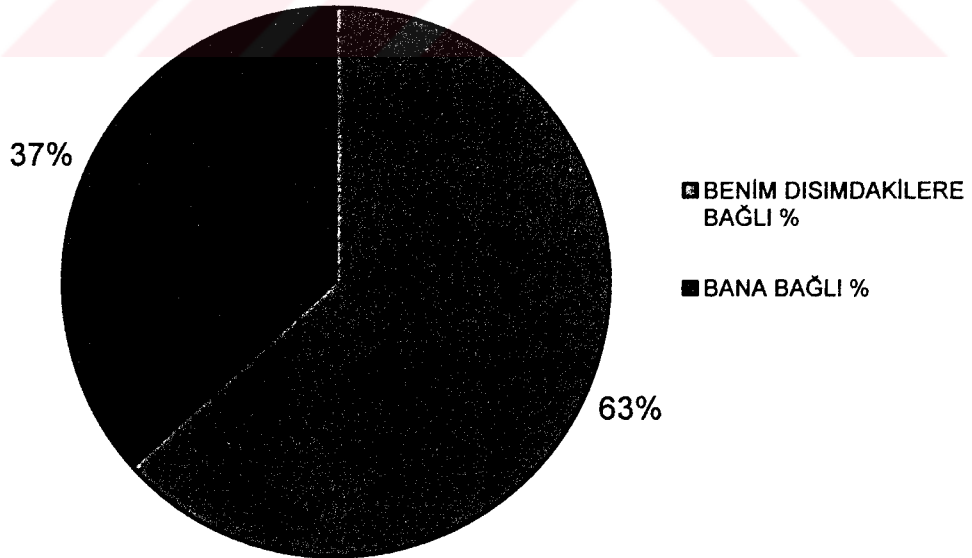
Kız öğrencilerin ikinci sıradaki kaygılarında “mal-mülk” kategorisine rastlanmaması ve erkek öğrencilerde bulunması ise “mal-mülk” sahibi olması gerekenin erkek olduğuna dair inancı destekler niteliktedir (Bakınız Tablo 4 ve Tablo 6).

Tablo 19'da, Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi'nde okuyan 10. sınıf öğrencilerinin geleceğe yönelik ikinci sıradaki kaygılarının gerçekleşmesini kendilerine mi, kendi dışındaki etkenlere mi bağladıklarına yönelik verilerin yüzde dağılımı verilmektedir.

Tablo 19: Kız ve Erkek Öğrencilerin Geleceğe Yönelik İkinci Sıradaki Kaygılarının Gerçekleşmesinin Kontrollerinin Dağılımı

	KONTROL		
	BENİM DIŞIMDAKİLERE BAĞLI	BANA BAĞLI	TOPLAM
	%	%	%
KIZ	63,24	36,76	100
ERKEK	44,9	55,1	100

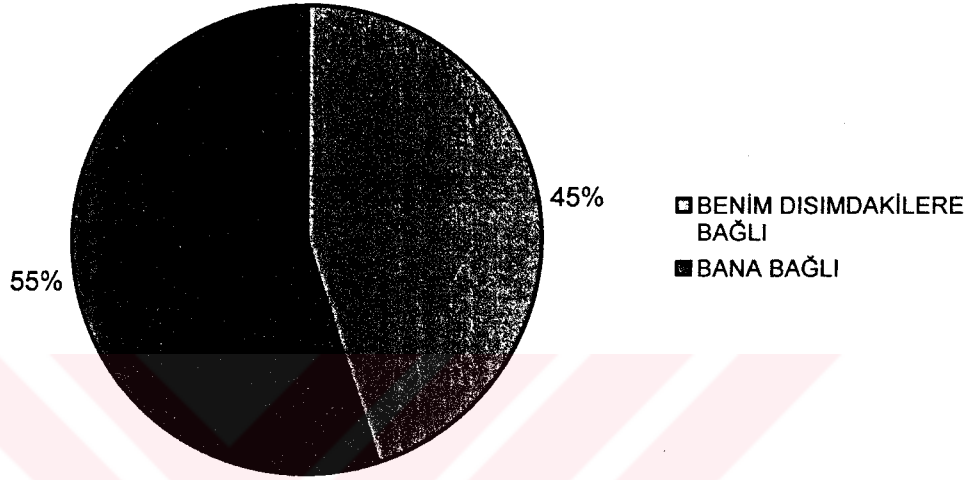
Grafik 22: Kız Öğrencilerin İkinci Sıradaki Kaygılarının Gerçekleşmesindeki Kontrolleri

Tablo 19 ve Grafik 22'de görüldüğü üzere, Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi'nde okuyan 10. sınıf kız öğrencilerinin % 63'ü geleceğe yönelik kaygılarında

ikinci sıraya koydukları kaygılarının gerçekleşmesinin kontrollerinin kendileri dışındaki şeylere bağlı olduğunu düşünmektedir.

Grafik 23: Erkek Öğrencilerin İkinci Sıradaki Kaygılarının Kontrolleri

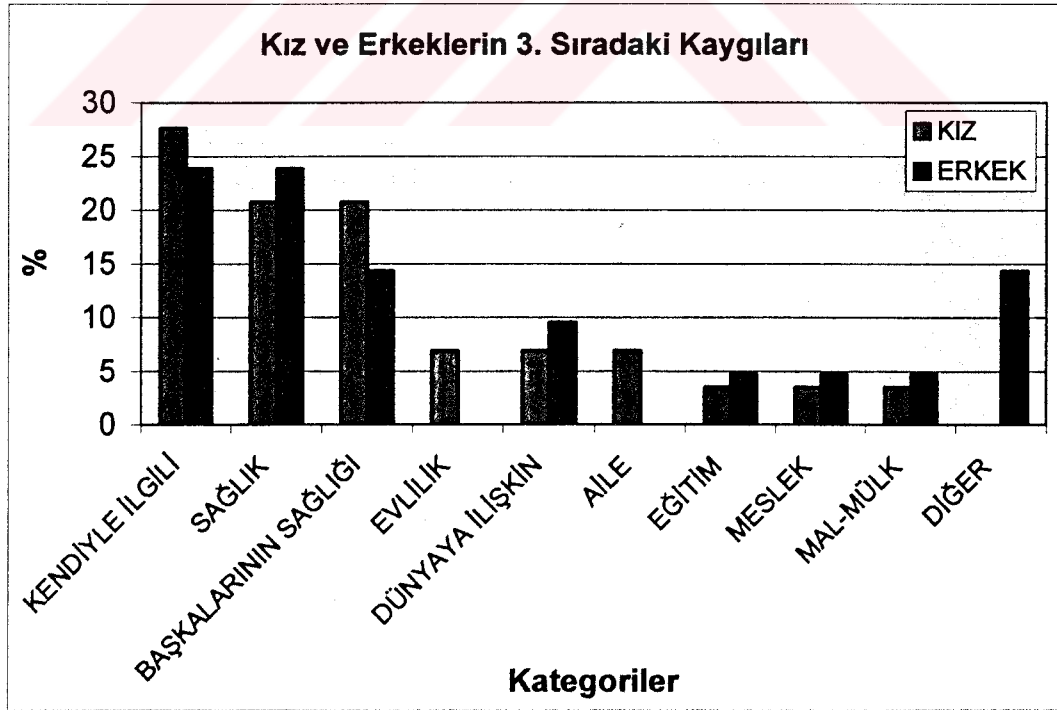

Tablo 19 ve Grafik 23'te görüldüğü üzere, Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi'nde okuyan 10. sınıf erkek öğrencilerinin % 55'i geleceğe yönelik kaygılarında ikinci sıraya koydukları kaygılarının gerçekleşmesinin kontrollerinin kendileri dışındaki etkenlere bağlı olduğunu düşünmektedir.

Tablo 20'de, Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi'nde okuyan 10. sınıf kız ve erkek öğrencilerin, Gelecek Zaman Perspektifi Anketine geleceğe yönelik kaygılarını yazmaları istendiğinde üçüncü sıraya hangi kaygıları yazdıkları ile bunların yüzde dağılımları görülmektedir.

Tablo 20: Kız ve Erkek Öğrencilerin Üçüncü Sıradaki Kaygıları

3. KAYGI			
KIZ		ERKEK	
Kategoriler	%	Kategoriler	%
KENDİYLE İLGİLİ	27,6	KENDİYLE İLGİLİ	23,8
SAĞLIK	20,7	SAĞLIK	23,8
BAŞKALARININ SAĞLIĞI	20,7	BAŞKALARININ SAĞLIĞI	14,3
EVLİLİK	6,9	DİĞER	14,3
DÜNYAYA İLİŞKİN	6,9	DÜNYAYA İLİŞKİN	9,52
AİLE	6,9	EĞİTİM	4,76
EĞİTİM	3,45	MESLEK	4,76
MESLEK	3,45	MAL-MÜLK	4,76
MAL-MÜLK	3,45		
TOPLAM	100	TOPLAM	100

Grafik 24: Kız ve Erkek Öğrencilerin Üçüncü Sıradaki Kaygıları

Tablo 20 ve Grafik 24’te görüldüğü gibi, Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi’nde okuyan 10. sınıf kız öğrencilerinin üçüncü sıradaki kaygıları sırasıyla kendiyile ilgili (% 27,6), sağlık (% 20,7), başkalarının sağlığı (% 20,7), evlilik (% 6,9), dünyaya ilişkin (% 6,9), aile (% 6,9), eğitim (% 3,45), meslek (% 3,45) ve mal-mülk (% 3,45) şeklindedir.

Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi’nde okuyan 10. sınıf erkek öğrencilerinin üçüncü sıradaki kaygıları sırasıyla sağlık (% 20,7), kendiyile ilgili (% 27,6), başkalarının sağlığı (% 20,7), diğer (% 14,3), dünyaya ilişkin (% 6,9), eğitim (% 3,45), meslek (% 3,45) ve mal-mülk (% 3,45) şeklindedir.

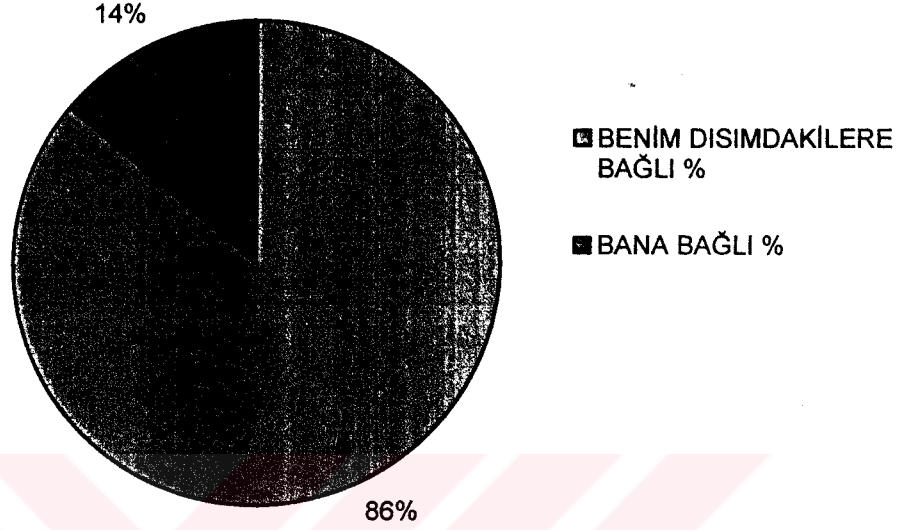
Öğrencilerin Gelecek Zaman Perspektifi Anketinde üçüncü sıradaki kaygılarında ilk üç sırayı kız ve erkeklerde benzer şekilde kendiyile ilgili, sağlık ve başkalarının sağlığı almaktadır. Ham veriler üzerinde çıplak gözle yapılan değerlendirmede kendiyile ilgili kategorisindeki kızların cevapları (Örneğin, “Başarılı olamamaktan korkuyorum”, “Yaşlanıp hiçbir şey yapamamaktan korkuyorum.” gibi), erkeklerin “kendiyile ilgili” kategorisindeki cevapları (Örneğin, “Yalnız kalmaktan korkuyorum”, “Mutlu olamamaktan korkuyorum” gibi) şeklindedir.

Tablo 21’de, Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi’nde okuyan 10. sınıf öğrencilerinin geleceğe yönelik üçüncü sıradaki kaygılarının gerçekleşmesini kendilerine mi, kendi dışındaki etkenlere mi bağladıklarına yönelik verilerin yüzde dağılımı verilmektedir.

Tablo 21: Kız Öğrencilerin Geleceğe Yönelik Üçüncü Kaygılarının Gerçekleşmesindeki Kontrollerinin Dağılımı

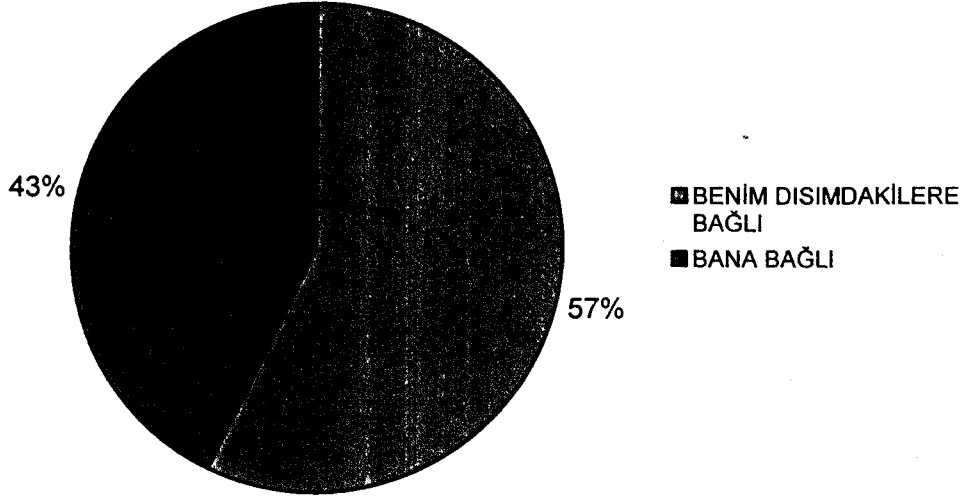
	KONTROL		
	BENİM DISIMDAKİLERE BAĞLI	BANA BAĞLI	TOPLAM
	%	%	%
KIZ	86,21	13,79	100
ERKEK	57,14	42,86	100

Grafik 25: Kız Öğrencilerin Üçüncü Sıradaki Kaygılarının Gerçekleşmesindeki Kontrolleri

Tablo 21 ve Grafik 25'te görüldüğü üzere, Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi'nde okuyan 10. sınıf kız öğrencilerinin % 86'sı geleceğe yönelik kaygılarında üçüncü sıraya koydukları kaygılarının gerçekleşmesinin kontrollerinin kendileri dışındaki şeylere bağlı olduğunu düşünmektedir.

Grafik 26: Erkek Öğrencilerin Üçüncü Sıradaki Kaygılarının Gerçekleşmesindeki Kontrolleri

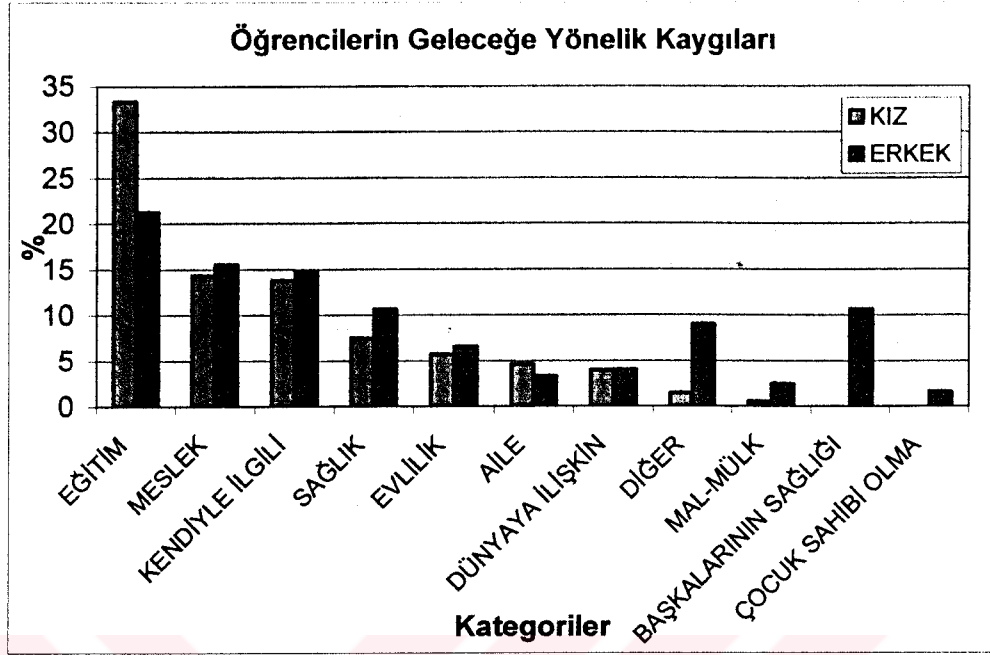
Tablo 21 ve Grafik 26’da görüldüğü üzere, Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi’nde okuyan 10. sınıf erkek öğrencilerinin % 57’si geleceğe yönelik kaygılarında üçüncü sıraya koydukları kaygılarının gerçekleşmesinin kontrollerinin kendileri dışındaki şeylere bağlı olduğunu düşünmektedir.

Kaygı sıralaması arttıkça, öğrencilerin kaygılarının gerçekleşmesi kontrollerinin gittikçe azaldığı görünmektedir.

Tablo 22’de, Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi’nde okuyan 10. sınıf kız ve erkek öğrencilerinin geleceğe yönelik kaygılarının yüzde dağılımları ve önem sırası görülmektedir.

Tablo 22: Kız ve Erkek Öğrencilerin Geleceğe Yönelik Kaygılarının Yüzde Dağılımı

UMUT			
KIZ		ERKEK	
Kategoriler	%	Kategoriler	%
EĞİTİM	33,33	EĞİTİM	21,31
MESLEK	14,36	MESLEK	15,57
KENDİYLE İLGİLİ	13,79	KENDİYLE İLGİLİ	14,75
SAĞLIK	7,47	SAĞLIK	10,65
EVLİLİK	5,74	BAŞKALARININ SAĞLIĞI	10,65
AİLE	4,59	DİĞER	9,01
DÜNYAYA İLİŞKİN	4,02	EVLİLİK	6,55
DİĞER	1,48	DÜNYAYA İLİŞKİN	4,09
MAL-MÜLK	0,57	AİLE	3,27
BAŞKALARININ SAĞLIĞI	0	MAL-MÜLK	2,45
ÇOCUK SAHİBİ OLMA	0	ÇOCUK SAHİBİ OLMA	1,63
TOPLAM	100	TOPLAM	100

Grafik 27: Öğrencilerin Geleceğe Yönelik Kaygıları

Tablo 22 ve Grafik 27’de görüldüğü gibi, Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi’nde okuyan 10. sınıf kız öğrencilerinin kaygıları sırasıyla eğitim (% 33,33), meslek (% 14,36), kendiyle ilgili (% 13,79), sağlık (% 7,47), evlilik (% 5,74), aile (% 4,59), dünyaya ilişkin (% 4,02), diğer (% 1,48) ve mal-mülk (% 0,57) şeklindedir.

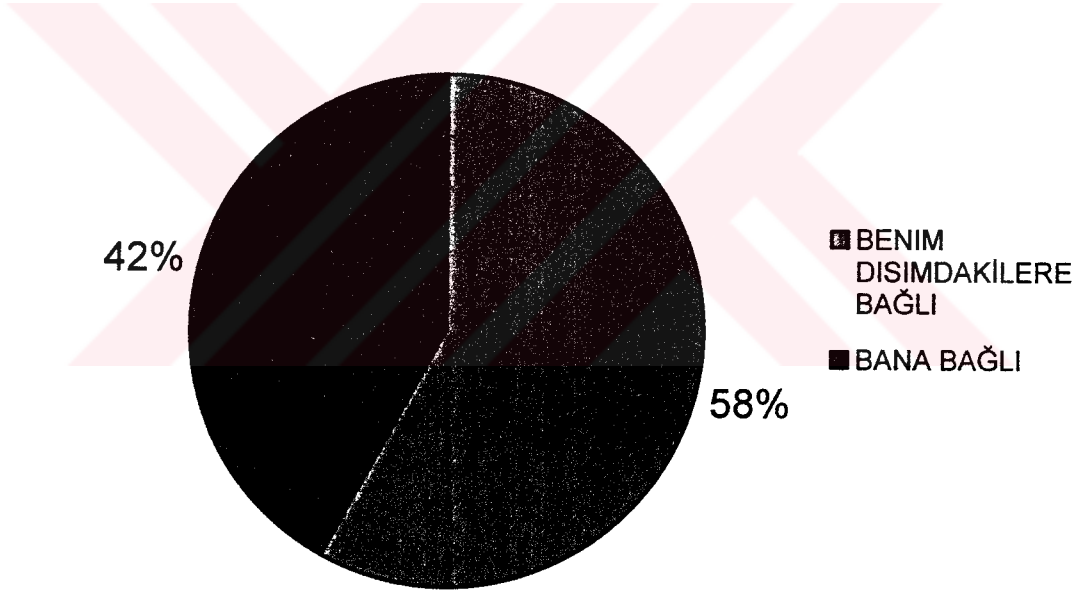
Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi’nde okuyan 10. sınıf erkek öğrencilerinin üçüncü sıradaki kaygıları sırasıyla eğitim (% 21,31), meslek (% 15,57), kendiyle ilgili (% 14,75), sağlık (% 10,65), başkalarının sağlığı (% 10,65), diğer (% 9,01), evlilik (% 6,55), dünyaya ilişkin (% 4,09), aile (% 3,27) mal-mülk (% 2,45) ve çocuk sahibi olma ve yetiştirme (% 1,63) şeklindedir.

Tablo 23’te, Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi’nde okuyan 10. sınıf kız ve erkek öğrencilerin geleceğe yönelik kaygılarının gerçekleşmesini kendilerine mi, kendi dışındaki etkenlere mi bağladıklarına yönelik verilerin yüzde dağılımı verilmektedir.

Tablo 23: Kız ve Erkek Öğrencilerin Geleceğe Yönelik Kaygılarının Gerçekleşmesindeki Kontrollerinin Dağılımı

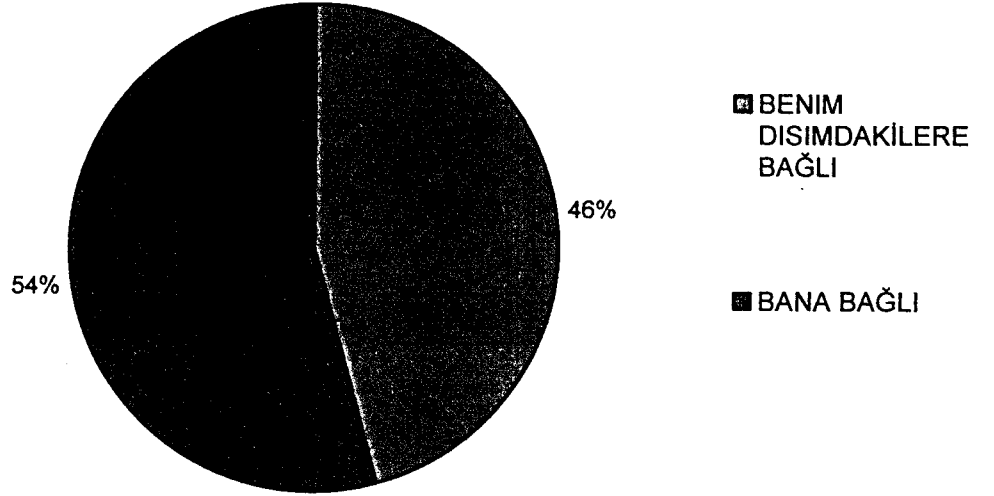
	KONTROL		
	BENİM DISIMDAKİLERE BAĞLI	BANA BAĞLI	TOPLAM
	%	%	%
KIZ	58,14	41,86	100
ERKEK	45,90	54,10	100

Grafik 28: Kız Öğrencilerin Geleceğe Yönelik Kaygılarının Gerçekleşmesindeki Kontrolleri

Tablo 23 ve Grafik 28'de görüldüğü üzere, Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi'nde okuyan 10. sınıf kız öğrencilerin % 41,86'sı geleceğe yönelik kaygılarının gerçekleşmesinin kontrollerinin kendilerine bağlı olduğunu düşünmektedir.

Grafik 29: Erkek Öğrencilerin Geleceğe Yönelik Kaygılarının Gerçekleşmesindeki Kontrolleri

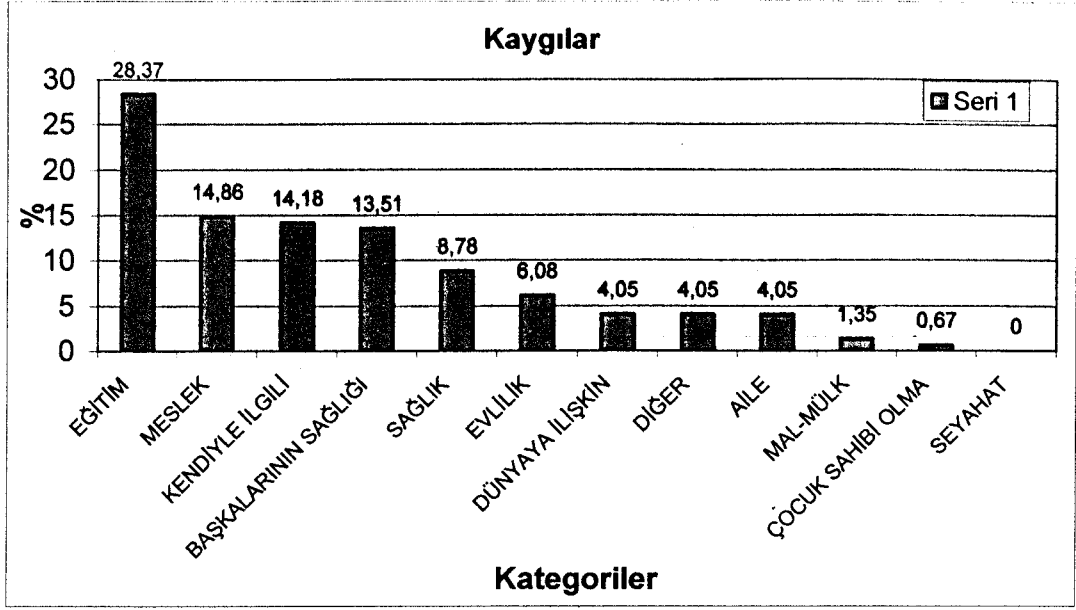

Tablo 23 ve Grafik 29’da görüldüğü üzere, Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi’nde okuyan 10. sınıf erkek öğrencilerin % 54,10’u geleceğe yönelik kaygılarının gerçekleşmesinin kontrollerinin kendilerine bağlı olduğunu düşünmektedir.

Tablo 24’te, Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi’nde okuyan 10. sınıf öğrencilerinin geleceğe yönelik kaygılarının yüzde dağılımları ve önem sırası görülmektedir.

Tablo 24: Öğrencilerin Geleceğe Yönelik Kaygılarının Yüzde Dağılımı

KAYGI	%
EĞİTİM	28,37
MESLEK	14,86
KENDİYLE İLGİLİ	14,18
BAŞKALARININ SAĞLIĞI	13,51
SAĞLIK	8,78
EVLİLİK	6,08
DÜNYAYA İLİŞKİN	4,05
DİĞER	4,05
AİLE	4,05
MAL-MÜLK	1,35
ÇOCUK SAHİBİ OLMA	0,67
SEYAHAT	0
TOPLAM	100

Grafik 30: Öğrencilerin Geleceğe Yönelik Kaygılarının Dağılımı

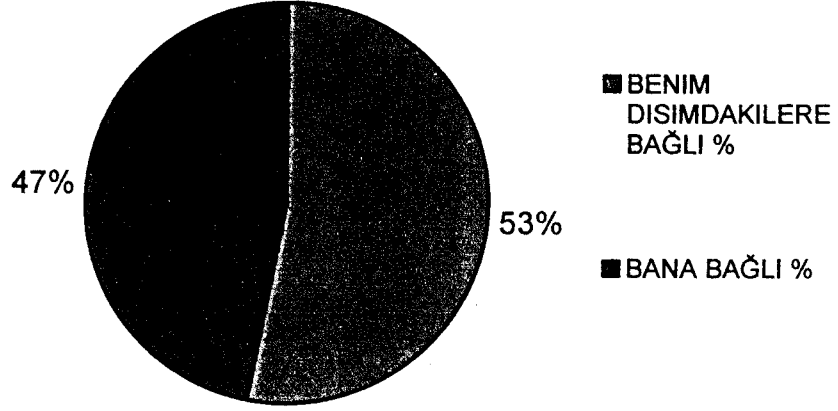
Tablo 24 ve Grafik 30’da görüldüğü üzere, Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi’nde okuyan 10. sınıf öğrencilerin geleceğe yönelik kaygılarının dağılımı sırasıyla, eğitim (% 27,70), meslek (% 15), kendiyle ilgili (% 14,5), başkalarının sağlığı (% 12,8), sağlık (% 8,10), evlilik (% 6,08), dünyaya ilişkin (% 4,05), diğer (% 4,05), aile (% 4,05), mal-mülk (% 1,35) ve çocuk sahibi olma (% 0,67) şeklindedir.

Tablo 25 ve Grafik 31’de, Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi’nde okuyan 10. sınıf öğrencilerinin geleceğe yönelik kaygılarının gerçekleşmesindeki kontrollerinin kendilerine mi, kendi dışındaki etkenlere mi bağlı olduğunu görmek amacıyla yapılan yüzde dağılımları görülmektedir.

Tablo 25: Öğrencilerin Geleceğe Yönelik Kaygılarının Gerçekleşmesinin Kontrollerinin Dağılımı

	KONTROL		
	BENİM DİŞIMDAKİLERE BAĞLI	BANA BAĞLI	TOPLAM
	%	%	%
MLO	53,06	46,94	100

Grafik 31:Öğrencilerin Kaygılarının Gerçekleşmesindeki Kontrolleri

Tablo 25 ve Grafik 31’de görüldüğü üzere, Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi’nde okuyan 10. sınıf öğrencilerinin % 46,94’ü geleceğe yönelik kaygılarının gerçekleşmesinin kontrollerinin kendilerine bağlı olduğunu düşünmektedir.

BÖLÜM IV

SONUÇ VE ÖNERİLER

4.1.Sonuç

MEGP'ne bağlı öğretmen yetiştiren Anadolu Öğretmen Liselerindeki (MLO) öğrenci profilini ortaya koymak amacıyla yönelik olarak Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi 10. sınıfta okuyan 79'u kız, 55'i erkek olmak üzere toplam 134 öğrenciye Gelecek Zaman Perspektifi Anketi, Denetim Odağı Ölçeği ve Benlik Tasarımı Envanteri uygulanmıştır. Bu bölümde elde edilen bulgular doğrultusunda ulaşılan sonuçlara yer verilecektir.

1. Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi (MLO) 10. sınıfta okuyan öğrencilerin benlik tasarımı düzeyleri yüksektir.
2. Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi (MLO) 10. sınıfta okuyan öğrencilerin içten denetimli oldukları saptanmıştır.
3. Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi (MLO) 10. sınıfta okuyan kız ve erkek öğrencilerin benlik tasarımı düzeyleri arasında cinsiyete göre anlamlı bir fark bulunmamıştır.
4. Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi (MLO) 10. sınıfta okuyan kız ve erkek öğrencilerin denetim odakları arasında cinsiyete göre anlamlı bir fark bulunmamıştır.
5. Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi (MLO) 10. sınıfta okuyan kız ve erkek öğrencilerin geleceğe yönelik umutları incelendiğinde, her iki grup için de ilk umut olarak "eğitim" kategorisinin birinci sırada yer aldığı saptanmıştır.
6. Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi (MLO) 10. sınıfta okuyan kız ve erkek öğrencilerin geleceğe yönelik umutları incelendiğinde, her iki grup için de ikinci umut olarak "meslek" kategorisinin birinci sırada yer aldığı saptanmıştır.
7. Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi (MLO) 10. sınıfta okuyan kız ve erkek öğrencilerin geleceğe yönelik üçüncü umutları incelendiğinde, her iki grup için de birinci sırada "evlilik" kategorisinin yer aldığı saptanmıştır.

8. Savaştepe Anadolu Öğetmen Lisesi (MLO) 10. sınıfta okuyan kız ve erkek öğrencilerin geleceğe yönelik dördüncü umutları incelendiğinde, her iki grup için de “kendiyle ilgili” kategorisinin birinci sırada yer aldığı saptanmıştır.

9. Sıralamaya bakılmaksızın geleceğe yönelik umutlar incelendiğinde kızlarda birinci olarak “eğitim” kategorisinin yer aldığı, erkeklerde ise “meslek” kategorisinin yer aldığı saptanmıştır.

10. Kızların umutlarının gerçekleştirme kontrolleri incelendiğinde % 85’inin kontrolün kendilerine bağlı olduğunu, % 15’inin kontrolün kendilerine bağlı olmadığını belirttiği saptanmıştır.

11. Erkeklerin umutlarını gerçekleştirme kontrolleri incelendiğinde % 81’inin kontrolün kendilerine bağlı olduğunu, % 19’unun kontrolün kendilerine bağlı olmadığını belirttiği saptanmıştır.

12. Bütün öğrencilerin geleceğe yönelik umutları incelendiğinde birinci sırayı “meslek” kategorisinin yer aldığı saptanmıştır.

13. Bütün öğrencilerin geleceğe yönelik umutlarını gerçekleştirme kontrolleri incelendiğinde % 83’ünün kontrollerinin kendilerine bağlı olduğunu, % 17’sinin kontrollerinin kendilerine bağlı olmadığını belirttiği saptanmıştır.

14. Savaştepe Anadolu Öğetmen Lisesi (MLO) 10. sınıfta okuyan kız ve erkek öğrencilerin geleceğe yönelik ilk kaygıları incelendiğinde, her iki grup için de birinci sırayı “eğitim” kategorisinin aldığı saptanmıştır.

15. Savaştepe Anadolu Öğetmen Lisesi (MLO) 10. sınıfta okuyan kız öğrencilerin geleceğe yönelik ikinci kaygılarında birinci sırayı “başkalarının sağlığı” kategorisinin yer aldığı saptanmıştır. Erkeklerde “meslek” kategorisinin birinci sırayı aldığı saptanmıştır.

16. Savaştepe Anadolu Öğetmen Lisesi (MLO) 10. sınıfta okuyan kız ve erkek öğrencilerinin geleceğe yönelik üçüncü kaygıları incelendiğinde, her iki grup için de ilk sırayı “kendiyle ilgili” kategorisinin yer aldığı saptanmıştır.

17. Sıralamaya bakılmaksızın geleceğe yönelik kaygılarda birinci sırayı kızlarda ve erkeklerde “eğitim” kategorisinin yer aldığı saptanmıştır.

18. Kızların geleceğe yönelik kaygılarını gerçekleştirme kontrolleri incelendiğinde, % 58'inin kontrolün kendilerine bağlı olmadığını, % 42'sinin kontrolün kendilerine bağlı olduğunu belirttiği saptanmıştır.

19. Erkeklerin geleceğe yönelik kaygılarını gerçekleştirme kontrolleri incelendiğinde, % 54'ünün kontrolün kendilerine bağlı olmadığını, % 46'sının kontrolün kendilerine bağlı olduğunu belirttiği saptanmıştır.

20. Bütün öğrencilerin geleceğe yönelik kaygıları incelendiğinde birinci sırada "eğitim" kategorisinin yer aldığı saptanmıştır.

21. Bütün öğrencilerin geleceğe yönelik kaygılarını gerçekleştirme kontrolleri incelendiğinde, % 53'ü kontrolün kendilerine bağlı olmadığını, % 47'si kontrolün kendilerine bağlı olduğunu belirttiği saptanmıştır.

4.2.Öneriler

Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, bağımsız ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren ve verimli olan insan profiline ulaşmaya çabalayan ve MEGP kapsamında yer alan okullarda yaş dönemlerine uygun olarak geleceğe yönelik umut ve kaygıları ile öğrencilerin kazanmaları gereken beceriler dikkate alınarak öğrenci merkezli eğitim uygulanmalıdır.

İleriki araştırmalarda daha geniş bir örnekleme bu öğrencilerin geleceğe yönelik umut ve kaygıları belirlenmelidir. Daha da önemlisi ilk adım niteliğindeki bu araştırmanın bir uzantısı olarak öğrencilerin bu umutlarını gerçekleştirmede ihtiyaçlarının saptanması, onların geleceğe yönelik kaygılarının azaltılmasında gerekli rehberlik hizmetlerine ağırlık verilmesi önerilmektedir.

Bu yaş grubu öğrencilerin umut ve kaygıları geleceğe yönelik planlarını önemli ölçüde etkilemektedir.

Kendilerine dair görüşleri (Benlik Tasarımı), içinde yaşadıkları olayların nedenlerini değerlendirebilme becerileri (Denetim Odağı) geleceğe yönelik umut ve

kaygıları, çevrede kendilerine açık olan fırsatları gerçekçi bir şekilde değerlendirmeleri gelecekteki fırsatlarını ya arttıracak ya da kısıtlayacaktır.

Kendini gerçekleştirmenin amaç olarak belirlendiği öğrenci merkezli öğretim kurumlarında, ki bu anlayışın bir uzantısı olan MLO'larda öğrencilerin kişilik gelişimlerine yönelik ileriki araştırmaların yapılması MLO'ların amaçladığı öğrenci profiline ulaşmada etkili olacaktır.

KAYNAKLAR

- Akça, Elif Semercioğlu
2001 Program Geliştirme Sürecinde Öğretmen Yeterlikleri Bakımından Müfredat Laboratuvar Okulları (MLO) Modeli Uygulamalarının Değerlendirilmesi (Balıkesir İli Örneği). (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Başaran, İbrahim Ethem
1996 Eğitime Giriş. 5. Basım, Yargıcı Matbaası, Ankara.
- Berber, G.
1986 16-20 Yaş Arasındaki Korunmaya Muhtaç Gençlerde Benlik Gelişimi ve Personel Tutumu. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Ankara.
- Can, G.
1986 Lise Öğrencilerinin Benlik Tasarım Düzeylerini Etkileyen Bazı Etmenler. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, Ankara.
- Cemaloğlu, Necati
1999 “Eğitimde Yeniliklerin Uygulanmasını Etkileyen Faktörlerin Analizi (Müfredat Laboratuvar Okulları Örneği)”. Yayınlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Dönmez, A.
1986 Denetim Odağı: Temel Araştırma Alanları, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi 19, 1-2,259-283, Ankara.
- Dönmez, Burhanettin
2002 “Okula Dayalı Yönetime Geçişte Bir Adım: Müfredat Laboratuvar Okulları”, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt:3, Sayı 3.
- Dönmez, Burhanettin,
2002 “Müfredat Laboratuvar Okullarının Geliştirilmesi Açısından Hizmet İçi Eğitim Etkinliklerinin Değerlendirilmesi”, Çağdaş Eğitim, Ekim 2002, 291(s. 11-19).

- Ercan, A. R.
1995 Eğitimde Biz ve Çocuklarımız. Tekışık Yayıncılık, Ankara.
- Ertürk, Selahattin
1997 Eğitimde Program Geliştirme. Hacettepe Üniversitesi Basımevi, 9. Baskı, Ankara.
- Gander, Mary J.,- Gardiner Harry W.
2001 Çocuk ve Ergen Gelişimi. Yayına Hazırlayan: Bekir Onur, İmge Kitabevi, 4. Baskı, Ankara.
- Gelişli, Yücel
1998 "Postmodernizmin Eğitim Anlayışı" Milli Eğitim Dergisi, Sayı: 137, Ankara, Milli Eğitim Basımevi, s.150-153.
- Gelişli, Yücel
2000 Anadolu Öğretmen Liselerinin Kuruluşu ve Gelişimi. Milli Eğitim Dergisi, Nisan, Mayıs, Haziran, Sayı 146.
- Husman, Jenefer,- Willy Lens
1999 The Role Of The Future In Student Motivation. Educational Psychologist, Vol. 34 Issue 2: 113-125.
- Kılıç,R.
1998 "Milli Eğitimi Geliştirme Projesi Kapsamında Müfredat Laboratuar Okulları Uygulamasının Değerlendirilmesi". Eğitim ve Bilim, 22 (109): 33-35.
- Köksal,F.
1991 Denetim Odağı İle Saldırgan Davranışlar Arasındaki İlişkiler, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum.
- Mc Cabe, Kristen,- Douglas Barnett
2000 First Comes Work, Then Comes Marriage: Future Orientation Among African American Young Adolescents. Family Relations, Vol. 49 Issue 1: 63-70.
- MEB
1992 Öğretmen Yetiştirmede Koordinasyon. M.E.B. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Yayınları, Ankara.

- MEB
1995 Anadolu Öğretmen Lisesi Müdürleri Toplantısında Yapılan Konuşma Metinleri. Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü, Ankara.
- MEB
1998 Cumhuriyetin 75. Yılında Gelişmeler ve Hedefler. Ankara.
- MEB
1999a Müfredat Laboratuvar Okulları Modeli. Milli Eğitim Basımevi, Ankara.
- MEB
1999b Milli Eğitimle İlgili Sayısal Veriler. APAK, Ankara.
- Nurmi, Jari-Erik
1992 “Age Differences in Adult Life Goals, Concerns, and Their Temporal Extension: A Life Course Approach to Future-Oriented Motivation”. International Journal of Behavioral Development, 15 (4): 487-508.
- Nurmi, Jari-Erik,- Millicent E. Poole,- Rachel Seginer
1995 “Tracks and Transitions- A Comparison of Adolescent Future-Oriented Goals, Explorations, and Commitments in Australia, Israel, and Finland”. International Journal of Psychology, 30 (3), 355-376
- Öner, Necla
1994 Türkiye’de Kullanılan Psikolojik Testler. Boğaziçi Üniversitesi Basımevi, Birinci Basım, İstanbul.
- Özdemir, Soner Mehmet
2000 “Müfredat Laboratuvar Okullarında Görev Yapan Öğretmelerin Eğitim Araç – Gereçlerini Etkili Kullanma Durumlarına ve Hizmet İçi Eğitim İhtiyaçlarına Yönelik Bir Araştırma”. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Öztürk, Hürseyit
2001 “Müfredat Laboratuvar Okulları (MLO) Projesinin İşleyişinin Değerlendirilmesi”. Çağdaş Eğitim Dergisi, 282: 37-45.

- Seginer, Rachel,- Ronit Schlesinger
1998 “Adolescents’ Future Orientation in Time and Place: The Case of the Israeli Kibbutz”.. International Journal Of Behavioral Development, Vol. 22 Issue 1: 151-167.
- Şen, H.Şenay
2002 “Yapısalcı Öğrenme Ortamları ve Öğretmenin Rolü”. Çağdaş Eğitim Dergisi, 284: 39-44.
- Şerifi, D.
1985 Grupla Psikolojik Danışmanın Lise Öğrencilerinin Problemleri ve Benlik Tasarımlarına Etkisi. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, Ankara.
- Titiz, Tınaz
1996 Ezber Hayır. İstanbul, Usem Yayınları.
- Titiz, Tınaz
1997 “Çağdaş Eğitim Ya da Eğitilim”. Bilim Teknik Dergisi, Ankara.
- Uludağ, Z.- H. Odacı
2002 “Eğitim Öğretim Faaliyetlerinde Fiziksel Mekan”. Milli Eğitim Dergisi, 153-154.
- Uluğtekin, S.
1985 Hükümlü Çocukların Benlik Tasarımıyla Yeniden Toplumlaşmaya Yatkınlıkları Arasındaki İlişkiler. XXI. Ulusal Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongresi Bilimsel Çalışmaları, 109-113.
- Uslu, Fulya,- Rıdvan Kete
2002 “İzmir İli MLO Okullarında Biyoloji Derslerinde Eğitim Teknolojisi Uygulamalarının (Bilgisayarın) Etkililiği Üzerine Bir Araştırma”. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi Bildiri Kitapçığı, 16-18 Eylül 2002 ODTÜ Kongre ve Kültür Merkezi, Ankara. http://www.fedu.metu.edu.tr/ufbmek-5/b_kitabi/PDF/Teknoloji/Bildiri/t328d.pdf. 01.06.2003.

Yeşilyaprak, Binnur
1988

Lise Öğrencilerinin İçsel Ya Da Dışsal Denetimli Oluşlarını Etkileyen Etmenler. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Yeşilyaprak, Binnur
1990

“Denetim Odağının Belirleyicileri ve Değişimine İlişkin Araştırmalar: Bir Eleştirel Değerlendirme”. Psikoloji Dergisi , 7 (25): 41-51.

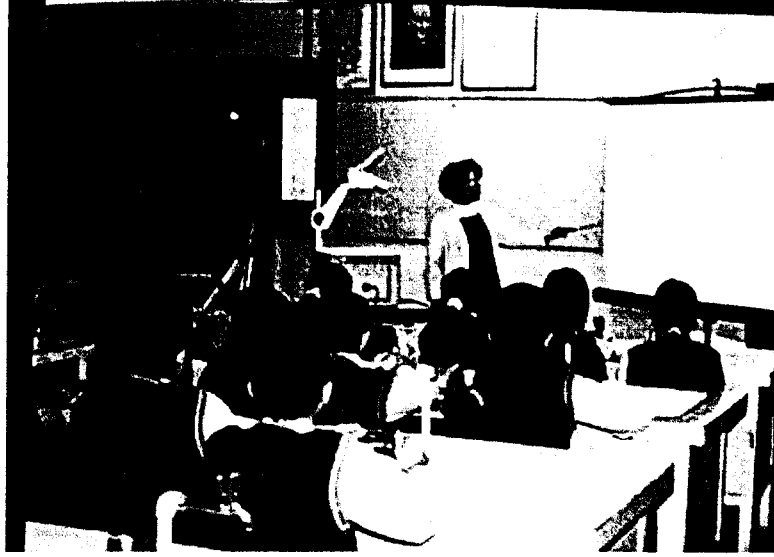

EKLER

EK 1 MLO Standartları

Eğitim Sürecinde Bilgisayar

Derslerde Eğitim Teknolojisi Ekipmanlarının Kullanımı

Öğretmen alışma Odası

30 Kişilik Sınıflar

Tek Kişilik Öğrenci Sıraları

Fen Bilgisi Laboratuvarı

Fizik laboratuvarı

Kimya laboratuvarı

Biyoloji Laboratuvarı

Bilgisayar laboratuarı

Resim Odası

Müzik Odası

Kütüphane

Çok Amaçlı Salon

Spor Salonu

Ev Ekonomisi Odası

İş Teknik Atölyesi

Rehberlik Servisi

Veli Görüşme Odası

EK 2

GELECEK ZAMAN PERSPEKTİFİ ANKETİ

İlk önce gelecekle ilgili ne tür amaçlarınız, umutlarınız, planlarınız, hayalleriniz olduğunu düşünebilir misiniz? **Aşağıya bunlardan en az üç tane yazmaya çalışın.** Yanıtlarınız yazdıktan sonra, yaklaşınız ve kontrolünüzle ilgili soruları doldurun.

Lütfen aşağı bölümdeki açıklamayı okuyun.

YAKLAŞIK YAŞINIZ?: En çok gerçekleşebileceği zamanda olacağını düşündüğünüz yaşı yazınız. Yukarıdaki amaç, umut, plan ya da hayalinize ulaşabileceğiniz olası yaşı belirtmeniz beklenmektedir.

KONTROLÜNÜZ ALTINDA MI?: Gerçekleşmesinde kontrol edebileceğiniz ya da etki edebileceğiniz kapsamı düşünün. Yukarıdaki amaç, umut, plan ya da hayalinize ulaşmanızın ne ölçüde sizin etkiniz altında olduğunu, aşağıda belirtilen tanımlara göre değerlendirin. Lütfen 1 2 3 ya da 4 numaralı seçeneklerden birini seçerek yukarıda belirtilen bölüme yazın.

- 1- Tamamen benim dışımdaki şeylere bağlıdır.
- 2- Çoğunlukla benim dışımdaki şeylere bağlıdır.
- 3- Çoğunlukla bana bağlıdır.
- 4- Tamamen bana bağlıdır.

1)-----

1.Yaklaşık yaşınız:-----
Kontrolünüz altında mı?-----

2)-----

2.Yaklaşık yaşınız:-----
Kontrolünüz altında mı?-----

3)-----

3.Yaklaşık yaşınız:-----
Kontrolünüz altında mı?-----

4)-----

4.Yaklaşık yaşınız:-----
Kontrolünüz altında mı?-----

Şimdi gelecekle ilgili nasıl korkularınız olduğunu ya da gelecekle ilgili kendinizi kötü hissettiren durumu düşünebilir misiniz? Aşağıda bunlardan en az iki tanesini yazmaya çalışın.

YAKLAŞIK YAŞINIZ?: En çok gerçekleşebileceği zamanda olacağımı düşündüğünüz yaşı yazınız. Yukarıdaki korku, kaygı ya da kötü hissettiren durumun oluşabileceği olası yaşı belirtmeniz beklenmektedir.

KONTROLÜNÜZ ALTINDA MI?: Gerçekleşmesinde kontrol edebileceğiniz ya da etki edebileceğiniz kapsamı düşünün. Yukarıdaki korku, kaygı ya da kötü hissettiren durumun ne ölçüde sizin etkiniz altında olduğunu, aşağıda belirtilen tanımlara göre değerlendirin. Lütfen 1, 2, 3 ya da 4 numaralı seçeneklerden birini seçerek yukarıda belirtilen bölüme yazın.

- 1-Tamamen benim dışındaki şeylere bağlıdır.
- 2-Çoğunlukla benim dışındaki şeylere bağlıdır.
- 3-Çoğunlukla bana bağlıdır.
- 4-Tamamen bana bağlıdır.

1)-----

1. Yaklaşık yaşınız:-----
Kontrolünüz altında mı?-----

2)-----

2. Yaklaşık yaşınız:-----
Kontrolünüz altında mı?-----

3)-----

3. Yaklaşık yaşınız:-----
Kontrolünüz altında mı?-----

EK 3

DENETİM ODAĞI ÖLÇEĞİ

Değerli öğrenciler,

İlişikte, yapılmakta olan bir araştırmayla ilgili olarak bir ölçek bulunmaktadır. Size en uygun gelen cevabın önüne (X) işareti koymanız gerekmektedir. Vereceğiniz cevaplar yalnız bu araştırma çerçevesinde kullanılacaktır. Cevaplarınızın samimiyeti araştırmanın güvenilirliğini arttıracaktır. Teşekkür ederim.

Okulunuzun adı:

Cinsiyetiniz:

Sınıf :

SORULAR

- 1) Siz çaba harcamasanız da çoğu güçlüğü kendiliğinden çözüleceğine inanır mısınız?
 Evet Hayır
- 2) Üşütüp hasta olmayı engelleyebileceğinize inanıyor musunuz?
 Evet Hayır
- 3) Bazı çocuklar doğuştan şanslı mıdır?
 Evet Hayır
- 4) Genellikle iyi notlar almanın sizin için önemli olduğu kanısında mısınız?
 Evet Hayır
- 5) Kendi kusurunuz olmayan şeylerden dolayı sık sık suçlandığınız olur mu?
 Evet Hayır
- 6) Herhangi bir kişinin yeterince çalışırsa her dersten geçebileceğine inanır mısınız?
 Evet Hayır
- 7) Nasıl olsa hiçbir şeyin istenen biçimde sonuçlanmadığı düşüncesiyle çok çalışmanın hiçbir işe yaramadığı kanısında mısınız?
 Evet Hayır
- 8) Sabahı iyi başlayan bir günün ne yaparsanız yapın iyi bir gün olacağına inanır mısınız?
 Evet Hayır
- 9) Ana babaların çocuklarının söylediklerini genellikle gereken önemi verdikleri kanısında mısınız?
 Evet Hayır
- 10) İyi dileklerde bulunmanın iyi şeylerin oluşmasını sağlayacağına inanıyor musunuz?
 Evet Hayır
- 11) Cezalandırıldığınız zaman genellikle bunun iyi bir nedene dayanmadığı izleniminde mi olursunuz?
 Evet Hayır
- 12) Bir arkadaşınızın düşüncesini değiştirmenin genellikle güç olduğu kanısında mısınız?
 Evet Hayır

- 13) İzleyicilerin alkış ve tezahüratlarının bir takımın kazanmasına şanstan daha fazla yardım edeceği kanısında mısınız?
() Evet () Hayır
- 14) Herhangi bir konuya ilişkin olarak ana babanızın düşüncesini değiştirmenin hemen hemen olanaksız olduğu kanısında mısınız?
() Evet () Hayır
- 15) Kararlarınızın çoğunu kendiniz tarafından alınmasın ana babanızın hoşgörüsüyle karşılaşması gerektiği inancında mısınız?
() Evet () Hayır
- 16) Yanlış bir şey yaptığınızda onu düzeltmek için yapabileceğiniz pek bir şey olmadığı kanısında mı olursunuz?
() Evet () Hayır
- 17) Çocukların çoğunun sporda doğuştan yetenekli olduğuna inanıyor musunuz?
() Evet () Hayır
- 18) Yaşıtlarınızın çoğunun sizden daha güçlü olduğu kanısında mısınız?
() Evet () Hayır
- 19) Sorunların çoğunu çözmenin en iyi yollarından birisinin onlara boş vermek olduğu kanısında mısınız?
() Evet () Hayır
- 20) Arkadaşlarınızı seçmede bir çok seçeneğiniz olduğu kanısında mısınız?
() Evet () Hayır
- 21) Dört yapraklı bir yonca bulsanız, bunun size uğur getireceği kanısında mısınız?
() Evet () Hayır
- 22) Ödevlerinizi yapıp yapmamanın alacağınız notlar üzerinde etkisi olduğu kanısında mısınız?
() Evet () Hayır
- 23) Kendi yaşınızdaki bir kimse size vurmaya kalkışırsa onu durdurmak için pek bir şey olmadığı kanısında mısınız?
() Evet () Hayır
- 24) Uğur getirdiğine inandığınız herhangi bir şeyi hiç taşıdınız mı?
() Evet () Hayır
- 25) İnsanların sizden hoşlanıp hoşlanmadığını kendi davranışlarınıza balı olduğu kanısında mısınız?
() Evet () Hayır
- 26) Ana bçabınızdan yardım istediğinizde genellikle size yardımcı olurlar mı?
() Evet () Hayır
- 27) Size kötü davrandıklarında genellikle bunun sebepsiz yere olduğu duygusuna kapılır mısınız?
() Evet () Hayır
- 28) Çoğunlukla bugün yaptıklarınızla gelecekte olabilecekleri değiştirebileceğiniz kanısında mısınız?
() Evet () Hayır
- 29) Ne yaparsanız yapınız olabilecek kötü şeyleri durduramayacağınıza inanıyor musunuz?
() Evet () Hayır

- 30) Eğer sürekli çaba gösterirlerse çocuklar ya da gençlerin kendi yaşamlarına yn verebilecekleri kanısında mısınız?
() Evet () Hayır
- 31) Evinizde işlerin itediğiniz biçimde olması için çalışmanın genellikle yararlı olmayacağı kanısında mısınız?
() Evet () Hayır
- 32) İyi Şeylerin ancak çok çalışma sonucu oluşacağı kanısında mısınız?
() Evet () Hayır
- 33) Yaşıtlarınızdan birinin size düşmanca davranacağını hissettiğinizde bu durumu değiştirmek için yapabileceğiniz pek bir Şey olmadığını mı dşnrsnz?
() Evet () Hayır
- 34) Arkadaşlarınıza istediğiniz bir Şey yaptırmanın kolay olduğu kanısında mısınız?
() Evet () Hayır
- 35) Genellikle evde ne yemek istediğinize ilişkin size pek fazla söz düşmediği kanısında mısınız?
() Evet () Hayır
- 36) Biri sizden hoşlanmadığında bu konuda yapabileceğiniz pek fazla bir Şey olmadığı kanısında mısınız?
() Evet () Hayır
- 37) Diğer ocukların çoğunun sizden daha akıllı olması nedeniyle okulda çaba göstermenin pek yararlı olmadığı kanısında mısınız?
() Evet () Hayır
- 38) nceden planlamanın işleri daha iyi sonulandıracağına inanır mısınız?
() Evet () Hayır
- 39) oğunlukla aile kararları üzerinde pek etkili olmadığınız kanısında mısınız?
() Evet () Hayır
- 40) Akıllı olmanın Şanslı olmaktan daha iyi olduğunu dşnyor musunuz?
() Evet () Hayır

EK 4
BENLİK TASARIMI ENVANTERİ
Y FORMU

Aşağıdaki cümlelerden her birini dikkatle okuyun. Cümle sizin kişiliğinizi, düşünce ve duygularınızı tamamiyle yansıtıyorsa, cevap kâğıdında “Tam Benim Gibi” anlamına gelmek üzere TBG sütununun altına bir X işareti koyun. Eğer bu cümle sizin durumunuza ancak biraz uygun düşüyorsa, “Biraz Benim Gibi” anlamına gelen BBG sütununun altına işaretleyin. Cümlelerin sizin durumunuzu yansıtmayıp yansıtmadığına karar vermeyecek olursanız “KARARSIZIM” anlamına gelen (?) işaretleri bulunan sütunun altına işaretleyin. Cümle size uymuyorsa “hayır” veya “asla” sütununun altına işaretleyin.

	CÜMLELER	TBG	BBG	?	HAYIR	ASLA
1.	Sıkılanım ve utangacım.					
2.	Kırgınlıklarımın çöküntüsü içindeyim.					
3.	İçine kapanık insanım.					
4.	Kötü yola sapmaktan korkuyorum.					
5.	Sinirliyim.					
6.	Günlük işlerimi zevkle yapıyorum.					
7.	Şanslı bir insanım.					
8.	Okumak ve çalışmak benim için zevkli bir uğraş.					
9.	Yurdumu seviyor ve ilerlemesine katkıda bulunmaya çalışıyorum.					
10.	Ölümden çok korkuyorum.					
11.	Çabuk tesir altında kalıyorum.					
12.	Cinsiyetimden (Kız/Erkek) olmaktan şikâyetçiyim.					
13.	Sevilmediğim kanısındayım.					
14.	Yakınlarımın baskısına dayanamıyorum.					
15.	Ülke sorunlarının er geç çözüleceği kanısındayım.					
16.	İnsanlara yardımdan zevk alıyorum.					
17.	Problemleri çözmek ve işleri yoluna koymaktan hoşlanıyorum.					
18.	Geleceğe umutla bakıyorum.					
19.	Yeni denemelere girmekten hoşlanıyorum.					
20.	Kimsenin bana önem vermemesine üzülüyorum.					
21.	Flört anlamında bir ilişki kurmaktan kaçınıyorum.					
22.	İnsanlarla yakın ilişki kurmam, samimi olmak bana zor geliyor.					
23.	Yaşamakla ölmek benim için aynıdır.					
24.	Kendimi yalnız ve yabancı hissediyorum.					
25.	Üzerime sorumluluklar almaktan zevk alıyorum.					
26.	Çalışmalarımın topluma yararlı olacağı kanısındayım.					
27.	Yaşamaktan zevk alıyorum, moralim yüksek.					
28.	Güçlüklerimi yenebilmekteyim.					

	CÜMLELER	TBG	BBG	?	HAYIR	ASLA
29.	İnsanların çoğuna güvenim var.					
30.	Aşırı derecede alttan alıyorum.					
31.	Güç karşısında çabuk pes ediyorum.					
32.	Hakkımı korumakta güçlük çekiyorum.					
33.	Her şeyi anlamsız buluyorum.					
34.	Çoğu zaman kendimi hüzünlü hissediyorum.					
35.	Kendimi boş ve gagesiz hissediyorum.					
36.	Hiçbir şeyle devamlı ilgilenemiyorum.					
37.	Kendimi değersiz ve işe yaramaz hissediyorum.					
38.	Rahat konuşuyorum.					
39.	Canlı ve neşeliyim.					
40.	İçimi rahatça dökabilen açık ve samimi bir insanım.					
41.	Sağlıklı ve güçlüyüm.					
42.	İyi bir insanım.					
43.	Hayatta bütün değer sistemlerine kuşku ile bakıyorum.					
44.	Büyüklere isyan duygusu içindeyim.					
45.	Diploma almak zorunda olmazsam tahsili hemen bırakırım.					
46.	Mutsuzum.					
47.	İçimde sürekli bir gerilimin sıkıntısını duymaktayım.					
48.	Başkalarıyla işbirliği yapmaktan hoşlanıyorum.					
49.	Geçirdiğim hayattan memnunum.					
50.	Yapacağım işlerin kıvancını duyuyorum.					
51.	Geçirdiğim tecrübeler bana çok şey kazandırdı.					
52.	Bütün günlük çatışmalara rağmen evrende bir ahenk ve anlam olduğuna inanıyorum.					
53.	Gerektiği zaman hakkını arayabilirim.					
54.	Sevgimi ve saygımı açıkça anlatırım.					
55.	Başkalarının uygun bulmadığım isteklerine "hayır" diyebilirim.					
56.	Kalabalık içinde olmak huzurumu kaçıır.					
57.	Sık sık kendimi endişe ve kaygı içinde buluyorum.					
58.	Bazı insanlara rastlamamak için yolumu değiştiririm.					
59.	Kendimden utanıyorum.					
60.	Başkaları seyrederken iş yapmak bana zor geliyor.					
61.	Okulda başarısız olsam bile ailem tarafından destekleneceğimden eminim.					
62.	Arkadaşlarımla iyi vakit geçiriyorum.					
63.	Duygu ve düşüncelerimi kolaylıkla ifade edebiliyorum.					
64.	Evim, yaşanılması hoş bir yerdir.					
65.	Bana yapılan şakaları hoş karşılıyorum.					
66.	Bulduğum okuldan memnunum.					

EK 5

MLO ÖZELLİKLERİ

1-Öğrenci Merkezli Öğretim Programları Ve Öğretmen Kılavuz Kitapları:

Öğrenci merkezli öğretim programı, öğretmen merkezli yaşantılar yerine öğrenciyi merkez alan yaşantılara dayalı ve öğrenciye istendik davranış değişiklikleri ve nitelikleri kazandırmayı amaçlayan öğretim programıdır. Öğrenci merkezli eğitimi esas alarak bütün sınıf seviyelerinde ve branşlarda öğrencilere kazandırılması öngörülen yeterliklerin öğrencilere nasıl kazandırılacağına rehberlik eden öğretmenler için hazırlanmış yazılı kılavuz kitaplar bulunmaktadır.

2. Öğrenciler:

Başarılarını etkileyen öz geçmiş, kişilik gelişimi, öğrenmeye karşı tutum, öğrenme hızı ve türündeki farklılık gibi özelliklere sahip bireylerdir.

3. Öğretmenler:

Öğrencilerin eğitim ve öğretimine odaklanmış, alanında uzman, bilgili, sürekli gelişime açık ve teknoloji kullanımına yatkın eğitimcilerdir. Eğitim düzeyinin yükseltilebilmesi için; Öğretmenlerin, alanında yeterli bilgi, beceri ve davranışlarla donatılmış olmasının yanı sıra, öğretmenlik mesleğini sevmesi, severek seçmesi, bu mesleğin önemini bilincinde olması, bu ağır sorumluluğu almaya ve gereken özveriye göstermeye hazır olması gerekmektedir.

4. Veliler:

Çocuklarının eğitim öğretim ve sosyalleşme sürecinde öğretmenler ve okul yöneticileri ile etkileşim ve iş birliği içerisinde bulunan ve onlara destek sağlayan kişilerdir.

5. Yöneticiler:

Eğitim ve yönetim alanındaki gelişmeleri yakından izleyerek bu alanlardaki kavramları, teorileri, modelleri, ilkeleri, işlemleri ve uygulamalara özgü bilgileri anlayan ve bunları uygulamalarına yansıtan ve program geliştirme sürecinde

öğretmenlere destek veren ve onlara rehberlik yapabilen müdür ve müdür yardımcılarıdır.

6. Hizmet İçi Eğitim:

Okuldaki eğitim-öğretim etkinliklerinin niteliğini doğrudan etkileyen okul personelinin ve okuldaki eğitime destek veren merkez ve taşra teşkilatındaki diğer eğitim yöneticilerinin meslekî etkililiklerini artırmak için düzenlenen öğrenme yaşantılarıdır.

7. Sınıf Mevcudu:

Her sınıfta bir öğretmene düşen öğrenci sayısıdır.

8. Tam Gün Öğretim:

Tam gün eğitim-öğretim etkinliğidir.

9. Binalar Ve Tesisler:

Okulun tüm tesislerini bünyesinde toplayan yapılar ve binaların okul olarak kullanılabilmesi için yapılmış, kurulmuş ya da yerleştirilmiş laboratuvar, sınıf, spor salonu, kütüphane vb. mekanlardır.

10. Donanım:

Öğrenci sıraları, dolaplar, laboratuvar masası ve tabureleri, yazı tahtası, ilan panosu, kitaplık, çanta askılığı, perde, çeşitli kullanım amaçlı dolaplar gibi okulda ve sınıflarda kullanılan eşyalardır.

11. Ekipman:

Öğretim programındaki hedeflere ulaşmada ve öğrenme-öğretme etkinliklerinde öğrenciler ve öğretmenler tarafından kullanılacak; fotokopi makinesi, bilgisayar, projeksiyon paneli, televizyon, video, kasetçalar, slayt makinesi, fen laboratuvar takımları gibi her türlü görsel işitsel araçlardır.

12. Ders Kitapları Ve Öğretim Materyalleri:

Öğretim programında belirtilen hedeflere ulaşmada öğrencilere yol gösterici ve uygun bilgiler içeren ders kitapları ve öğrenme-öğretme etkinlikleriyle bütünleşmiş görsel-işitsel ve bilgisayar destekli materyallerdir.

13. Sarf Malzemeleri:

Öğrenci ve öğretmenlerin eğitim öğretim etkinliklerinde kullanacakları öğretim materyallerini hazırlamada ve kullanmada ihtiyaç duyacakları kağıt, kalem, yazı tahtası kalemi, asetat, silgi, yapıştırıcı, bilgisayar disketi, fotokopi makinesi ve bilgisayar yazıcısı toneri, fotoğraf makinesi ve kamera için film, karton vb. tüketim malzemeleridir.

14. Destek Personeli:

Yöneticilere, öğretmenlere ve öğrencilere öğrenme-öğretme sürecindeki ihtiyaçlarının karşılanmasında destek hizmetleri veren; bilgisayar formatörü, kütüphaneci, laborant, büro memuru, temizlik görevlisi vb. konusunda uzmanlaşmış personeldir (MEB 1999a).